

การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่าง
ทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่कुน้อย

อำเภอแม่สอต จังหวัดตาก

THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE MANAGEMENT MANUAL THAT
FOCUSES ON THE UNDERSTANDING OF CULTURAL DIFFERENCES
AMONG STUDENTS AT CHOOMCHON BAN MAE KU NOI
SCHOOL, MAE SOT DISTRICT, TAK PROVINCE

กิตติยา ตู๋ยทั้ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2562

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ
ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย
อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ชื่อผู้วิจัย : กิตติยา ตู๋ทั้ง

สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

: อาจารย์ ดร.สนธิ หาจตุรัส

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา หมั่นแจ่ม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทาง สร้างและตรวจสอบคู่มือ
การบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน
โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งสิ้น
25 คน ประกอบด้วยการศึกษาสภาพปัญหาและการสร้างคู่มือ จำนวน 16 คน การศึกษาแนวทาง
ในการบริหารงานแนะแนวจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 6 คน และ
การตรวจสอบคู่มือ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึก
การประชุมเชิงปฏิบัติการและแบบตรวจสอบคู่มือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่และ
หาข้อสรุปของข้อมูล หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์และ
สังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด
จังหวัดตาก เกิดผลกระทบต่อทักษะสำคัญของนักเรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4 ด้าน คือ
1) ทักษะพื้นฐานในการสื่อสาร แก้ปัญหา และทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา
ตนเอง 3) ทักษะความเป็นพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) ทักษะการทำงาน

2. แนวทางการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัด
ตาก มีความต้องการและความจำเป็นต้องสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความ
เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยขึ้นมาเป็นของตนเอง
ในการบริหารงานแนะแนว

3. คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว 2) ความคาดหวัง 3) แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย 4) แนวทางการบริหารงานแนะแนว และ 5) ข้อควรคำนึงในการบริหารงาน

4. การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ทั้ง 4 ด้าน คือความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, งานแนะแนว, ทักษะความแตกต่างทางวัฒนธรรม

The Title : The Development of Guidance Management Manual that Focuses on the Understanding of Cultural Differences Among Students at Choomchon Ban Mae Ku Noi School, Mae Sot District, Tak Province

The Author : Kittiya Tuithang

Program : Educational Administration

Thesis Advisors : Lecturer Dr.Sanit Hajaturus

Chairman

: Assistant Professor Dr.Samnao Muenjaem

Member

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate the contexts, guidelines, construction, and assessment of the guidance administration manual that focused on understanding cultural differences of students at Choomchon Ban Mae Ku Noi School in Mae Sot district, Tak province. The population was 25 individuals, divided into 16 involving in the investigation of the contexts and construction of the manual, 6 involving in the investigation of the best practices of the school guidance administration guidelines, and 3 involving in the assessment of the manual. The research instruments were composed of an in-depth interview, a workshop record, and a manual assessment form. The quantitative data were analyzed for frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were classified, summarized, analyzed and synthesized. The research results are as follows.

1. The contexts of the school guidance administration affected four aspects of important skills of the students with different cultural backgrounds. They included basic skills in communication, problem solving and working with others; learning and self-development skills; skills of citizenship/social responsibility; and working skills.

2. For the guidance administration guidelines, there was a need to construct the guidance administration manual for the school to administer its guidance work.

3. The school guidance administration manual consisted of five components. They included general knowledge on guidance, expectations, guidance administration guidelines with a focus on understanding cultural differences of the students, the guidance administration guidelines, and suggestions for administration.

4. The assessment of the four aspects of the manual: accuracy, appropriateness, feasibility and utility, was found to be at the highest level.

Keywords: Manual Development, Guidance, Cultural Difference skills

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.สนธิ หาจตุรัส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา หมั่นแจ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอดจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขงุทธ ขะบุญธง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ข้อคิดเห็น ตรวจสอบแก้ไขเค้าโครงวิทยานิพนธ์ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนการชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณะครูและบุคลากร โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดคอนแก้ว) โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย และโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคู่มือและเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 2 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและบุคคลในครอบครัวทุก ที่คอยเป็นกำลังใจคอยช่วยเหลือและสนับสนุนโดยตลอดมา

กิตติยา คู้ยั้ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	๗
ABSTRACT.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญ.....	๑๐
สารบัญตาราง.....	๑๑
สารบัญภาพ.....	๑๒
บทที่ ๑	
๑.๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย.....	๔
ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๖
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๙
๑.๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๐
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ.....	๑๐
การบริหารงานแนะแนว.....	๑๘
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	๓๘
บริบทของ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย.....	๔๖
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๗
๑.๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....	๕๑
ตอนที่ ๑ สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน.....	
ชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะ ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชน บ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	52
ตอนที่ 3 สร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความ เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้าน แม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	54
ตอนที่ 4 ตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะ ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชน บ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
ตอนที่ 1 สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน ชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	58
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะ ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชน บ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	66
ตอนที่ 3 สร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	80
ตอนที่ 4 ตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะ ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชน บ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก.....	83
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
สรุปผลการวิจัย.....	90
อภิปรายผล.....	92
ข้อเสนอแนะ.....	93

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	95
ประวัติผู้วิจัย	100
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก เครื่องมือในการวิจัย	102
ภาคผนวก ข บันทึกการสนทนาแบบกลุ่ม	105
ภาคผนวก ค แบบตรวจสอบคู่มือ	106
ภาคผนวก ง ตัวอย่าง หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล	110
ภาคผนวก จ ตัวอย่าง หนังสือของความอนุเคราะห์	112
ภาคผนวก ฉ คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้าน แม่กุ่มน้อยอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ประจำปีการศึกษา 2561.....	46
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์.....	59
4.2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุกุลวิทย์ (วัดคอนแก้ว) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	68
4.3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก.....	72
4.4 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา.....	76
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	84
4.6 ระดับความถูกต้องของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	85
4.7 ระดับความเหมาะสมของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	86
4.8 ระดับความเป็นไปได้ของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	87
4.9 ระดับความเป็นประโยชน์ของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.....	88

ฉ

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

2.1 ภารกิจด้านการบริการแนะแนว 5 บริการ

31

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสการจัดการศึกษาบนฐานพหุวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการปฏิรูปการศึกษาของทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ความเป็นโลกาภิวัตน์และการย้ายถิ่นของผู้คนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการเกิดขึ้นของสังคมพหุวัฒนธรรม (Appadurai, 1993) หากไม่มีความเข้าใจและเคารพความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมซึ่งเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงสำหรับเด็กและเยาวชน ดังนั้นจึงควรสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ, 2557)

ปญญูชาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประกอบด้วยการกำหนดบทบาทให้ภาคการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยบทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรม ได้ให้คำปฏิญาณว่า ความมุ่งมั่น และข้อผูกพันของผู้นำอาเซียนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีความเชื่อมโยง ประชาคมอาเซียนและเพื่อประชาชนอาเซียน ซึ่งกล่าวได้ว่า “การศึกษา” เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ประเทศที่กล่าวว่า “ความร่วมมือด้านการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศสมาชิก และเป็นมิติที่สำคัญของเสาหลักทั้งสามด้านของประชาคมอาเซียน และได้ย้ำถึงบทบาทของการศึกษาในการเพิ่มความตระหนักในความเป็นอาเซียนและอัตลักษณ์ของอาเซียน รวมทั้งการส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอาเซียนด้วย” (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552) จากความสำคัญของภาคการศึกษาดังกล่าว “การแนะแนว” ถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 1 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กในการเข้ารับการศึกษาของประเทศ อีกทั้ง ปฏิญญาจอมเทียน (Tomtian Declaration, 1999) ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้ประเทศสมาชิกจัดการศึกษาตลอดชีวิต (Education For All) แก่พลเมืองในประเทศอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ให้สถานศึกษารับเด็กนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนและมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนรายหัวเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไป โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนในปี พ.ศ. 2548 ได้เปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ ได้อย่างกว้างขวาง และได้รับการสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายรายหัวเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ประเทศไทยถือว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิพื้นฐานของเด็กทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้ เพื่อพัฒนาพลเมืองของประเทศทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, ก)

นักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ พยายามหาแนวทางปลูกฝังความคิดและสร้างความตระหนักในความหลากหลายของกลุ่มคน วิถีชีวิตและวัฒนธรรมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม สิ่งสำคัญที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนคือ ทักษะทางวัฒนธรรม (Cultural Skill) และการมีองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Knowledge) อย่างเพียงพอที่จะนำไปสู่การเคารพและยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย (Campinha-Bacote, 2002)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีพื้นที่บริการทางการศึกษาครอบคลุม 5 อำเภอ ชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก คือ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและมีแนวเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) ระยะทางประมาณ 580 กิโลเมตร ทำให้นักเรียนที่เข้ามาเรียน ในสถานศึกษาเป็นกลุ่มเด็กไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น

เมียนมาร์ กะเหรี่ยง ม้ง มอญ ลาหู่ ลีซู เป็นต้น รวมทั้งนักเรียนต่างด้าวที่เป็นสัญชาติเมียนมาร์ หรือไม่มีสัญชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2561)

โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และรับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการจัดการศึกษาในบริบทที่มีนักเรียนหลายเชื้อชาติในโรงเรียนเดียวกันนั้น การแนะแนว ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวท่ามกลางความหลากหลาย และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ คือ การสร้างทักษะทางสังคม และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ซึ่งถือเป็นทักษะที่จะช่วยให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่าง เข้าใจความต่างทางความคิด วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ประเพณี วิถีชีวิต การเมือง การปกครอง ภูมิหลัง ประสบการณ์ เพื่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ โดยไม่มีการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2559) และครูถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องให้กับนักเรียน ดังนั้นครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และระบบงานแนะแนวที่มุ่งเน้นความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน และเพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงาน ลดเวลาในการเรียนรู้งานซ้ำซากเนื่องจากบุคลากรมีการย้ายเข้าย้ายออกบ่อย ๆ ลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน ดังนั้นการมีคู่มือถือว่าเป็นเข็มทิศที่จะช่วยสร้างกรอบการทำงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และลดปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย เพื่อหาแนวทาง และสร้างคู่มือการบริหารการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก
3. เพื่อสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก
4. เพื่อตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เมื่อทำการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก แล้ว ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบข้อมูลสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก และร่วมหาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่เป็นประโยชน์สูงสุดให้กับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. ได้แนวทางในการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันที่มีความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
3. ได้คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ในการใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน
4. พัฒนาคุณภาพการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันที่มีความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
5. พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เพื่อให้ผู้เรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
6. พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันที่มีความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ได้ใช้มาตรฐานการแนะแนว ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการบริหาร จัดการและ 6 มาตรฐาน ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น 2) ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม 3) ครูแนะแนว/ ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ดำเนินงานตามหลักการ ปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมาย และจรรยาบรรณ ทางการแนะแนว 4) สถานศึกษาจัดบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและครอบคลุมขอบข่ายการ แนะแนว 6) สถานศึกษามีการจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพ มาเป็นกรอบในการศึกษา

1.2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ได้ใช้ มาตรฐานการแนะแนว ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 3 ด้าน 6 มาตรฐาน และทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากกรณีศึกษาโรงเรียนที่มี วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน มาเป็นกรอบในการศึกษา

1.3 การสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยใช้กรอบ การสร้างคู่มือของเสถียร คามิศักดิ์ (2553) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (2549) และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาข้อสรุป

1.4 การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยใช้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มาเป็นกรอบในการ ตรวจสอบคู่มือ

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ในการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้นรวม 16 คน

2.2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก มีผู้ให้ข้อมูล คือโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ครูแนะแนว รวมทั้งสิ้น 6 คน

2.3 การสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก กลุ่มประชากรในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จำนวนทั้งสิ้นรวม 16 คน

2.4 การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก มีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสร้างคู่มือ หมายถึง การจัดทำเอกสารที่ระบุถึงขอบข่ายการปฏิบัติงานแนะแนวและแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัด โดยจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1.1 บทนำที่จะอธิบายถึง ที่มาและความสำคัญของคู่มือ วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ

1.2 ขอบข่าย การปฏิบัติงาน อธิบายถึงขอบเขตของกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นตอนใดถึงขั้นตอนใด หน่วยงานใด

1.3 โครงสร้างการบริหารงานแนะแนว แผนผังการบริหารงานแนะแนวที่โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยได้ร่วมกันกำหนดขึ้น

1.4 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นการชี้แจงให้ทราบว่า ใครทำอะไร มีระเบียบปฏิบัติอย่างไร โดยเรียงจากผู้บริหารลงไป

1.5 แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

1.6 ขั้นตอนและรายละเอียดของการดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

1.7 ข้อเสนอแนะ/เทคนิคในการปฏิบัติงาน/ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขและพัฒนา

1.8 บรรณานุกรม

2. การบริหารงานแนะแนว หมายถึง กระบวนการดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยอย่างเป็นระบบ โดยมีการจัดการแนะแนว มีคณะกรรมการรับผิดชอบ กำหนดบทบาทและภารกิจของคณะกรรมการอย่างชัดเจน มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินมาพัฒนาการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

3. วัฒนธรรม หมายถึง การกระทำของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยที่มีคุณค่า มีความหลากหลาย ได้แก่ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ทักษะคติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิต (การแต่งกาย อาหารการกิน การอยู่อาศัย)

4. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้คำเรียกแทน ในความหมายเดียวกันว่า “พหุวัฒนธรรม” หมายถึง ความเชื่อ ทักษะคติ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะความเข้าใจอกเข้าใจ การยอมรับ และเชื่อถือในคุณค่าทางวัฒนธรรม เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต พร้อมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

5. ทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ การรับรู้ การตระหนักรู้ และเข้าใจถึงที่มาและเนื้อหาทางวัฒนธรรมทั้งของกลุ่มตนเอง และกลุ่มอื่น ได้อย่างถูกต้อง

6. การตรวจสอบคู่มือ หมายถึง การพิจารณาและวัดค่าของคู่มือโดยมีองค์ประกอบของการตรวจสอบ 4 ด้าน ดังนี้

6.1 ความถูกต้อง หมายถึง คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ตรงกับวัตถุประสงค์และเป็นไปตามกฎระเบียบหรือข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนวของของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

6.2 ความเหมาะสม หมายถึง ความสอดคล้องสัมพันธ์พอดี ไม่ขัดแย้งกันของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก กับการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา

6.3 ความเป็นไปได้ หมายถึง ความสามารถที่จะนำคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตากไปใช้ในการดำเนินงานแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสำเร็จ และถูกต้องตามกฎหมายหรือข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแนะแนวของของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

6.4 ความเป็นประโยชน์ หมายถึง คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ผลิตต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาสมกับที่คาดหวังไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือ
2. การบริหารงานแนะแนว
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
4. บริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือ

1. ความหมายของคู่มือ

การดำเนินงานทุกสายงานมีความจำเป็นต้องมีสื่อหรือสิ่งที่ใช้อธิบายถึงทิศทางแนวทาง ขอบข่าย ขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จของงาน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของ “คู่มือ” ไว้มากมายดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2549) ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) เปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กร และวิธีการควบคุม กระบวนการนั้น มักจัดทำขึ้นสำหรับลักษณะงานที่ซ้ำซ้อน มีหลายขั้นตอน และเกี่ยวข้องกับหลายคน สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน

ธนวิษณุ จินดาประดิษฐ์ และจารุวรรณ ฌ ขอดระมั่ง (2552) กล่าวว่าคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual) เปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของ กระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการต่าง ๆ มักจัดทำขึ้นสำหรับงานที่มี

ความซับซ้อนหลายขั้นตอน และเกี่ยวข้องกับหลายคน สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานไว้ใช้อย่างองอาจในความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

คัมภีร์ สุตแท้ (2553) ให้ความหมายของคู่มือว่า เป็นหนังสือ ตำรา เอกสาร แนะนำหรือ เป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่กันไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระสั้น ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สุรัสวดี จินดาเนตร (2553) กล่าวว่า คู่มือเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการของผู้ใช้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันให้มากที่สุดและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

จินตนา สุขสมแดน (2554) คู่มือ (Handbook หรือ Manual) หมายถึง เอกสารที่รวบรวมเนื้อหาทั้งทฤษฎี และแบบฝึกปฏิบัติ เพื่อใช้ประกอบหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมีรายละเอียดแนะนำวิธีการปฏิบัติในกิจกรรม เป็นการให้คำอธิบายและเฉลยปัญหาหรือข้อสงสัย เพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบอย่างรวดเร็วด้วยตนเอง นิยมจัดทำเป็นรูปเล่มทำให้สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้มากขึ้นและมักจะมีภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจและเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์ (2554) กล่าวว่า คู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง เอกสารที่แต่ละหน่วยงานสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้นและใช้เป็นคู่มือสำหรับศึกษาการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานอื่นทั้งยังสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับระเบียบ วิธี และเทคโนโลยี ที่เปลี่ยนไปในอนาคต

สิริกร ประสบสุข (2555) กล่าวถึง ความหมายของคู่มือว่าเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อคู่มือได้ศึกษาและทำความเข้าใจที่ง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด และทำให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ความสามารถ และทักษะที่ใกล้เคียงกัน

กล่าวโดยสรุป คู่มือ หมายถึง เอกสารที่ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยงานและวิธีควบคุมกระบวนการนั้น ๆ โดยจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

องค์ประกอบของคู่มือ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือการปฏิบัติงาน พบว่ามีผู้อธิบายถึงองค์ประกอบของคู่มือปฏิบัติงานไว้ดังนี้

แสงรุณีย์ มีพร (2552) กล่าวว่า คู่มือ ประกอบด้วย

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ

2. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำ เป็นต่าง ๆ
3. เนื้อหาสาระ และกระบวนการ หรือขั้นตอนในการดำ เนินการ
4. ความรู้เสริมหรือแบบฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยผู้อ่านในการฝึกฝน
5. ปัญหาและคำ แนะนำ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา
6. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิง

คัมภีร์ สุตแท้ (2553) กล่าวว่า กลุ่มมือ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ 1) ส่วนที่ 1 บทนำ เป็นส่วนที่อธิบายถึงความเป็นมาในการจัดทำกลุ่มมือ ความมุ่งหมายความสำคัญ และประโยชน์ของกลุ่มมือ 2) ส่วนที่ 2 คำ ชี้แจงการใช้กลุ่มมือ เป็นส่วนเกี่ยวกับวิธีการใช้กลุ่มมือ 3) ส่วนที่ 3 ส่วนเนื้อหา เป็นส่วนอธิบายเกี่ยวกับเนื้อหาของกลุ่มมือ

พัชรพร สันติวิจิตรกุล (2553) กล่าวว่า ในการจัดทำ กลุ่มมือจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ วิธีการใช้กลุ่มมือหรือคำ แนะนำ ในการใช้กลุ่มมือ เนื้อหาสาระ คำ ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์การจัดกิจกรรม แหล่งข้อมูลอ้างอิง เพื่ออำ นวยความสะดวกแก่ผู้ใช้กลุ่มมือให้สามารถดำเนินงาน ได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยในการฝึกฝนเพื่อประโยชน์ในการช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ทั้งยังช่วยในการ ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลาและบุคลากร ตลอดจนผลงานมีคุณภาพตามเป้าหมาย

สุรัสวดี จินดาเนตร (2553) อธิบายองค์ประกอบของการจัดทำ กลุ่มมือไว้ 8 องค์ประกอบดังนี้

1. คำ ชี้แจงในการใช้กลุ่มมือครอบคลุมถึง
 - 1.1 วัตถุประสงค์ของกลุ่มมือ
 - 1.2 ความรู้พื้นฐานที่จำ เป็นในการใช้กลุ่มมือ
 - 1.3 วิธีการใช้
 - 1.4 คำ แนะนำ
2. เนื้อหาสาระที่จะสอน ปกติมีเนื้อหาสาระที่จะสอน โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบ และอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่กระจ่าง
3. การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้
 - 3.1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือที่จำ เป็น
 - 3.2 การเตรียมวัสดุ เอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัดและแบบปฏิบัติ ข้อสอบ
 - 3.3 การติดต่อประสานงานที่จำเป็น

คำเฉลย

4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นส่วนที่สำคัญของกลุ่มมือ ซึ่งมีข้อมูล รายละเอียด ดังนี้

- 4.1 คำ แนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการสอน
- 4.2 คำ แนะนำและตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการสอน ที่ช่วยให้ผู้สอนบรรลุผล
- 4.3 คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน
- 4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรทำซึ่งมาจากประสบการณ์ของผู้เขียน

5. การจัดและประเมินผลกลุ่มมือที่ดีควรจะให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการสอนอย่างครบถ้วนการวัดและประเมินการสอน นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอน อีกองค์ประกอบหนึ่งที่กลุ่มมือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ เช่น เครื่องมือวัดผล วิธีวัดผล เกณฑ์การประเมินผล

6. ความรู้เสริมกลุ่มมือที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และสามารถคาดคะเนได้ว่า ผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใด และจัดทำหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ของครู อันจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำ เกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ปัญหา ผู้เขียนกลุ่มมือจะเป็นผู้มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมากพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการดำเนินการเรื่องนั้น ๆ มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง และจุดอ่อนในเรื่องนั้นมีอะไรบ้างการมีประสบการณ์จะช่วยให้ผู้ใช้และผู้อ่านสามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้ราบรื่นไม่เกิดปัญหาอุปสรรค ปัญหา นับว่าเป็นจุดเด่นของกลุ่มมือ การทำหน้าที่ผู้เขียนที่ดีจะต้องแนะนำ และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ หนังสือที่ดีควรมีแหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิง จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

กนกวรรณ ศิรินิมิตรกุล (2553) กล่าวถึง องค์ประกอบของกลุ่มมือว่า ควรประกอบด้วย รายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ของกลุ่มมือ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ วิธีการใช้ และคำแนะนำ
2. เนื้อหาสาระ ปกติจะมีการให้เนื้อหาสาระ โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบและอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่กระจ่าง
3. การเตรียมการ ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น การเตรียมวัสดุ และการติดต่อประสานงานที่จำเป็น
4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรม ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของคู่มือ กลุ่มมือ จำเป็นต้องให้ข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้ คำ แนะนำ เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการ คำแนะนำและตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุผล คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ และสื่อ

ต่าง ๆ ที่ใช้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งมักจะมาจากประสบการณ์ของผู้เขียนเป็นต้น

5. การวัดและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะให้คำแนะนำ ที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน การวัดและประเมินผล นับเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่ง ที่คู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ เช่น เครื่องมือวัดผล วิธีวัดผล และเกณฑ์การประเมินผล คู่มือครูอาจเสนอแนะเกณฑ์ในการประเมินผล หรือให้คำแนะนำ ในการพัฒนาเกณฑ์เพื่อประเมินด้วย

6. ความรู้เสริม คู่มือที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ และสามารถคาดคะเนได้ว่าผู้ใช่มักจะประสบปัญหาในเรื่องใดและจัดทำหรือจัดทำ ข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้อื่นจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

วัฒนา นิคมประเสริฐ (2554) กล่าวว่า องค์ประกอบของคู่มือที่ดีนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อนำไปใช้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยประกอบไปด้วย คำชี้แจงในการใช้คู่มือ เนื้อหาเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและครอบคลุมทุกด้าน วิธีนำไปใช้และการแนะนำ แหล่งความรู้อ้างอิงต่าง ๆ ตลอดจนการเสนอสื่ออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรม

จินตนา สุขสมแดน (2554) องค์ประกอบของคู่มือมี 2 ส่วน คือ (1) คำชี้แจงการใช้คู่มือ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหาและคำแนะนำการศึกษาคู่มือ (2) เนื้อหา

สรูป องค์ประกอบของคู่มือมี 2 ส่วน คือ 1) คำนำ คำชี้แจงการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ ขอบข่ายและคำแนะนำการศึกษาคู่มือ และ 2) ส่วนเนื้อหา ที่อธิบายถึง ความรู้พื้นฐาน การดำเนินการ แนวทางการดำเนินงาน ขั้นตอนการบริหารงาน ข้อควรคำนึง ข้อเสนอแนะ

3. ขั้นตอนการจัดทำคู่มือ

จากการศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำ คู่มือ มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้ต่อไปนี้

สเถียร คามิสักดิ์ (2553) กล่าวว่า แนวทางการเขียนคู่มือการปฏิบัติงานมี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นวิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ

1.1 นำเอางานที่ได้รับมอบหมายมาพิจารณาว่ามีงานอะไรบ้าง แยกออกเป็นงาน ๆ งานอะไรเป็นงานหลัก งานอะไรเป็นงานรอง เพื่อให้เห็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่เป็นรูปธรรม

1.2 นำเอางานที่แยกไว้แล้วตามข้อ 1 มาเขียนเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Flow Chart) ว่าต้องมีขั้นตอนอย่างไร ก็ขั้นตอน ต้องผ่านการพิจารณาตัดสินใจใครบ้าง จนถึงการส่งมอบงาน

1.3 ปัจจัยที่ใช้ในการทำงานแต่ละขั้นตอน (Input) พิจารณาว่าแต่ละขั้นตอนต้องใช้ปัจจัย การผลิตผลงานอะไร กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือเวียน มติ ทั้งกำหนดจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องหรือที่กำหนดขึ้นภายในหน่วยงานเอง แยกแยะปัจจัยในการผลิตงานแต่ละชิ้นงานให้ชัดเจนที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1.3.1 มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้อย่างไร

1.3.2 มีวิธีการกำหนดไว้อย่างไร

1.3.3 มีเงื่อนไขอะไรบ้าง

2. ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ

2.1 วิเคราะห์หาปัญหาในการปฏิบัติมีอะไรบ้าง แล้วนำปัญหามาจัดหมวดหมู่ว่าปัญหาเหล่านี้เกิดจากตรงไหน โดยแยกปัญหาออกเป็นขั้นเป็นตอนดำเนินการ 3 ขั้น ดังนี้

2.1.1 แยกปัญหาออกเป็น 2 ระดับ คือ ปัญหาที่เกิดจากระดับคน (ผู้ปฏิบัติ ผู้รับบริการ ผู้มีอำนาจ หรือองค์กร) หรือปัญหาที่เกิดจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือเวียน

2.1.2 นำปัญหาที่แยกออกตามข้อ 1 มาแยกจัดระดับของปัญหาออกเป็น 2 ระดับ อีก 1 รอบว่าอะไรเป็นปัญหาที่มาจากภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ หรือปัญหาอะไรที่เกิดจากภายในที่สามารถบริหารจัดการได้

2.1.3 นำปัญหาที่แยกจัดระดับของปัญหาตามข้อ 2 มาแยกย่อยออกเป็น 4 เงื่อนไขเป็นรอบที่ 3 ว่า

2.1.3.1 อะไรคือปัญหาของขั้นตอน

2.1.3.2 อะไรคือปัญหาของหลักเกณฑ์

2.1.3.3 อะไรคือปัญหาของวิธีการ

2.1.3.4 อะไรคือปัญหาของเงื่อนไข

3. ขั้นตอนวิเคราะห์แนวทางแก้ไข

เมื่อรู้ชัดเจนจากการวิเคราะห์แต่ละขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นว่า

3.1 ปัญหาคืออะไร

3.2 ปัญหาเกิดจากคน หรือกฎ ระเบียบฯ

3.3 ปัญหามาจากภายนอก หรือภายใน

3.4 ปัญหาเกิดตรงไหน เป็นอะไร

3.4.1 ขั้นตอน

3.4.2 หลักเกณฑ์

3.4.3 วิธีการ

3.4.4 เงื่อนไข

การวิเคราะห์เสนอแนวทางแก้ไขต้องเสนอวิธีการแก้ไขตามหัวข้อ 3.4 ก่อน แล้วจึงแยกออก ถ้าเป็นกฎระเบียบฯ ภายในจะแก้ไขอย่างไรและถ้าเป็นคณภายนอกจะแก้ไขอย่างไร ถ้าเป็นกฎระเบียบฯ ภายนอกจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้การเสนอวิธีการแก้ไข ต้องระลึกลักษณะของที่จะใช้เทคนิควิชาชีพเฉพาะอย่างไร หรือจะพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานอย่างไร หรือจะพัฒนางานในหน้าที่อย่างไร หรือจะพัฒนาเชิงระบบอย่างไร หรือจะประยุกต์นวัตกรรมมาใช้แก้ไขปัญหาอย่างไร หรือจะต้องใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างผสมผสานกัน เพื่อแสดงความเป็นผู้ชำนาญการและผู้เชี่ยวชาญ

4. ขั้ววางแผนกำหนดโครงร่าง (Outline)

4.1 จัดทำสารบัญวางโครงร่าง

4.2 สอดแทรกเนื้อหาสาระ 7 ประการ

พิเศษ ปันรัตน์ (2556) กล่าวถึง ขั้นตอนและแนวทางการจัดทำคู่มือมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำ ค้นคว้า จัดหา รวบรวมและศึกษารายละเอียดเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. จัดทำกระบวนการ/ขั้นตอนงาน Work Flow

3. เขียนรายละเอียดในแต่ละกระบวนการ/ขั้นตอนงาน

4. ทดสอบ

5. ปรับปรุง เผยแพร่ ใช้งานจริง

6. ประเมิน ปรับปรุง พัฒนาให้เป็นปัจจุบันและใช้เป็นมาตรฐาน

สรณ จินตวิทย์ (2557) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำ คู่มือปฏิบัติงานประกอบด้วย 12 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดของงานจากเอกสาร

2. สังเกตการณ์ปฏิบัติงานจริงจากหน้างาน

3. จัดทำ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Work Flow) ขั้นต้น

4. จัดทำ รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยละเอียด

5. ตรวจสอบรายละเอียดขั้นต้น (ทำ ความเข้าใจ)

6. ตรวจสอบในประเด็นกฎหมาย/กฎระเบียบ

7. ขออนุมัติการประกาศบังคับใช้คู่มือปฏิบัติงาน

8. บันทึกเข้าระบบการควบคุมเอกสาร

9. เผยแพร่คู่มือปฏิบัติงาน

10. ฝึกอบรมและให้ความรู้วิธีการใช้งานคู่มือปฏิบัติงาน

11. ทดสอบความเข้าใจของผู้ใช้งาน

สรุป ขั้นตอนการจัดทำคู่มือ คือ หมายถึง การจัดทำเอกสารที่ระบุถึงขอบข่าย การปฏิบัติงานแนะแนวและแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นความเข้าใจความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนการจัดทำดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ
2. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา
3. วิเคราะห์แนวทางแก้ไข
4. วางแผนกำหนดโครงร่าง (Outline)
5. หาข้อสรุปและจัดทำคู่มือ

4. ประโยชน์ของคู่มือ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดทำ คู่มือการปฏิบัติงาน ว่าคู่มือการปฏิบัติงานมีประโยชน์อยู่หลายอย่างแต่ข้อดีหลัก ๆ ในการทำคู่มือ การปฏิบัติงานสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยลดการตอบคำถาม บ่อยครั้งที่คู่มือช่วยตอบคำถามที่เกิดขึ้นในการทำงานเช่น “งานนี้ใช้แบบคำร้องอะไรครับหัวหน้า” หรือ “เอกสารที่ต้องการเซ็นสำเนาที่ชุดคะ”
2. ช่วยลดเวลาในการสอนงาน ในสำนักงานหรือหน่วยงานมักจะมีข้าราชการย้ายเข้าย้าย ออกเสนอ และจะต้องมีการสอนงานใหม่เกิดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงาน ดังนั้นคู่มือการปฏิบัติงานจะช่วยประหยัดเวลาในการสอนงานได้มาก
3. ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงาน ปัญหาในลักษณะที่ว่าผู้ปฏิบัติงานไม่แน่ใจ ในขั้นตอนการทำงาน หรือไม่มั่นใจว่าทำไปแล้วถูกระเบียบหรือไม่ การมีคู่มือช่วยลดปัญหาเหล่านี้ และทำให้สามารถทำงานด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
4. ช่วยให้เกิดความสม่ำเสมอในการทำงาน หลายครั้งที่ไม่สามารถชี้วัดว่าใครทำงาน มีประสิทธิภาพมากกว่าใคร สามารถใช้คู่มือเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบและปรับ ให้การทำงาน มีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกันได้
5. ช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน คำถามที่ว่า “หน้าที่ใคร” “ใครรับผิดชอบ” “หัวหน้าไม่อยู่ใครเซ็นแทน” คำถามในเชิงปัญหาแบบนี้จะหมดไปถ้ามีคู่มือการปฏิบัติงานที่ระบุ ไว้ให้ชัดเจน

6. ทำให้การปฏิบัติงานเป็นแบบมืออาชีพ เมื่อมีบุคคลภายนอกมาเยี่ยมชม คูณหรือมีผู้มาตรวจประเมิน การมีคู่มือการปฏิบัติงานจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นแบบมืออาชีพในการปฏิบัติงาน และช่วยให้สามารถอธิบายกระบวนการทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

7. ช่วยในการปรับปรุงงานและออกแบบกระบวนการงานใหม่การลดขั้นตอนและระยะเวลาอาจเป็นสิ่งที่ต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การมีคู่มือจะช่วยเป็นฐานทำให้สามารถปรับปรุงงานหรือออกแบบระบบงานใหม่ได้ง่ายขึ้น

สรุป ประโยชน์ของคู่มือมีมากมายหลายประการ ดังกล่าวสรุปต่อไปนี้

1. ช่วยประหยัดเวลาในการสอนงานได้มาก
2. ช่วยสร้างความมั่นใจในการทำงาน
3. สามารถใช้คู่มือเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบ และปรับให้การทำงานมีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกันได้
4. ช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน คำถามที่ว่า “หน้าที่ใคร” “ใครรับผิดชอบ” “หัวหน้าไม่อยู่ใครเซ็นแทน” คำถามในเชิงปัญหาแบบนี้จะหมดไปถ้ามีคู่มือการปฏิบัติงานที่ระบุไว้ให้ชัดเจน
5. การมีคู่มือการปฏิบัติงานจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นแบบมืออาชีพในการปฏิบัติงาน และช่วยให้สามารถอธิบายกระบวนการทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานแนะแนว

ความหมายของการแนะแนว

การแนะแนวได้เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. 1900 และมีการพัฒนางานแนะแนวอย่างเป็นระบบจนเป็นที่รู้จักและยอมรับกันอย่างแพร่หลาย โดยพัฒนาวิชาชีพแนะแนวขึ้นเป็นวิชาชีพชั้นสูงและได้ขยายแนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวสู่ประเทศอื่น ๆ ซึ่งการแนะแนวในประเทศไทยได้เริ่มเข้าสู่ระบบสถานศึกษาอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2496 มีการปรับและพัฒนาให้กลมกลืนกับสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ได้รับการยกฐานะให้เป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญมากขึ้นในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง (สุภวดี บุญญวงศ์, 2558) เนื่องจากงานแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา และเป็นศาสตร์หนึ่งที่มีประโยชน์ในการช่วยพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักคิดและตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง รู้จักตั้งเป้าหมายในชีวิต ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันได้อย่างรวดเร็วและดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข การแนะแนวในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสังคม

ให้การยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือมนุษย์ให้สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อสถานศึกษาอย่างมาก ในความเป็นจริงสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีครูแนะแนวเข้ามาขับเคลื่อนในการพัฒนาให้นักเรียนนั้นประสบความสำเร็จในการเรียนและการดำเนินชีวิต ความเข้าใจของคนส่วนใหญ่เมื่อพูดถึงกรแนะแนวมักจะมองว่าเป็นเรื่องของการศึกษาต่อ เป็นงานเกี่ยวกับการให้ทุน การกู้ยืมเงินการศึกษา จึงทำให้การแนะแนวดูเหมือนมีความสำคัญในสถานศึกษาเพียงแค่ประเด็นเหล่านี้ ทั้งที่จริงแล้วการแนะแนวไม่ใช่เพียงแค่แนะแนวการศึกษาต่อหรือแนะแนวอาชีพเท่านั้น ยังเป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหากปัญหาพื้นฐานที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือแก้ไข นักเรียนจะมีโอกาสน้อยมากที่จะประสบความสำเร็จทางการศึกษาและทำให้เกิดความล้มเหลวในชีวิตได้ค่อนข้างสูง (มนตรี อินดา, สุพัตรา สกุลศรีประเสริฐ, และมนทกานต์ เมฆระ, 2561) ทิศทางการแนะแนวในปัจจุบันกลับสวนทางกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนมาก ในโลกสังคมที่มีปัญหามากขึ้นแต่กลับมีการสนับสนุนและการส่งเสริมการแนะแนวในโรงเรียนน้อยมากรวมถึงการให้ความสำคัญกับการแนะแนวในโรงเรียนกลับตกต่ำลง มีการบรรจุอัตราครูแนะแนวน้อยลง และบางโรงเรียนไม่มีครูแนะแนวเลย จึงให้ครูวิชาอื่นเข้ามาสอนหรือทำหน้าที่เป็นครูแนะแนว และครูเหล่านั้นไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแนะแนว เมื่อเผชิญกับปัญหาของนักเรียนก็ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างถูกวิธี จึงทำให้การแนะแนวไม่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง (สุภาวดี บุญญวงศ์, 2558) “การแนะแนว” (Guidance) มีรากศัพท์มาจากคำว่า Guide โดยมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความและอธิบายความหมายของการแนะแนวไว้ได้แก่

นิรนาท แสนสา (2554, 44) กล่าวว่า การแนะแนว (Guidance) เป็นกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพของตนเองทั้งในด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัว-สังคม รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนรู้จักสภาพแวดล้อมรอบตัวในทุกมิติทั้งระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงของประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนมีความสามารถตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาดและสามารถปรับตัวและดำรงตนอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขเต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

พรวลัย อริยะรัศมีทรัพย์ (2554, 23) ให้ความหมายของการแนะแนวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการส่งเสริมและช่วยเหลือบุคคล ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถเลือกตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนดีโดยสมบูรณ์และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สมพร วงศ์วิธนู (2555, 12) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นวิธีการ กระบวนการหรือบริการ ที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนมีการปรับตัว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและบุคลิกภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอยู่ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างเต็มที่ ในทุกด้านที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม พร้อมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์รอบตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปราณี ตันติตระกูล (2556, 18) กล่าวว่า การแนะแนวหมายถึง กระบวนการที่ช่วยเหลือ ให้นักแต่ละคนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ตระหนักในคุณค่าของตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจ สภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา และการปรับตัวได้ด้วยตนเอง อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งสามารถแสวงหาความรู้และสามารถใช้โอกาส เพื่อให้เกิด ความก้าวหน้าทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ พร้อมทั้งการพัฒนาบุคลิกภาพ

โพธิพันธ์ พานิช (2558) ให้ความหมาย การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยให้นักเรียนได้รู้จัก เข้าใจและยอมรับตนเอง สามารถที่จะเลือกตัดสินใจวางแผนชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมด้วยตนเอง ตลอดจนรู้จักสภาพแวดล้อม ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีความ สอดคล้องกับ

เกศรา น้อยคง (2560, 12) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการ ที่จะทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์หรือสิ่งแวดล้อมได้ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, 3) ได้ให้ความหมายของ การแนะแนวว่า เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีเป้าหมายให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด มีเหตุผล รู้จักป้องกันปัญหา สามารถวางแผนและพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ เพื่อกำหนดดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา ที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อม รู้จักการตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถปรับตัวไปในทางที่ถูกที่ควรตามสถานการณ์ที่เผชิญ ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของการแนะแนว

โพธิพันธ์ พานิช (2558) การแนะแนวในสถานศึกษานับว่าเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากต่อการช่วยเหลือนักเรียนในสภาพการณ์สังคมปัจจุบัน ซึ่งนักเรียนมักจะประสบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหลายประการ ได้แก่ 1) สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีสิ่งมากระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว โมโห ฉุนเฉียวได้ง่าย 2) สภาพเศรษฐกิจรอบครัวพ่อแม่ไม่มีเวลา มีรายได้ไม่พอใช้จ่าย ครอบครัวเดี่ยว ทำให้นักเรียนขาดความอบอุ่น ขาดการดูแล และการอบรมอย่างใกล้ชิด นำไปสู่การถูกชักจูงของเพื่อนหรือผู้อื่นได้ง่าย 3) สภาพการทำงาน นักเรียนไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของแต่ละอาชีพหรือเข้าใจในลักษณะอาชีพนั้นผิด ซึ่งปัจจุบันมีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจในแต่ละอาชีพ จึงส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองว่า ตนเองมีความชอบ ความถนัด และอาชีพไหนที่เหมาะสมกับตนเอง จนนำไปสู่การเลือกเรียนตามค่านิยมและตามกลุ่มเพื่อน 4) สภาพเทคโนโลยี เป็นยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีทั้งด้านบวกและด้านลบ แต่นักเรียนมักจะขาดการควบคุมตนเอง และเสพติดสื่อสังคมออนไลน์หรือเทคโนโลยีมากเกินไป เช่น ติดเกม แชน และยูทูบ จนส่งผลกระทบต่อในทางลบต่อการเรียน และการใช้ชีวิต 5) สภาพเกี่ยวกับการเรียน สังคมมีการแข่งขันทางการเรียนค่อนข้างสูง อีกทั้งให้ความสำคัญและการยอมรับกับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี จนส่งผลให้นักเรียนเกิดความเครียด ความกังวล เพราะถูกคาดหวังจากครอบครัวและสังคม ทั้งนี้ นักเรียนบางคนยังเผชิญปัญหาการสอบตก เรียนอ่อน เรียนไม่เข้าใจ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างมาก ฉะนั้น โรงเรียนจึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนทั้งทางด้านการวิชาการและการแนะแนวควบคู่กันไป ทางโรงเรียนควรสร้างความตระหนักกับบทบาทของครูให้มากขึ้น โดยให้ครูใส่ใจและใกล้ชิดกับนักเรียนให้มากขึ้น ให้ความสำคัญกับความรูสึกและความคิดของนักเรียนและใช้เหตุผลในการพูดคุยกับนักเรียนมากกว่าการใช้อารมณ์ จะทำให้ครูสามารถเข้าถึงความรูสึกและความต้องการของนักเรียนเหล่านั้นได้ นักเรียนกล้าที่จะเปิดเผยความรูสึก ความคิดและความเป็นตัวตนที่แท้จริง ทั้งนี้ยังส่งผลต่อสัมพันธภาพในทิศทางที่ดีระหว่างนักเรียนกับครูอีกด้วย ดังนั้นการแนะแนวจึงเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนให้นักเรียนประสบความสำเร็จทางการเรียนและการดำเนินชีวิต

Odeleye (2017) เป็นงานบริการจัดให้นักเรียนทุกคนในโรงเรียน ไม่ได้จัดสำหรับนักเรียนที่ประสบปัญหาเท่านั้น ยังรวมถึงนักเรียนปกติทั่วไปด้วย เพื่อช่วยพัฒนานักเรียนให้มีพัฒนาการเป็นไปตามช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม มีร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, 3) ได้กล่าวไว้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มุ่งสนับสนุนให้เครือข่ายทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ ในการดูแลสถานะความเป็นอยู่ของเด็กทุกคนในสังคม ให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี และมุ่งเน้นให้ปฏิบัติต่อเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการจัดการระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง พ.ศ. 2548 ข้อ 2 บัญญัติว่า “ให้โรงเรียนและสถานศึกษา จัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครองตามระบบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา” ข้อ 3 บัญญัติว่า “ให้โรงเรียนและสถานศึกษา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) พัฒนาระบบงานแนะแนวที่จะช่วยดูแลนักเรียนและนักศึกษาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว รู้จักและเข้าใจนักเรียน สามารถค้นพบและจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและให้คำปรึกษาด้านการดำรงชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการศึกษาต่อและการมีงานทำ ทั้งนี้ ให้มีระบบข้อมูลตั้งแต่แรกเข้า เพื่อติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษา”

จากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงฯ ว่าด้วย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการจัดการระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง พ.ศ. 2548 หมายถึง ให้โรงเรียนพัฒนาระบบการแนะแนว ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนวเบื้องต้น มีระบบข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครอง

นิรนาท แสนสา (2554, 44) การแนะแนวจึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่หากมีการดำเนินการให้บริการแก่ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเต็มรูปแบบตามหลักวิชาชีพการแนะแนวจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยสรุป 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก เป็นการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจตนเอง เห็นคุณค่า รักและพึงพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักเป็นผู้ให้-ผู้รับ สามารถปรับตัว มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนมีการพัฒนาตนเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีคุณภาพ

ประการที่สอง เป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการถูกล่อลวงการใช้แรงงานข้ามชาติ การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การแพร่ระบาดของเสพติด การกระทำความรุนแรง ตลอดจนปัญหาเรื่องการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในกลุ่มประชาคมอาเซียน เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวผู้เรียนมีโอกาสดกเป็นเหยื่อต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการป้องกันปัญหาจะสำเร็จได้นั้นนอกจากปัจจัยภายในตัวผู้เรียนที่จะต้อง

ตระหนักและรู้เท่าทันแล้ว พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องล้วนมีความสำคัญต่อการดำเนินการแนะแนวเพื่อช่วยกันป้องกันปัญหาให้แก่ผู้เรียนด้วย

ประการที่สาม เป็นการแก้ไขปัญหให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนรู้ การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนอาจประสบเมื่อประเทศไทยเข้าร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับประชาคมอาเซียน ซึ่งการแนะแนวสามารถจัดกิจกรรมทั้งแบบรายบุคคล หรือแบบกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถเผชิญและก้าวพ้นปัญหาอุปสรรคสามารถพัฒนาตนก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้เต็มตามศักยภาพยิ่งขึ้น

สมพร วงศ์วิธู (2555, 14) สรุปว่าการแนะแนวในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นการพัฒนาคนโดยองค์รวมทั้งทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม จิตใจ อันจะเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างผู้มีปัญญา รู้เท่าทันโลก เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีชีวิตที่มีความสุขทั้งทางกาย ทางจิตใจและสังคม สามารถปรับตนเองให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจะเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนในระดับต้น ๆ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ สามารถบูรณาการความคิด กำนัล ประเพณี วัฒนธรรม เทคโนโลยีให้เข้าสู่วิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติ

ปราณี ดันติตระกูล (2556, 21) กล่าวว่า การแนะแนวมีความสำคัญโดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยม เพราะสามารถพัฒนาและช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักยอมรับและเข้าใจตนเอง ตลอดจนรู้จักและเข้าใจผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม ทักษะการดำรงชีวิต วางแผนการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์

เกศรา น้อยกนิ้ง (2560, 23) กล่าวว่า การแนะแนวมีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวนักเรียนในทุกด้าน เพื่อให้นักเรียนหรือผู้รับบริการสามารถที่จะเผชิญกับปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคตสามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เรียบ ศรีทอง (2559) กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวไว้ว่า

1. บริการแนะแนว (Guidance Service) ในสถานศึกษา เป็นภารกิจบริการทางการศึกษาที่สำคัญ มุ่งช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง รู้จักเข้าใจตน เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถนำตน พึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนด้านชีวิตส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษา และการพัฒนาทางอาชีพ

โดยใช้กระบวนการให้บริการบนพื้นฐานของการประยุกต์จิตวิทยาแห่งความเข้าใจและช่วยเหลือมนุษย์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาชีวิตแต่ละช่วงวัย

2. บริการแนะแนวในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยเฉพาะบริการแนะแนวในสถานศึกษายังสนับสนุนจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าตนเอง มีความสามารถในการสื่อสารและเทคโนโลยี มีทักษะชีวิต สามารถรักษาสุขภาพจิต ระวังการออกกำลังกาย มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของโลก มีจิตสาธารณะ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งนี้หลักสูตรได้กำหนดให้มีกิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้วย

สรุปความสำคัญของการแนะแนว คือ การพัฒนานุคคลในทุกด้าน เพื่อให้สามารถที่จะเผชิญกับปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ปรัชญาพื้นฐานการแนะแนว

ลัดดาวรรณ ฌ ระนอง และคนอื่น ๆ (2544) การดำเนินงานแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการเปิดโลกทัศน์เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น การดำเนินงานแนะแนวจะต้องยึดหลักปรัชญาพื้นฐานที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน ดังนี้

1. ผู้เรียนทุกคนล้วนมีคุณค่า จากหลักคิดดังกล่าวการดำเนินงานแนะแนวต้องเสริมสร้างความมีคุณค่าของผู้เรียนให้พัฒนายิ่ง ๆ ขึ้นไปทั้งต่อตนเองต่อครอบครัว ต่อสังคมประเทศชาติ ต่อประชาคมอาเซียน รวมทั้งต่อสังคมโลก ในฐานะที่จะเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่ายได้อย่างมีคุณค่า

2. ผู้เรียนทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนการแนะแนวต้องดำเนินการบนพื้นฐานการยอมรับและให้เกียรติแก่ผู้เรียนว่าทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมุ่งส่งเสริมให้สามารถดำรงตนอยู่ในประชาคมอาเซียนได้อย่างทัดเทียมกับผู้อื่น

3. ผู้เรียนแต่ละคนล้วนมีความแตกต่าง ดังนั้นในการดำเนินงานแนะแนวต้องคำนึงถึงความแตกต่างและให้การยอมรับในความต่างนั้นทั้งส่วนดีและส่วนด้อย

4. ผู้เรียนทุกคนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาในทุกด้านตามศักยภาพอย่างเหมาะสม

5. ผู้เรียนทุกคนควรมีสติและหน้าที่ในการตัดสินใจเลือกพัฒนา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

นิรนาท แสนสา (2554, 44) จากปรัชญาพื้นฐานของการแนะแนวดังกล่าวการดำเนินงานแนะแนวจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนล้วนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความแตกต่าง ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาในทุกด้านตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสมและมีสติและหน้าที่ในการตัดสินใจเลือกพัฒนาและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของผู้เรียนสำหรับการฟันฝ่า อุปสรรคต่าง ๆ เมื่อต้องเผชิญในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมอันอาจเกิดขึ้นเมื่อทุกประเทศก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ

พรวลัย อริยะรัศมีทรัพย์ (2554, 28) ปรัชญา คือ แนวความคิดหรือทัศนะความคิดเห็น ซึ่งได้รับการพิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์สมควรยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงานและการดำเนินงานแนะแนวจำเป็นต้องมีปรัชญาของการแนะแนวเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ซึ่งปรัชญาของการแนะแนวจะมุ่งส่งเสริมความหมายเกี่ยวกับบริการ ให้บริการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามและยึดหลักการในการให้ประโยชน์แก่บุคคลทุก ๆ คน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2559, 3) กล่าวว่า ปรัชญาของการแนะแนว ซึ่งเน้นความเชื่ออย่างมีเหตุผล สำหรับใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อนักเรียนมีดังต่อไปนี้

1. มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีศักยภาพ
2. มนุษย์มีความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. มนุษย์มีศักดิ์ศรีและต้องการการยอมรับ
4. มนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้
5. พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีสาเหตุ

เรียม ศรีทอง (2559) ปรัชญาการแนะแนว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทุกคนมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์
2. ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน
3. แต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนได้
4. บุคคลมีความต้องการพื้นฐานโดยรวมเหมือนกันแต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียด
5. พฤติกรรมมีสาเหตุ เมื่อกำหนดเหตุใหม่ได้ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ได้
6. มนุษย์แต่ละคนประสบปัญหาได้เสมอกัน แต่การที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมย่อมต้องการ

ที่พึ่งพาอาศัยกัน

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาการแนะแนว คือ แนวความคิดหรือทัศนคติ ซึ่งได้รับการพิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์สมควรยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งปรัชญาของการแนะแนวจะมุ่งส่งเสริมเกี่ยวกับการให้บริการ ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามและยึดหลักการในการให้ประโยชน์แก่บุคคลทุก ๆ คน

4. มาตรฐานการแนะแนว

มาตรฐานการแนะแนวที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การแนะแนว ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นแนวทางให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพการแนะแนวและการประเมินงานแนะแนวประกอบด้วย 3 ด้าน มี 6 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, 1-2)

ด้านที่ 1 คุณภาพผู้เรียน 2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หมายถึง ผู้เรียนสามารถบอกข้อมูล/เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ได้ มองเห็นคุณลักษณะเฉพาะของตนยอมรับในความจริงของตนเอง เชื่อว่าตนมีความสำคัญ มีความหมาย เป็นประโยชน์ มีความสามารถศรัทธา ภาควินใจในสิ่งที่ตนมี/สิ่งที่ตนเป็น/สิ่งที่ตนทำได้ ชื่นชมตนเองและสามารถพัฒนาศักยภาพที่ตนมี/ตนเป็น/ตนทำได้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าผู้อื่นและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสมหมายถึง ผู้เรียนสามารถระบุบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์กับชีวิตตนเห็น คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ตระหนักในความสำคัญของผู้อื่นว่ามีความหมาย มีส่วนเกื้อกูลต่อชีวิตตน แสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างยอมรับและเห็นคุณค่า

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัว และสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ผู้เรียนสามารถศึกษา วิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวางแผนด้านการศึกษามีความหมายถึง ผู้เรียนสามารถศึกษาข้อมูลด้านการเรียน เช่น หลักสูตร การวัดประเมินผล คุณค่าการเรียน คุณค่ารายวิชา ทักษะและวิธีการเรียนตามลักษณะวิชา วิเคราะห์คุณลักษณะด้านการเรียนของตนเอง รวมทั้งจุดแข็งจุดอ่อนในการเรียนตามความเป็นจริง และนำผลมาประกอบการตัดสินใจ วางแผน พัฒนา และปรับปรุงตนเองด้านการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวางแผนด้านอาชีพ หมายถึง ผู้เรียนสามารถศึกษาข้อมูลด้านอาชีพ เช่น หลักสูตรของคณะ/ สาขาที่เกี่ยวข้องแต่ละอาชีพ

ข้อมูลอาชีพ ความต้องการตลาดแรงงาน ค่านิยมทางสังคมที่มีต่ออาชีพ คุณธรรมจริยธรรมในอาชีพ วิเคราะห์คุณลักษณะของตนเอง นำผลมาประกอบการตัดสินใจ วางแผน พัฒนาและปรับปรุงตนเอง เพื่อเข้าสู่อาชีพในอนาคต

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวางแผนด้านส่วนตัว และสังคม หมายถึง ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลด้านส่วนตัวและสังคม เช่น ด้านบุคลิกภาพ การปรับตัว การพัฒนาเชาว์อารมณ์ (EQ) เชาว์ปัญญา (IQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหา (AQ) รวมทั้งทักษะการดำเนินชีวิต วิเคราะห์บุคลิกภาพของตนเองตามความเป็นจริง และนำผลจากการศึกษา วิเคราะห์มาปรับปรุงด้านส่วนตัวและสังคมของตนเอง

ด้านที่ 2 คุณภาพการดำเนินงานแนะแนว 3 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ ประชญา ขอบข่าย เป้าหมาย และจรรยาบรรณทางการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานแนะแนวตามปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมายการแนะแนว หมายถึง ครูแนะแนวดำเนินงานแนะแนวโดยคำนึงถึงคุณค่าและศักยภาพ ของมนุษย์ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความมีศักดิ์ศรี และความต้องการการยอมรับ บุคคล สามารถพัฒนาได้และพฤติกรรมของคนย่อมมีสาเหตุ โดยมีเป้าหมายเพื่อการป้องกัน แก้ไขและ พัฒนาครอบคลุมด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณการแนะแนว หมายถึง การปฏิบัติงานด้านแนะ แนว โดยยึดหลักจรรยาบรรณการแนะแนว 9 ข้อ ของสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย ดังนี้

3.2.1 ให้บริการด้วยความเต็มใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2.2 ยอมรับและศรัทธาในวิชาชีพจิตวิทยาการแนะแนว และเป็นสมาชิก ที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3.2.3 เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ผู้รับบริการด้วยความ บริสุทธิ์ใจโดยเสมอหน้า

3.2.4 มีวิสัยทัศน์ และพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของโลก

3.2.5 ปฏิบัติงานตามหลักวิชาชีพ จิตวิทยาการแนะแนว

3.2.6 รักษามาตรฐานและรับผิดชอบต่อการประกอบวิชาชีพ จิตวิทยาการ แนะแนว

3.2.7 ยุติการให้บริการที่นอกเหนือความสามารถของตนเองและส่งต่อไปยัง บุคคลที่เหมาะสม

3.2.8 รักษาความลับของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากผู้รับบริการ

3.2.9 เคารพสิทธิและไม่แสวงหาผลประโยชน์จากผู้รับบริการ

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษাজัดบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 จัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หมายถึง สถานศึกษามีครูแนะแนว/ ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวจัดบริการแนะแนว 5 บริการ ได้แก่ บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามและประเมินผล ครอบคลุมด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัว และสังคม ด้วยวงจรคุณภาพ PDCA อย่างต่อเนื่อง , การวางแผน/จัดระบบ (P) ปฏิบัติตามแผน (D) ติดตามตรวจสอบ (C) และนำผลมาปรับปรุง (A)

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง สถานศึกษามีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวประสานและช่วยเหลือนักเรียนดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน/ผู้เรียนของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษাজัดกิจกรรมแนะแนวสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 จัดกิจกรรมแนะแนวสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนว หมายถึง สถานศึกษাজัดกิจกรรมแนะแนวที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียน ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม โดยมีสื่อ เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนว ตลอดจนการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมแนะแนว

ด้านที่ 3 คุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว 1 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว หมายถึง ผู้บริหารตระหนักเห็นความสำคัญของการแนะแนว กำหนดนโยบายให้มีการแนะแนวในสถานศึกษา เอื้ออำนวยให้มีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 บริหารจัดการงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ หมายถึง สถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารจัดการแนะแนว มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจของคณะกรรมการ มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน มีอาคารสถานที่ เครื่องมือ สื่อ

วัตถุประสงค์ รวมทั้งมีการนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว และนำผลการประเมินมาพัฒนาการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นนวัตกรรมทางการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 จัดให้มีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว หมายถึง สถานศึกษาจัดให้มีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวที่มีคุณวุฒิทางการแนะแนวหรือจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว หรือผ่านการอบรมทางจิตวิทยา และการแนะแนวจากสมาคมวิชาชีพหรือสถาบันที่จัดการศึกษาด้านจิตวิทยาและการแนะแนว รวมทั้งมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนว หมายถึง สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาดำเนินงานแนะแนวสำหรับส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสำหรับผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

เป้าหมายของการแนะแนว

(Dash, 2003, Gibson, 2003, Heyden, 2011) การแนะแนวมุ่งเน้นช่วยตอบสนองความต้องการทางสรีรวิทยาขั้นพื้นฐานของนักเรียน การเข้าใจตนเองและการยอมรับผู้อื่น การพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อน การสร้างความสมดุลระหว่างความชอบใจของตนเองและการควบคุมตนเองเกี่ยวกับการเรียน และการสร้างความตระหนักถึงความสำเร็จโดยเป้าหมายของการแนะแนวมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง โดยนักเรียนสามารถที่จะระบุ ประเมินและพัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตนเองได้
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับแหล่งทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนและชุมชนซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลและสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้โอกาสและดึงความสามารถของตนเองออกมาให้ได้มากที่สุด และช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดแนวทางด้วยความรู้ความสามารถของตนเองออกมาให้ได้มากที่สุด และช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดแนวทางด้วยความรู้ความสามารถของตนเองอย่างชาญฉลาด
4. เพื่อช่วยให้นักเรียนประเมินประสบการณ์ของตนเอง อธิบายเป้าหมายและการวางแผนในอนาคตของตนเอง
5. เพื่อช่วยประเมินความสามารถและคุณสมบัติเกี่ยวกับทางด้านอาชีพ การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่อาชีพที่เลือกและหางานที่เหมาะสมกับตนเอง
6. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารของโรงเรียนและครูสามารถเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมสนับสนุนสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. เพื่อหาทางแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับการปรับตัวทางสังคมของแต่ละบุคคล
ในโรงเรียนและบ้าน

8. เพื่อรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคน โดยข้อมูลที่ถูกรวบรวมเหล่านั้นจะนำไปสู่
การวางแผนในการจัดกิจกรรมหรือให้การช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีการพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

9. เพื่อแก้ไขปัญหาลูกและช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา ผ่านความร่วมมือจากคณะครู
ในโรงเรียนผู้ปกครอง และชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2559) กล่าวว่า
การแนะแนว มีเป้าหมายดังนี้

1. การส่งเสริมและพัฒนาเพื่อให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
สามารถตัดสินใจ วางแผนชีวิตด้านการศึกษาด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคมได้รวมทั้งการ
ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. การป้องกัน เพื่อให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหา เลือกวิธีการปฏิบัติได้เหมาะสม รู้จักยับยั้ง
ชั่งใจ โดยเน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหขึ้น

3. การแก้ไขปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับ
ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียน

ภารกิจการแนะแนวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียน

นิรนาท แสนสา (2554, 45) ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของประเทศเพื่อเข้าสู่ประชาคม
อาเซียน การดำเนินงานแนะแนวที่ประสบผลสำเร็จที่สามารถช่วยส่งเสริม/พัฒนา ป้องกันและแก้ไข
ปัญหาให้แก่ผู้เรียน มีภารกิจหลักสำคัญ 3 ประการ คือ ภารกิจด้านการบริหาร ด้านการบริการและ
ด้านวิชาการ ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงสาระสำคัญแต่ละด้านเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ภารกิจด้านการบริหารงานแนะแนว ปัจจัยสำคัญที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่
มุ่งหวังให้มีการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการแก่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ควรมี
องค์ประกอบสำคัญในการบริหารงานแนะแนว ดังนี้

1.1 มีหน่วยงานแนะแนวที่ได้รับจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในสถานศึกษาหรือใน
องค์กร

1.2 มีโครงสร้างการบริหารงานและรูปแบบการสื่อสาร การประสานงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ

1.3 มีสำนักงาน อาคารสถานที่ที่ชัดเจนที่ผู้เรียนสามารถเข้าใช้บริการได้โดยสะดวก

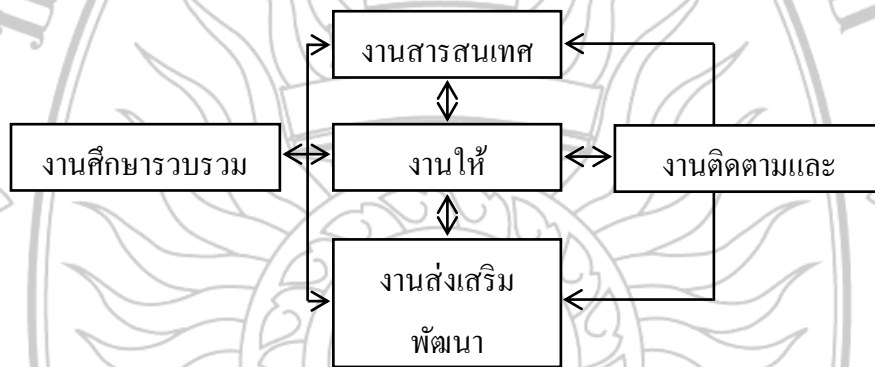
1.4 มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแนะแนวที่มีคุณภาพได้มาตรฐานในการ
ให้บริการ

1.5 มีงบประมาณสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่สำคัญทางการแนะแนวอย่างเพียงพอ

1.6 มีเครือข่ายของการแนะแนวที่ให้ความร่วมมือด้านจัดการศึกษา อาชีพและส่วนตัว-สังคม ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน หากเป็นไปได้ควรบริหารจัดการให้มีเครือข่ายการแนะแนวกับสถานศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

2. ภารกิจด้านการบริการแนะแนว

ภารกิจนี้เป็นหัวใจหลักที่จะทำให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือให้เกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสมภาคภูมิ การบริการแนะแนวที่ต้องจัดให้แก่ผู้เรียนสามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 ภารกิจด้านการบริการแนะแนว 5 บริการ

ที่มา : กระทรวงศึกษา 2545, 7

จากภาพดังกล่าว บริการแนะแนว 5 บริการ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในการให้บริการแก่ผู้เรียน ซึ่งบริการทั้ง 5 บริการมีสาระสำคัญดังนี้ (นิรนาท แสนสา, 2554)

2.1 บริการศึกษาข้อมูลนักเรียนรายบุคคล มีความสำคัญทั้งต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง สถานศึกษา ชุมชนและประเทศชาติ ซึ่งหากมีการดำเนินการได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ จะทำให้ได้ฐานข้อมูลเพื่อนำมาดำเนินการพัฒนานักเรียนก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลช่วยให้ครูแนะแนวสามารถช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองในทุกมิติ นำไปสู่การพัฒนาจุดแข็ง ขจัดจุดอ่อนและสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่มาใช้อย่างสร้างสรรค์ทั้งในด้านการเรียน

การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงของประชาคมอาเซียนได้อย่างสมดุล

2.2 บริการสารสนเทศ มีความสำคัญต่อนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งครูแนะแนวควรมีความรู้ความเข้าใจและจัดบริการสนเทศให้ครอบคลุมขอบข่าย 3 ด้านเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ดังนี้

2.2.1 การให้บริการสนเทศด้านการศึกษา

2.2.2 การให้บริการสนเทศด้านอาชีพ

2.2.3 การให้บริการสนเทศด้านส่วนตัว-สังคม

การให้บริการสนเทศเพื่อการแนะแนวสามารถจัดบริการได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลเพื่อมุ่งช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับข้อมูลสนเทศที่มีคุณภาพ ด้วยบริการที่ประทับใจ และสามารถนำข้อมูลสนเทศทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ และด้านส่วนตัว-สังคม ไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาดและพัฒนาตนเองเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างเหมาะสม

2.3 บริการให้การปรึกษา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อาจส่งผลให้นักเรียนต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคมากมายทั้งเรื่องการศึกษา อาชีพและการปรับตัวในสังคม ซึ่งหากครูแนะแนวสามารถให้การปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพก็จะช่วยให้นักเรียนมีแนวทางแก้ไขปัญหามาตรับดำเนินชีวิตและศึกษาเล่าเรียนได้เต็มตามศักยภาพอย่างมีความสุข โดยเงื่อนไขความสำเร็จในการให้บริการปรึกษาย่อม และฝึกฝนตนเองจนมีทักษะความรู้ความชำนาญ รวมทั้งต้องเตรียมเงื่อนไขต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการให้บริการปรึกษา เช่น ช่วงเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เอื้อให้การปรึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทั่วไปหรือปัญหาวิกฤตก้าวพ้นจากปัญหาเหล่านี้ได้

2.4 บริการจัดวางตัวบุคคล เมื่อสถานศึกษารับนักเรียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูแนะแนวพึงดำเนินการเกี่ยวกับการจัดวางตัวบุคคล (นักเรียน) ทั้งในระหว่างการศึกษาจนกระทั่งถึงวันสำเร็จการศึกษา มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.4.1 ช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับการศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ตรงตามความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละคน

2.4.2 ช่วยเหลือให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือทำงานที่เหมาะสมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2.4.3 ช่วยเหลือให้นักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่สถานศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ

2.4.4 ช่วยเหลือให้นักเรียนให้ใช้เวลาว่างทำงานพิเศษหรือทำงานตามที่ตนเองถนัด

2.4.5 ช่วยให้นักเรียนรู้จักวางแผนการต่าง ๆ ในการเรียน การปฏิบัติงาน ที่เหมาะสมกับตนเองอย่างชาญฉลาดและสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของชีวิตในภายหน้า

2.5 บริการติดตามและประเมินผล เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ครูแนะแนวทราบถึงผลสะท้อนกลับจากการให้บริการแนะแนวและสามารถนำมาพัฒนาการให้บริการได้ดียิ่งขึ้น

3. การกิจด้านวิชาการงานแนะแนว

นิรนาท แสนสา (2554, 51-52) การดำเนินงานด้านวิชาการงานแนะแนวหมายถึง การพัฒนาหน่วยงานแนะแนวที่อยู่ในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งความรู้ด้านการแนะแนวด้วยการ สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และการนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน สถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากความหมายการดำเนินงานด้านวิชาการดังกล่าว สะท้อนให้เห็น ถึงภารกิจสำคัญ 2 ประการเมื่อต้องก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ การสร้างองค์ความรู้และการนำ องค์ความรู้ไปใช้

การแนะแนวกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 6 กรมประชาสัมพันธ์ (2558) อาเซียนหรือสมาคมประชาชาติ แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) ประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทการสร้างบรรยากาศของสันติภาพและการอยู่ ร่วมกันโดยสันติของประเทศในภูมิภาค ปัจจุบันนี้โลกเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในด้าน การเมือง เศรษฐกิจและสังคม ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ และเพื่อให้รับมือกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้นให้ได้ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือ อาเซียน ที่เรียกว่า “ข้อตกลงบาหลี 2” เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน คือการให้อาเซียนรวมตัว เป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้ง ให้เสร็จในปี พ.ศ. 2558 โดยจะเป็นประชาคมที่ประกอบด้วย 3 เสาหลักซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังต่อไปนี้

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community : APSC) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของ ภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความ ขัดแย้ง โดยสันติวิธี อาเซียนจึงได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง

อาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) โดยเน้นใน 3 ประการ คือ 1) การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะร่วมกันทำเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักการประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การต่อต้านการทุจริต การส่งเสริมหลักนิติธรรม และธรรมาภิบาล เป็นต้น 2) ส่งเสริมความสงบสุขและรับผิชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมในทุกด้าน ครอบคลุมความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในรูปแบบเดิม มาตราการสร้างความไว้วางใจและการระงับข้อพิพาท โดยสันติเพื่อป้องกันสงคราม และให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ด้วยกัน โดยสงบสุขและไม่มีความหวาดระแวง และขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ 3) การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบอาเซียน+3 กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : AEC) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุนและแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี อาเซียนได้จัดทำแผนงาน การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงานบูรณาการ การดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4 ด้าน คือ 1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market And Production Base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น 2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิ ในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ และพลังงาน) 3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค ให้มีการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ 4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศภายนอกภูมิภาคเพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) อาเซียนได้ตั้งเป้าเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 โดยมุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม 3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม 4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม 5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน 6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา

4. สาระสำคัญของปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันปฏิญญาชะอำ-หัวหินว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันเน้นย้ำถึงบทบาทของการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 อันประกอบด้วย 3 เสาหลัก ดังนี้

4.1 บทบาทของภาคการศึกษาในเสาการเมืองและความมั่นคงสนับสนุนความเข้าใจและความตระหนักรู้เรื่องกฎบัตรอาเซียนให้มากขึ้นโดยผ่านหลักสูตรอาเซียน ในโรงเรียนและเผยแพร่กฎบัตรอาเซียนที่แปลเป็นภาษาต่าง ๆ ของชาติ ในอาเซียนให้เน้นในหลักการแห่งประชาธิปไตยให้มากขึ้น เคารพในสิทธิมนุษยชนและคำนึงในเรื่องแนวทางที่สันติภาพในหลักสูตรของโรงเรียนสนับสนุน ความเข้าใจและความตระหนักรู้ใน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อในภูมิภาคในหมู่อาจารย์ผ่านการฝึกอบรม โครงการแลกเปลี่ยนและการจัดตั้งข้อมูลพื้นฐานออนไลน์เกี่ยวกับเรื่องนี้จัดให้มีการประชุมผู้นำโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นในภูมิภาคอาเซียนที่หลากหลาย การสร้างศักยภาพและเครือข่าย รวมทั้งยอมรับการดำรงอยู่ของเวทีโรงเรียน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia School Principals' Forum : SEA-SPF)

4.2 บทบาทของภาคการศึกษาในเสาเศรษฐกิจ พัฒนารอบทักษะภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อช่วยสนับสนุนการมุ่งไปสู่การทำการยอมรับทักษะในอาเซียนสนับสนุนการขับเคลื่อนของนักเรียนนักศึกษาให้ดีขึ้นโดยการพัฒนาบัญชีรายการระดับภูมิภาคของอุปกรณ์สารสนเทศด้านการศึกษาที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจัดหาได้สนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือในภูมิภาคอาเซียน โดยผ่านกลไกความร่วมมือในระดับภูมิภาคระหว่างประเทศสมาชิก

อาเซียนซึ่งจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับความพยายามในการปกป้องและปรับปรุงมาตรฐานทางด้านการศึกษาและวิชาชีพพัฒนามาตรฐานด้านอาชีพบนพื้นฐานของความสามารถในภูมิภาคอาเซียน โดยมุ่งไปที่การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก และเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมโดยประสานกับกระบวนการกรอบการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านแรงงาน

4.3 บทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรม พัฒนาเนื้อหาสาระร่วมในเรื่องอาเซียนสำหรับโรงเรียนเพื่อใช้เป็นตัวอ้างอิงสำหรับการฝึกอบรมและการสอนของครู อาจารย์เสนอให้มีหลักสูตรปริญญาด้านศิลปวัฒนธรรมอาเซียนในมหาวิทยาลัยเสนอให้มีภาษาประจำชาติอาเซียน ให้เป็นภาษาต่างประเทศวิชาเลือกในโรงเรียนสนับสนุนโครงการระดับภูมิภาคที่มุ่งเน้นที่การส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้แก่เยาวชนรับรองการมีอยู่ของโครงการอื่น ๆ เช่น การนำเที่ยวโรงเรียนอาเซียน โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษาอาเซียน การประชุมเยาวชนอาเซียนด้านวัฒนธรรม การประชุมสุดยอดเยาวชนนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอาเซียน การประชุมเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนและการประกวดสุนทรพจน์ระดับเยาวชน สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสมาชิกอาเซียนโดยการสนับสนุนการศึกษาสำหรับทุกคนจัดให้มีการประชุมวิจัยทางด้านการศึกษาอาเซียน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคให้เป็นเวทีสำหรับนักวิจัยจากประเทศสมาชิกเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองในประเด็นและเรื่องที่เกี่ยวของของภูมิภาคสนับสนุนความเข้าใจและการตระหนักรู้ในประเด็นและเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียนโดยการบูรณาการให้อยู่ในหลักสูตรในโรงเรียน และการมอบรางวัล โรงเรียนสีเขียวอาเซียนเฉลิมฉลองวันอาเซียน (วันที่ 8 สิงหาคม) ในโรงเรียนโดยเฉพาะในเดือนสิงหาคมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การร้องเพลงชาติอาเซียน การจัดการแข่งขันเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอาเซียนการจัดแสดงเครื่องหมาย และสัญลักษณ์อื่น ๆ ของอาเซียน การจัดค่ายเยาวชนอาเซียน เทศกาลเยาวชนอาเซียนและวันเด็กอาเซียนเห็นชอบที่จะเสนอในรัฐสมาชิกอาเซียน แบ่งปันทรัพยากรแก่กัน และพิจารณาการจัดตั้งกองทุนพัฒนาทางการศึกษาของภูมิภาคเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างเพียงพอในการปฏิบัติกรต่าง ๆ ได้ตามที่ได้รับการเสนอแนะมามอบหมายให้ องค์การระดับรัฐมนตรีรายสาขาของอาเซียนเกี่ยวของและเลขาธิการอาเซียนดำเนินการปฏิบัติตามปฏิญญานี้โดยการให้แนวทางและสนับสนุนแผน 5 ปีของอาเซียนว่าด้วยเรื่องการศึกษา รวมทั้งข้อตกลงในการควบคุมดูแลที่ได้รับการสนับสนุนโดยคณะกรรมการผู้แทนถาวรและรายงานต่อที่ประชุม สุดยอดอาเซียนเป็นประจำผ่านคณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนทราบผลการสืบหน้าของการดำเนินการปฏิญาณว่าความมุ่งมั่นและข้อผูกพันของผู้นำอาเซียนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาเพื่อให้เกิด

ประชาคมอาเซียนที่มีการเคลื่อนไหวประชาคมที่มีความเชื่อมโยงกันและประชาคมของประชาชนอาเซียนและเพื่อประชาชนอาเซียน

5. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการด้านการศึกษาตามปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันจากการประชุมคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในอาเซียนสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2553 ณ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานและผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ผู้อำนวยการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนและผู้แทนกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบร่างนโยบายเพื่อดำเนินงานตามปฏิญญาชะอำ-หัวหินด้านการศึกษา จำนวน 5 นโยบาย ดังนี้

5.1 นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษาและประชาชน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี พ.ศ. 2558

5.2 นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

5.3 นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาดูตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

5.4 นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

5.5 นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานแนะแนว หมายถึง กระบวนการดำเนินงานแนะแนว ที่ระบบ โดยมีการจัดการแนะแนว มีคณะกรรมการรับผิดชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่และภารกิจ อย่างชัดเจน มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินมาพัฒนาการแนะแนว อย่างต่อเนื่องโดยดำเนินการครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ สังคมและส่วนตัวของผู้รับบริการ มีเป้าหมายเพื่อให้สามารถคิด วิเคราะห์และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ และสามารถดำเนินชีวิต และปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม

ส.ศิวลักษณ์ (อ้างถึงใน จุฑาพันธ์ ผดุงชีวิต, 2550, 5) กล่าวว่า วัฒนธรรมหมายถึง ชีวิต ทั้งหมด ซึ่งกลุ่มชนหนึ่งใดได้ประพฤติปฏิบัติกันมาจนเป็นวิวัฒนาการสืบต่อกันไปเป็นชั่วคน และหัวใจของวัฒนธรรมคือภาษาอันเป็นพาหนะที่สำคัญทางวัฒนธรรม บางครั้งภาษาได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาศักดิ์สิทธิ์ทั้งที่คนในสังคมนั้นอาจมีความรู้เกี่ยวกับภาษานั้น ๆ น้อยมาก เช่น ภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการบันทึกพระไตรปิฎก สะท้อนให้เห็นความจริง บางประการ เช่น ระบบความคิด ความเชื่อต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมนั้น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531, 15 - 16) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน

ไพบุลย์ ช่างเรียน (2532, 39) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งถือปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงประกอบด้วย นิสัยหรือความเคยชิน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งภาษาและวัตถุสิ่งของต่าง ๆ วัฒนธรรมของสังคมจะ ซึมซาบเข้าไปในตัวบุคคลนั้นตั้งแต่ออกจากท้องมารดา จนกระทั่งตายไปจากสังคม วัฒนธรรม ทำให้คนรวมตัวเป็นสังคม มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ การเรียนรู้เรื่องของวัฒนธรรมจึงช่วยให้เกิดความเข้าใจ พฤติกรรมของบุคคลหรือมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคม คือมีวัฒนธรรมนั้น หากได้มีอิสระรอดพ้นไปจากค่านิยม ปทัสถาน และการลงโทษทางสังคมในส่วนรวมไปได้ไม่ และออกมาในรูปของ พฤติกรรมตลอดจนการประพฤติปฏิบัติทั้งในสังคมและองค์การ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำ ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา คำว่า "วัฒนธรรม"

ในภาษาไทยตามความหมายนี้ใกล้เคียงกับคำว่า "อารยธรรม" วัฒนธรรมในเชิงของอารยธรรม ส่วนคำว่า "Culture" ในภาษาอังกฤษ ที่แปลว่าวัฒนธรรมนั้น มาจากภาษาละติน คำว่า "Culture" ซึ่งแยกมาจาก คำ "Colure" ที่แปลว่า การเพาะปลูก ส่วนความหมายทั่วไปในสากล หมายถึงรูปแบบของกิจกรรม มนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ" พระราชบัญญัติ วัฒนธรรม พุทธศักราช 2485 ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญ งอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน

วิมล จิโรจน์พันธุ์ และคณะ (2548) สรุป วัฒนธรรม หมายถึง วิธีชีวิตร่วมกันของมนุษย์ในแต่ละสังคมที่สอดคล้อง ผสมผสาน สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัว ขอมรับ ถ่ายทอดและใช้ปฏิบัติร่วมกันได้

นิยพรณ วรรณศิริ (2550, 45) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้รับการจัดสรรขึ้นด้วยความตั้งใจ ความหมายของวัฒนธรรมมี 2 ความหมายคือความหมายในเชิงมนุษยศาสตร์ วัฒนธรรม หมายถึง ความดีงามไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของคน สัตว์ สิ่งของ จะต้องแสดงออกถึงความดีงามจึงจะเป็นวัฒนธรรม และความหมายในเชิงสังคมศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ความหมาย คือ การให้ความหมายในเชิงสังคมวิทยา (Sociology) นักสังคมวิทยาให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการอบรม ปลูกฝังสั่งสอน เรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตที่เป็นรูปแบบเดียวกัน แล้วเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดส่งต่อไปให้สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมต่อไป และการให้ความหมายในเชิงมานุษยวิทยา (Antropology) ว่าวัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมที่กลั่นกรองมาจากความคิดที่จะหาวิธีการมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ อันได้แก่ การตอบสนองความจำเป็นที่มนุษย์จะยืนหยัดในการอยู่รอดเป็นคนได้ในสังคม เช่น การหาอาหารและการกินอาหารเพื่อให้ร่างกายคงอยู่และเจริญเติบโตตามวัย การจัดกลุ่มอยู่ร่วมกันของมนุษย์ การเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ การสื่อสารความคิดต่อกัน การมีจิตใจที่ดีที่มั่นคง ไม่หวั่นไหว หวาดกลัวอันตรายและการขบถทางเพศ ที่จะไม่เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น

อดิน รพีพัฒน์ (2551, 72) ให้ความหมายของ วัฒนธรรม คือ องค์รวมที่ซับซ้อนซึ่งรวมถึงความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและลักษณะนิสัยอื่น ๆ ที่คนได้รับมาในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง of สังคม

สะกดชื่อภาษาไทย (Tylor อ้างถึงใน วิถีชีวิต วิถีการ, 2553, 19) เป็นนักมานุษยวิทยา และเป็นบิดาสาขามานุษยวิทยาวัฒนธรรม ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมหรืออารยธรรมว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ “วัฒนธรรม” คือ ผลรวมของบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม ขนบธรรมเนียม กฎระเบียบและความสามารถต่าง ๆ ของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

จุฬาพรรษ์ ผดุงชีวิต (2551) กล่าวว่า วัฒนธรรมเปรียบเสมือนวิถีทางหลักที่มนุษย์ปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และยังให้ความหมายสำหรับชีวิตด้วย วัฒนธรรมสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ที่ทำให้มนุษย์สามารถสร้างสานึกเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เนื่องจากวัฒนธรรมสร้างสรรค์ทุกสิ่งในชีวิตมนุษย์ให้ง่ายขึ้น โดยที่มีเหตุผลหลัก 2 ประการ กล่าวคือ วัฒนธรรมให้ความหมายต่อเหตุการณ์ วัตถุต่าง ๆ และผู้คน ทำให้โลกกลายเป็นสถานที่ที่ลึกลับน้อยลง ประการที่สอง ทำให้ชีวิตซับซ้อนน้อยลง และทำให้ปัจเจกชนสามารถปรับตัว เข้ากับโลกและกระแสโลกได้ดียิ่งขึ้น

ทรงคุณ จันทกร (2553, 4) กล่าวถึง วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้น วัฒนธรรมก็คือระบบในสังคมมนุษย์ ที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ

ปวิณกร คลังข้อง (2556) วัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะ วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบ มีข้อบังคับ มีกฎหมาย วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่กำหนดหน้าที่ บทบาท และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ช่วยควบคุมและสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่สังคม เป็นสิ่งฝึกกาลังเข้าด้วยกันของมนุษย์ นอกจากนั้น วัฒนธรรม ยังก่อให้เกิดการสร้างหรือ วัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่มองเห็นได้แก่ รูปแบบการแสดงออกของพฤติกรรม ปทัสถาน บทบาท รวมทั้งวัตถุหรือเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต และส่วนที่มองไม่เห็นได้แก่ ความคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และความรู้สึกต่าง ๆ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2560) จากความหมายของวัฒนธรรมที่กล่าวเบื้องต้น วิเคราะห์ได้ว่า วัฒนธรรมมีหลายสิ่งที่เป็นองค์ประกอบ บางองค์ประกอบเราสามารถสัมผัสได้จาก ภาษาที่ใช้สื่อสาร อาหารที่รับประทาน การแต่งกาย การนับถือศาสนา รูปแบบพิธีกรรมหรือจารีต ประเพณีที่ปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคมนั้น

ศุณัฐวิทย์ น้อยโสภา (2561) วัฒนธรรมเปรียบเสมือนมรดกที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมและประเทศชาติ เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลในสังคมหรือท้องถิ่นต่าง ๆ มีรูปแบบการคิดการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ส่งต่อสืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

สรุป วัฒนธรรม หมายถึง การกระทำของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยที่มีคุณค่า มีความหลากหลาย ได้แก่ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ทักษะคติ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิต (การแต่งกาย อาหารการกิน การอยู่อาศัย)

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

มีผู้อธิบายถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมไทยไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จิตินดี อาพัทธนันท์ (2556) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม หมายถึง ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม หรือเรียกความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อีกอย่างหนึ่งว่า “พหุวัฒนธรรม”

วุทธิศักดิ์ โกชนกุล (2551) พหุวัฒนธรรม คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและประวัติศาสตร์โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน เชื้อชาติ สถานะของครอบครัว เพศ ความสามารถพิเศษ ภาษา ศาสนา บทบาททางเพศ และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

กล่าวโดยสรุปว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “พหุวัฒนธรรม” หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะความเข้าใจ การยอมรับและเชื่อถือในคุณค่าทางวัฒนธรรม เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณีและวิถีชีวิต พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ ดังนี้

ด้านชาติพันธุ์ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะความเข้าใจ เข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของบุคคลที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการอยู่อาศัย การเรียน การทำงาน การใช้บริการกับบุคคลต่างชาติพันธุ์โดยปราศจากอคติ และการแบ่งแยก

ด้านภาษา หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะของความเข้าใจ เข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของภาษาพูด ภาษาเขียนที่มีความแตกต่างจากตน และพร้อมที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจภาษานั้น ๆ โดยปราศจากอคติ

ด้านศาสนา หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะของความเข้าใจ เข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของศาสนาที่แตกต่างจากตน เคารพต่อความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นๆ โดยปราศจากอคติ

ด้านขนบประเพณี หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะของความเข้าใจ เข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของขนบประเพณีที่มีความแตกต่างจากตน เคารพต่อความเชื่อและประเพณีปฏิบัติของบุคคล ได้แก่ เทศกาลงานบุญ งานรื่นเริง การละเล่น การแสดง และศิลปะ โดยปราศจากอคติ

ด้านวิถีชีวิต หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะของความเข้าใจ เข้าใจ ยอมรับในคุณค่าของวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากตน เคารพต่อความเชื่อและการปฏิบัติของบุคคล ได้แก่ การแต่งกาย การกิน การอยู่อาศัยโดยปราศจากอคติ

สรุป ความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือในความหมายเดียวกันว่า “พหุวัฒนธรรม” หมายถึง ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกของบุคคล ในลักษณะความเข้าใจ การยอมรับ และ

เชื่อถือในคุณค่าทางวัฒนธรรม เข้าใจและยอมรับในความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

ทักษะสังคมพหุวัฒนธรรม

ความหมายของสังคมพหุวัฒนธรรม

สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง ประชากร กลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์มาอยู่รวมกัน ในสังคมหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างทางด้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของผู้คน วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร รวมถึงบุคคลที่มา จากพื้นฐานหรืออัตลักษณ์เดียวกัน (ศูนย์มุสลิมศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา 2549, 135 ; บัญญัติ ยงย่วน 2551, 93-94; คุณิต หวันเหล็ม, 2552, 68 ; เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2552, 4)

สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มคนที่มีความแตกต่างด้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ชาติพันธุ์ ศาสนกิจพิธีการต่าง ๆ ภาษา การแต่งกายวิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการสื่อสาร มาอยู่ร่วมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน การรวมกันของกลุ่ม หมู่เหล่าหรือต่างชาติพันธุ์จึงนำไปสู่การมีกฎ กติกา มารยาท การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเคารพบนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (กิพละห์ มาโซ, 2554, 49)

สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึง กลุ่มคนที่มีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ วิถี ชีวิต ความเชื่อ ศาสนา และประเพณีปฏิบัติที่มีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากกระบวนการคิดและ อัตลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างของวัฒนธรรม ปัจจัยทางศาสนา เชื้อชาติ อายุ เพศ ชนชั้นทางสังคม และการศึกษาซึ่งเป็นตัวกำหนดให้บุคคลมีความคิดความเชื่อ ความรู้สึก และการกระทำในลักษณะ ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การร่วมมือกันในประเทศอาเซียน ที่จะมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างประเทศสมาชิกมากขึ้น จึงมีความจำเป็น ที่ สมาชิกในสังคมต้องเรียนรู้ถึงระเบียบแบบแผนที่ควรประพฤติปฏิบัติหรือควรละเว้นตามมารยาท ของ กันและกันในแต่ละสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นและนำมาซึ่งความสงบ เรียบร้อยของ การอยู่ร่วมกัน (นิติไทย นัมคณิศรณ, 2559, 1-2)

“พหุวัฒนธรรม: โอกาสและความท้าทาย” จึงเป็น โอกาสและความท้าทายที่เน้น การยอมรับความแตกต่างทางภาษา ขนบประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและวิถีชีวิต บนพื้นฐานของการ ยอมรับสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของแต่ละบุคคล โดยให้โอกาสชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีความเป็นอยู่ที่ แตกต่างกันได้ รับการพัฒนาทุกด้านเพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม ซึ่งในท้ายสุด การศึกษาพหุวัฒนธรรมจะเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยนำไปสู่ความเป็นสังคมที่มีความสมบูรณ์ มีคุณค่า

และความสวยงามบนความแตกต่าง หลากหลาย มีศักยภาพ และสามารถนำความแตกต่างมาสร้าง
ความเจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน (คาริกา ลัทธพิพัฒน์, 2559, 3)

กล่าวโดยสรุปคือ สังคมพหุวัฒนธรรม คือ กลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์ มาอยู่ร่วมกันใน
สังคมหนึ่ง ที่มีความแตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี
ศาสนา ภาษา การแต่งกาย วิธีการคิด ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการสื่อสารที่แตกต่างกัน
ดังนั้นสมาชิกในสังคมต้องเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น ๆ ของกันและกันในแต่ละ
สังคม เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น และนำมาซึ่งความสงบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกัน

ความสำคัญของทักษะทางสังคมพหุวัฒนธรรม

จากคำกล่าวที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นในแต่ละ
สังคมจึงต้องกำหนดให้มีระเบียบแบบแผนในการประพฤติและปฏิบัติเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้
อย่างสงบเรียบร้อยและสวยงาม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปลูกฝังและถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่
อีกรุ่นหนึ่ง จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มคนในแต่ละสังคม ดังนั้นทักษะทางสังคมจึงมี
ความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาขั้นสูงของคนในแต่ละสังคม การแสดงออกทาง
มารยาทสังคมในประเทศอาเซียนเป็นสังคมที่มีการให้เกียรติกันตามลำดับอาวุโสซึ่งจำแนกออกเป็น
ลักษณะต่าง ๆ เช่นเปรียบเทียบความมากน้อยกว่ากัน โดยอายุเรียกว่าวุฒิ เปรียบเทียบความมาก
น้อยกว่ากันทางระดับชั้นของการศึกษา เรียกว่า คุณวุฒิ และเปรียบเทียบกันทางชาติกำเนิด เช่นเป็น
สามัญชนหรือ มีฐานันดรศักดิ์เป็นเชื้อพระวงศ์ชั้นต่าง ๆ ที่ กำหนดไว้ตามแบบแผนของแต่ละสังคม
เรียกว่า ชาติวุฒิ ดังนั้น ในการแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ เช่น การเดิน การยืน การนั่งและการนอน
รวมถึง การทำความเคารพ การแต่งกาย การพูด เป็นต้น จึงมีข้อปฏิบัติที่บ่งชี้ไว้ชัดเจน แสดงถึงภูมิ
ปัญญาที่ลึกซึ้งของบรรพชนของแต่ละชาติที่ควรแก่การเรียนรู้

2. เป็นการรักษาริธีและประเพณี การปฏิบัติตนในทักษะสังคมด้านต่าง ๆ เป็นการ
เรียนรู้และถ่ายทอดจาก คนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรม
ทางสังคม การปฏิบัติตนตาม วิถีทางสังคมจึงถือได้ว่าเป็นการร่วมกันธำรงไว้ซึ่งจารีตและประเพณี
ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติซึ่งบรรพชนได้มีการสืบทอดต่อกันมาให้อยู่ต่อไป

3. เป็นเครื่องแสดงออกถึงความเป็นผู้มีวัฒนธรรม การเรียนรู้เรื่องทักษะทางสังคมพหุ
วัฒนธรรมและสามารถนำไปใช้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นการแสดงออกถึง
การเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดี ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีมารยาท ขามที่ต้องสมาคม
กับผู้อื่น ก็มีความมั่นใจ แสดงออกได้อย่างไม่เคอะเขิน หรืออับอาย ดังสำนวนไทยที่ว่า “สำเนียง
ส่อภาษา กิริยาส่อสกุล”

แนวทางการจัดการศึกษาตามแนวคิดพหุวัฒนธรรม

สถานศึกษาถือว่าเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างบุคคลให้เกิดความรัก สามัคคีปรองดอง สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาในแหล่งชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างทั้งในด้านภาษา ความเชื่อ จารีตประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันตามแนวคิดของ

จิรกรณ์ มั่นเศรษฐวิทย์ (2546) กล่าวว่า แนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยนำแนวคิดพหุวัฒนธรรมมาใช้ คือ 1) การจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับวิถีชีวิตที่เด็กเรียนรู้ 2) ให้สิทธิความเสมอภาคกับทุกคน 3) ส่งเสริมให้ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมตนเองและผู้อื่น 4) จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ลดการแบ่งแยก 5) ใช้หลักสูตรที่เรียนรู้เกี่ยวกับทุกกลุ่มชน 6) ตอบสนองความสนใจ ความต้องการของเด็กทุกคน 7) ตระหนักตลอดเวลาว่าการจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทุกกลุ่มชน

ชูริยาดี อัสสอลีฮิน (2553) กล่าวว่า ความสำคัญและเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดริเริ่มจากการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคน โดยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะของความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองไปในแนวทางที่ดีที่สุด องค์ประกอบสำคัญที่จะนำสถานศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แสดงถึงความเท่าเทียมกัน ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง แต่สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปในลักษณะองค์รวม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดทั้งหลักสูตร อีกทั้งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายของความเป็นเลิศ คือ ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา จัดการแบ่งแยก และส่งผลถึงความป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

วุทธิศักดิ์ โกชนกุล (2551) กล่าวว่า สังคมไทยมีกลุ่มคนที่หลากหลายทั้งวัฒนธรรม ภาษา หรือการแต่งกาย สิ่งสำคัญที่สังคมไทยต้องตระหนักให้มากนั่นคือ ความเข้าใจและยอมรับความหลากหลายจึงจะทำให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันได้ และที่สำคัญที่สุดก็คือการจัดการศึกษาที่ดี ซึ่งจะต้องอยู่บนฐานของความหลากหลายทั้งภาษา วัฒนธรรม หลักสูตรเนื้อหา วิธีการสอน หรือแม้แต่ตัวครูผู้สอนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นแล้วการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมจึงมีหลักสำคัญที่จะต้องทำการศึกษายอย่างน้อย 3 ประการ นั่นก็คือ แนวคิดหรือ มโนทัศน์ (Idea Or Concept) แนวทางการปฏิรูปทางการศึกษา (Educational Reform Movement) และกระบวนการทางการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม (Process)

1. แนวคิดทางพหุวัฒนธรรมจะต้องเพื่อผู้เรียนทุกคน โดยไม่แบ่งแยก เพศ ชนชั้นทางสังคม กลุ่มชน เชื้อชาติ หรือลักษณะทางวัฒนธรรม จะต้องมีความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ในสถานศึกษา และมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่สุดในสถานศึกษา

2. การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการปฏิรูปทางการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องยากมากในการที่จะเปลี่ยนแปลงสถาบันการศึกษาซึ่งมีผู้เรียนจำนวนมาก หลากหลาย ชนชั้น มีความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติและวัฒนธรรม ให้มีโอกาที่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการศึกษาพหุวัฒนธรรมจะต้องเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาในลักษณะองค์รวม ไม่ได้จำกัดเฉพาะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เท่านั้น

3. การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีเสรีภาพและความยุติธรรม จะต้องมีการขจัดความคิดที่เป็นอคติและการแบ่งแยกของกลุ่มต่าง ๆ ในผู้เรียนให้หมดไป โดยกระบวนการที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

กีฟละห์ มาโซ (2554, 52) การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม คือ แนวคิดที่เริ่มจากการให้ความสำคัญต่อนักเรียนทุกคน โดยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะของความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองไปในแนวทางที่ดีที่สุด องค์ประกอบสำคัญที่จะนำสถานศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่แสดงถึงความเท่าเทียมกัน ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวแปรตัวใดตัวหนึ่ง แต่สถานศึกษาต้องมีการปฏิรูปในลักษณะองค์รวม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดทั้งหลักสูตร อีกทั้งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายของความเป็นเลิศ คือ ความเท่าเทียมกันทางการศึกษา ขจัดการแบ่งแยก และส่งผลถึงความเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 25342 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในพหุวัฒนธรรมไว้หลายมาตรา ดังนี้ มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หือมีร่างกายทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคล

ดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และมาตรา 60 จัดสรรงบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 โดยคำนึงถึงความเสมอภาค โอกาสทางการศึกษาและความเป็นธรรม

บริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ตั้งอยู่ที่ ตำบลแม่กู อำเภอมะสอย จังหวัดตาก ปัจจุบันเปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 – ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 170 คน โดยแบ่งนักเรียนตามสัญชาติออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ไทย เมียนมาร์ และกะเหรี่ยง แสดงดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จำนวนนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ประจำปีการศึกษา 2561

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน			รวม
	ไทย	เมียนมาร์	กะเหรี่ยง	
อนุบาล 1	2	21	0	23
อนุบาล 2	8	25	0	33
อนุบาล 3	7	13	0	20
รวมอนุบาล	17	59	0	76
ประถมศึกษาปีที่ 1	14	10	0	24
ประถมศึกษาปีที่ 2	8	10	1	19
ประถมศึกษาปีที่ 3	4	4	1	9
ประถมศึกษาปีที่ 4	14	2	0	16
ประถมศึกษาปีที่ 5	10	4	0	14
ประถมศึกษาปีที่ 6	10	2	0	12
รวมประถมศึกษา	60	32	2	94
รวมทั้งหมด	77	91	2	170

มีผู้บริหาร ข้าราชการครู และบุคลากร จำนวนทั้งสิ้น 16 คน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีพื้นที่บริการทางการศึกษา

ครอบคลุม 5 อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก คือ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและมีแนวเขตติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) ระยะทางประมาณ 580 กิโลเมตร นักเรียนที่เข้ามาเรียน ในสถานศึกษาเป็นกลุ่มเด็กไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น เมียนมาร์ กะเหรี่ยง ม้ง มอญ ลาหู่ ลีซู เป็นต้น รวมทั้งนักเรียนต่างด้าวที่เป็นสัญชาติเมียนมาร์หรือไม่มีสัญชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2561, 69)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ถนิศร์ จัปจิตต์ (2559) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีการดำเนินงานแนะแนวในทุกโรงเรียน โดยรายการที่มีการดำเนินงานมากที่สุดคือ โครงการเชื่อมบ้านนักเรียนเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน 2) ในส่วนแนวทางการส่งเสริมงานแนะแนวประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวนทั้งสิ้น 25 รายการ ซึ่งจำแนกตามประเภทของงานแนะแนวทั้ง 5 ด้าน คือ

1. ด้านการวางแผนในการปฏิบัติงานแนะแนว โดยรายการที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ จัดทำโครงการแผนงานในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อระบุปัญหาการแนะแนวในโรงเรียน
2. ด้านการจัดองค์การงานแนะแนว รายการที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ โรงเรียนจัดทำแบบสำรวจความสนใจของนักเรียนต่อกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียน
3. ด้านการจัดเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานแนะแนว โดยรายการที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ สถานศึกษาส่งครูและบุคลากรไปฝึกอบรมด้านจิตวิทยาการแนะแนวตามสถานที่ต่าง ๆ
4. ด้านการอำนวยการในการบริหารงานแนะแนว รายการที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ การจัดอบรมในด้านการส่งเสริมความตระหนักถึงความสำคัญของงานแนะแนว
5. ด้านการติดตามผลและประเมินผล รายการที่มีความเหมาะสมที่สุดคือ จัดทำสถานศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานในการติดตามผลและประเมินผลที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยทุกรายการมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

เกศรา นื่องคณิง และคณิตา ดวงวิไล (2560, 131) ศึกษา 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 และ 3) พัฒนาแนวทางการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารงานแนะแนวโรงเรียน มีองค์ประกอบ 5 ด้าน 26 ตัวชี้วัด ได้แก่

- 1.1 ด้านการสำรวจข้อมูล มี 8 ตัวชี้วัด
- 1.2 ด้านข้อมูลสารสนเทศ มี 3 ตัวชี้วัด
- 1.3 ด้านการให้คำปรึกษา มี 3 ตัวชี้วัด
- 1.4 ด้านการจัดวางตัวบุคคล มี 8 ตัวชี้วัด
- 1.5 ด้านการติดตามและประเมินผล มี 4 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานแนะแนวโรงเรียน

2.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 1) ด้านการจัดวางตัวบุคคล 2) ด้านการให้คำปรึกษา 3) ด้านการสำรวจข้อมูลและด้านข้อมูลสารสนเทศ และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล

2.2 สภาพพึงประสงค์การบริหารงานแนะแนว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ 1) ด้านการสำรวจข้อมูล 2) ด้านการให้คำปรึกษา 3) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 4) ด้านการจัดวางตัวบุคคล และ 5) ด้านการติดตามและประเมินผล

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ทั้ง 5 ด้าน 61 แนวทาง พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2560) ศึกษาการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม, กรณีศึกษา วัฒนธรรมการทำงานของแรงงานพม่าในบริษัทไทยในประเทศไทย กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อความเป็นเพื่อนกับแรงงาน ข้ามชาติชาวพม่า จากผลการศึกษาพบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่เป็นชาวมอญ รองลงมาเป็น ชาวพม่าและชาวกะเหรี่ยงตามลำดับ ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ มีอยู่ไม่มาก ส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม ภาษาและการสื่อสารส่วนใหญ่ใช้ภาษา พม่าสื่อสารเป็นภาษากลางระหว่างแรงงานข้ามชาติชาวพม่าแต่ต่างกลุ่มชาติพันธุ์นอกนั้นใช้ ภาษาในกลุ่มตนเอง เป็นต้น ที่เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมของแรงงานข้ามชาติ

ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ศึกษานั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่นำมาศึกษาแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า โอกาสหลายประการที่ สังคมไทยในพื้นที่สูญเสียไป เริ่มจากความแตกหัก ขาดตอนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม พม่าตามกระแสโลกาภิวัตน์ได้นำพาแรงงานชาวพม่าสู่สังคมไทย ทำให้เกิดโอกาสแก่คนไทย ในการเรียนรู้ตามหลักกระบวนการเรียนรู้เป็นต้นว่า เรียนรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา เป็นต้น ที่จะทำให้เกิดการรู้เขา - รู้เราและเข้าใจคนพม่า ที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนทั้งในฐานะความเป็นมนุษย์ความเป็นเพื่อนบ้านและนับถือศาสนาเดียวกัน เช่นเดียวกับ

นิภาพรรณ เจนสันติกุล (2558) กล่าวว่า เนื่องจากมีความหลากหลายและการดำรงอยู่ของชาติพันธุ์ในบริบทของประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องเรียนรู้ภูมิหลัง ความเป็นมา วัฒนธรรมและความ แตกต่างทางประเพณีต่าง ๆ ของชาติพันธุ์ โดยเกิดขึ้นจาก ความร่วมมือของทุกฝ่ายและทุกระดับของประเทศ เพื่อให้ ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญ และเป็นการส่งเสริม สัมพันธภาพอันดีระหว่างกัน ด้วยการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนภายใต้ปรัชญาความยุติธรรมทางสังคมที่มีความเชื่อร่วมกันว่า ความเป็นหนึ่งเดียวจะเกิดขึ้นจากการเข้าใจและความ สามารถในการอธิบายถึงความหลากหลายของชาติพันธุ์และการปรับตัวของชาติพันธุ์ที่เป็นสมาชิกในประเทศในบริบท ของประชาคมอาเซียน ที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง สังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน วิถี การดำรงชีวิตและการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองระดับภูมิภาค ดังนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนควรสร้างทัศนคติและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในกฎบัตรอาเซียนเพียงอย่างเดียว แต่ควรให้การศึกษาร่องรอย และการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือการสร้างกลไกที่สนับสนุนให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้ ทั้งนี้รัฐบาลควรกำหนดทิศทางการทำงานและนโยบายที่ชัดเจน เช่น การจัดตั้ง “คณะทำงานชนเผ่าพื้นเมืองเพื่ออาเซียน” ขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อเข้าร่วมและรับประโยชน์ จากประชาคมอาเซียน ตลอดจนประเทศไทยควรพิจารณา นโยบายรับรองสิทธิความเป็นพลเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่า ตลอดจนนโยบายคุ้มครองวิถีชีวิตชาวเลและชาวกระเหรี่ยงตามมติคณะรัฐมนตรีให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ชาติพันธุ์และชนเผ่า เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและแสดงถึงความเข้าใจความแตกต่างของชาติพันธุ์ ในส่วนของ

บรรจง พันธ์สร้าง และคนอื่น ๆ (2554) งานวิจัยเรื่องการปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่ควรคำนึงถึงความหลากหลายวัฒนธรรมหรือพหุลักษณะซึ่งเป็นการให้โอกาสเยาวชนในพื้นที่ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพตามความต้องการของชุมชน ควรมีการกำหนดเป้าหมาย ของการปฏิรูปการเรียนรู้ของประชาชนอย่างเป็นระบบ คือ การพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการ

วิเคราะห์ สามารถสื่อสาร ริเริ่มสร้างสรรค์ อย่างมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้กรอบแนวทางสำหรับการปฏิรูปการศึกษา ควรส่งเสริม การปฏิรูปการศึกษา แนวทางการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การพัฒนาคุณภาพครู และผู้บริหารให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะทางวิชาชีพขั้นสูง มีปริมาณเพียงพอ สามารถจัดการเรียนการสอนอยู่มีคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการบริหารจัดการทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ด้านการพัฒนาการวิจัย เพื่อนำไปสู่การ แสวงหาองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ควรมีการวิจัยสำหรับอนาคตเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบใหม่การบริหาร เขตพื้นที่การศึกษาสำหรับการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่ใน จังหวัดชายแดนภาคใต้การวิจัยพัฒนาโรงเรียนที่ เป็นต้นแบบของการศึกษา ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้และการวิจัยด้านหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพในท้องถิ่นในอนาคต

จิตติมา อพัทธนานนท์ (2556) ศึกษาบทเรียนเนื้อหาความเป็นพหุวัฒนธรรมในแบบเรียนไทย ได้กล่าวสรุปไว้ว่า สิ่งที่ปรากฏในแบบเรียนสะท้อนท่าทีของรัฐในการสถาปนาวัฒนธรรมต่าง ๆ (Institutionalized) แล้วทำให้เป็นมาตรฐาน (Standardized) โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือวัฒนธรรมที่มองเห็น เช่น ถ้ากล่าวถึงชาวเขาจะนึกถึงเครื่องแต่งกาย การทำไร่เลื่อนลอย กล่าวถึงมุสลิมก็จะนึกถึงอาหาร การแต่งกาย เพราะฉะนั้นการตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของรัฐที่แสดงออกผ่านทางเนื้อหาในแบบเรียนจึงไม่ได้หมายถึง การปลดปล่อยทางวัฒนธรรม หรือการให้อิสระทางวัฒนธรรมเสมอไป แต่หมายถึงการจัดประเภทวัฒนธรรม การทำให้มาตรฐานและการจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Management of Diversity) รูปแบบหนึ่งนั่นเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ครั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 3 การสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 4 การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวนทั้งสิ้นรวม 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth-Interview Form) เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารมาตรฐานการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม

3. ขั้นที่ 3 นำข้อคำถามที่ได้จากขั้นที่ 2 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อการปรับปรุงแก้ไข

4. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร จำนวน 16 คน

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และสังเคราะห์หาค่าความถี่และร้อยละเนื้อหา จัดหมวดหมู่ตามกรอบมาตรฐานการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

กลุ่มประชากร

การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน มีผู้ให้ข้อมูล คือ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ครูแนะแนว รวมทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth-Interview Form) เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์จากกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน จำนวน 3 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาดก เขต 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชน บ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารมาตรฐานการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 มาเป็นกรอบแนวคิดและสร้างข้อคำถาม
3. ขั้นที่ 3 นำข้อคำถามที่ได้จากขั้นที่ 2 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อการปรับปรุงแก้ไข
4. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เลือกโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 1 ข้อ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังต่อไปนี้

1.1 เป็นโรงเรียนแกนนำการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น

1.2 เป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1.3 เป็นโรงเรียนดีประจำตำบลและเป็นต้นแบบของการบริหารบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน

2. ขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 3 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร โดยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรจำนวน 6 คน คือผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละ 1 คน จำนวน 3 คน และครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวของโรงเรียนแต่ละ 1 คน จำนวน 3 คน

4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้ง 3 โรงเรียน มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดหมวดหมู่ตามกรอบมาตรฐานการแนะแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

2. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดหมวดหมู่แล้ว มาสรุปและร่างเป็นแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม สำหรับโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 3 การสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวนทั้งสิ้นรวม 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบในการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสร้างคู่มือ เพื่อกำหนดองค์ประกอบของคู่มือให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) คำนำ 2) สารบัญ 3) คำแนะนำการใช้คู่มือ 4) บทนำ 5) ส่วนเนื้อหาประกอบด้วยความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว ความคาดหวัง แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย แนวทางการดำเนินงานแนะแนว และข้อควรคำนึงในการปฏิบัติงาน

2. ขั้นตอนที่ 2 นำร่างแนวทางการบริหารการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนสำหรับโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ในขั้นตอนที่ 1 มาร่างเป็นคู่มือตามองค์ประกอบของการสร้างคู่มือที่กำหนด

3. ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหาร คณะครู และบุคลากร โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เพื่อพิจารณาและหาข้อสรุปร่วมกันของแต่ละองค์ประกอบจากขั้นตอนที่ 2 ในการสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของโรงเรียน เพื่อนำไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำมาจัดหมวดหมู่และหาข้อสรุปของข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 4 การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

กลุ่มประชากร

การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ขั้นตอนที่ 1 สร้างแบบตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของคู่มือ

2. ขั้นตอนที่ 2 นำแบบตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อ วัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัดเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหา
ให้คะแนน 0	หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหา
ให้คะแนน -1	หมายถึง แน่ใจว่าข้อนั้นวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์/เนื้อหา

3. ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
	ΣR	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยจึงใช้ข้อคำถามทุกข้อ

4. ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ขั้นตอนที่ 5 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง

6. ขั้นตอนที่ 6 จัดพิมพ์แบบตรวจสอบคู่มือฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ใช้แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ซึ่งมีเกณฑ์การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

1.1 อาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาด้านการแนะแนวหรือมีประสบการณ์ด้านการแนะแนว จำนวน 1 คน

1.2 ผู้บริหารหรือมีผู้ประสบการณ์ในด้านการบริหาร จำนวน 1 คน

1.3 ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำผลที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, 43)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง

มีความถูกต้อง ความเหมาะสม

ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์น้อยที่สุด

2. ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการบริหารงาน
แนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชน
บ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ที่เหมาะสมควรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด
เท่านั้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 3 การสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 4 การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 1 สภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากร จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากรโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก พบว่าข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	5	31.25
หญิง	11	68.75
รวม	16	100.00
2. ตำแหน่งในการทำงาน		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	6.25
ครู	12	75.00
บุคลากรทางการศึกษา	3	18.75
รวม	16	100.00
3. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	6.25
ปริญญาตรี	12	75
สูงกว่าปริญญาตรี	3	18.75
รวม	16	100.00
4. ประสบการณ์ทำงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	5	31.25
5 – 10 ปี	6	37.50
10 ปีขึ้นไป	5	31.25
รวม	16	100.00
5. ความรู้ด้านการแนะแนว		
จบการศึกษาหรือผ่านการอบรมด้านการแนะแนว	0	0.00
ไม่จบการศึกษาหรือไม่ผ่านการอบรมด้านการแนะแนว	16	100.00
รวม	16	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีตำแหน่งในการ

ทำงานเป็นครู มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงาน 5 – 10 ปี และไม่มีความรู้ด้านการแนะแนว

ข้อมูลสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนวและแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านผู้เรียน จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาพบว่า มีรายละเอียดดังนี้

1.1 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวและแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยว่า

“นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนมากไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ จึงเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของคณะครู และส่งผลกระทบต่อผลการเรียน ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ อีกทั้งปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน ได้ยาก มักมีการทะเลาะ ชกต่อย หรือล้อเลียนกัน และเมื่อโตพอทำงานได้ ผู้ปกครองก็จะให้ออกจากการเรียนเพื่อไปทำงาน ช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เพราะว่าสมาชิกครอบครัวของเขามีกันหลายคน บางรายก็ออกไปมีครอบครัว และบางรายเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็จะไม่ศึกษาต่อในระดับต่อไป”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย, สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2562)

1.2 จากการสัมภาษณ์คณะครู และบุคลากร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ว่า

“นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 มีนักเรียนที่มีสัญชาติเมียนมาอยู่ประมาณ 10 คน ซึ่งยังไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นอีกคือ วัฒนธรรม ศาสนา วิธีคิด การปฏิบัติที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการทะเลาะชกต่อยกัน การพูดล้อเลียนกันเกิดขึ้น”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2562)

“นักเรียนบางคนไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ เนื่องจากทางผู้ปกครองเวลาอยู่ที่บ้านก็จะพูดคุยกันด้วยภาษาของตนเอง จึงทำให้เกิด

ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ เนื่องจากการสื่อสารคนละภาษาทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจบทเรียน และในบางครั้งที่ต้องทำงานกลุ่มมักจะไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เมื่อมีกิจกรรมให้ออกไปพูดหน้าชั้นเรียนก็ไม่กล้าพูด อายุที่จะพูดเพราะกลัวเพื่อนล้อ และเมื่อทะเลาะกับเพื่อนร่วมห้องมักจะใช้กำลังในการตัดสินปัญหา”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2562)

“ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นั้นค่อนข้างมีปัญหา เพราะนักเรียนต้องเตรียมพร้อมสำหรับการสอบวัดผลระดับชาติ (NT) แต่นักเรียนมักขาดเรียนบ่อย เมื่อสอบถามก็พบว่า สาเหตุที่ลาเพราะต้องช่วยผู้ปกครองเลี้ยงน้อง ผู้ปกครองต้องออกไปทำงาน จึงทำให้ต้องขาดเรียนบ่อยครั้งและอีกหลาย ๆ คนก็เช่นกัน เนื่องจากปัญหาทางครอบครัว ครอบครัวยากจน มีสมาชิกครอบครัวจำนวนมาก และในบางคนเมื่ออายุมาก ก็จะลาออกไปทำงานช่วยพ่อแม่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้แก้ไขยาก มีมาตลอด ทางโรงเรียนก็จะช่วยหาทุนการศึกษาให้ได้ในบางส่วนเท่านั้น ”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2562)

“นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อเรียนมาถึงในระดับสูง ๆ ขึ้นจะสามารถสื่อสารภาษาไทยได้เข้าใจแล้ว แต่ในบางคนที่โตพอทำงานได้แล้ว ผู้ปกครองจะพาข้ามกลับไปฝั่งพม่าเพื่อไปทำงานและออกจากการเรียนไป”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

“นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จะขาดเรียนบ่อยและบางครั้งหายไปนานเป็นเดือน ๆ และเมื่อกลับมาเรียนทำให้เรียนไม่ทัน ผลการเรียนจึงต่ำ และมักไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เมื่อมีกิจกรรมนักเรียนก็จะไม่มาเรียนในวันนั้น ”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

“นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จะขาดเรียนบ่อย บางครั้งหายไปเป็นเดือน พอสอบถามก็บอกว่ากลับพม่ากับผู้ปกครอง ทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน และสุดท้ายก็เลิกเรียนไปในที่สุด ทำให้ไม่จบการศึกษา และนักเรียนในกลุ่มนี้ยัง

ประสบปัญหาทางบ้านยากจน ทำให้ต้องออกจากการเรียนไปช่วยผู้ปกครองทำงาน จึงไม่ได้เรียนต่อ”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

“นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ค่อยสนใจกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่เห็นความสำคัญของการทำกิจกรรมกลุ่ม อีกทั้งสื่อสารกับเพื่อนไม่ได้ และเมื่อพยายามที่จะสื่อสารก็มักจะถูกเพื่อน ๆ ล้อเลียนว่าพูดไม่ชัดและเมื่อให้ทำงานกลุ่มก็ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม”

(ครูปฏิบัติการคอมพิวเตอร์, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2562)

2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว

2.1 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ว่า

“ทางโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา จึงไม่มีครูแนะแนวโดยตรง ทางโรงเรียนได้จัดให้ครูประจำชั้นทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียนของตนเอง และมีหน่วยงานจากภายนอกเข้ามาแนะแนวการศึกษาต่อ ให้กับนักเรียนที่ใกล้สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”

(ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2562)

2.2 จากการสัมภาษณ์คณะครู และบุคลากร ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ว่า

“ในส่วนของงานแนะแนวของโรงเรียน ยังไม่มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้ง ทางโรงเรียนยังไม่มีการเรียกบรรจุครูแนะแนว จึงไม่มีใครที่สามารถเป็นแกนนำทางด้านแนะแนวได้ และการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษาก็ถูกปล่อยปละละเลย ไม่มีการจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง ทำให้ครูไม่มีความใกล้ชิดกับนักเรียน จึงไม่ทราบข้อเท็จจริง/รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากนัก มีเพียงการแนะแนวการศึกษาต่อจากทางหน่วยงานอื่นที่ติดต่อขอเข้ามาแนะแนวให้กับนักเรียน ”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

“โรงเรียนไม่มีครูที่จบแนะแนวมาโดยตรงเลย ทางผู้อำนวยการจะมอบหมายให้ครูเป็นคนรับผิดชอบ ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่จะเข้ามาแนะแนวการศึกษาต่อให้กับนักเรียนในระดับชั้น ป.6 เท่านั้น ในส่วนของกิจกรรมแนะแนวทางโรงเรียน ไม่ได้จัดให้กับนักเรียน ครูประจำชั้นจะคอยดูแลเท่านั้น แต่ทางโรงเรียนจะมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของ สพฐ. ครูประจำชั้นจะดำเนินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนในทุกปีการศึกษา แต่ปัญหาก็คือ จะไม่พบผู้ปกครองเวลาออกเยี่ยมบ้านเนื่องจากว่า เขาออกไปทำงาน และให้นักเรียนอยู่กับปู่ย่า ตายาย และที่สำคัญคือ เขาสื่อสารภาษาไทยไม่ได้ นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมทางด้านอาชีพโดยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชาการงานอาชีพ และเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่” (ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

“ทางโรงเรียนมีการจัดแนะแนวการศึกษาต่อให้กับนักเรียน โดยในแต่ละปีการศึกษาจะมีหน่วยงานสถานศึกษาจากภายในอำเภอแม่สอดและต่างจังหวัด เข้ามานิเทศการศึกษาต่อให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” (ครูอัตราจ้าง, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2562)

“การแนะแนวของโรงเรียน จะมีหน่วยงานจากสังกัดอื่น ๆ เข้ามาติดต่อขอแนะแนว เช่น หน่วยงานอัครกิจัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และสถานศึกษาต่าง ๆ เข้ามาแนะแนวการศึกษาต่อให้กับนักเรียน” (ผู้ให้ข้อมูล: ครูอัตราจ้างในโครงการครูขาดแคลนขั้นวิกฤต, 14 พฤษภาคม 2562)

3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว

3.1 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ว่า

“ในการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน ทางโรงเรียนไม่ได้รับอัตราบรรจุของครูแนะแนวโดยตรง ทางโรงเรียนจึงกำหนดให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ดูแล และรับผิดชอบดำเนินกิจกรรมแนะแนว และครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานกับหน่วยงานที่จะเข้ามาแนะแนวการศึกษาต่อให้กับนักเรียน”

(ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2562)

3.2 จากการสัมภาษณ์คณะครู และบุคลากรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ว่า

“การบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน ทางโรงเรียนได้บรรจุกิจกรรมแนะแนวลงไปเป็นหลักสูตตรสถานศึกษา โดยให้ครูประจำชั้นแต่ละชั้นเป็นผู้คิด วางแผนและดำเนินกิจกรรมเอง”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2562)

“การบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษา ของเราไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จะมีการดำเนินการบ้างในบางครั้งหากมีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาขอแนะแนว”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

“ในการบริหารงานแนะแนวของทางโรงเรียน ไม่ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูให้ชัดเจน ไม่มีการประชุมชี้แจงรายละเอียดหรือสร้างข้อตกลงในการดำเนินงาน ครูไม่มีแนวทางในการดำเนินงานเนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานแนะแนว จะมีก็แต่การแนะแนวการศึกษาต่อจากหน่วยงานอื่นให้กับนักเรียนเท่านั้น”

(ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2562)

วิเคราะห์ได้ว่าปัญหาเนื่องมาจากการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ดังนี้ ผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท และชกต่อยกันบ่อยครั้ง ผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนหรือกิจกรรมจิตอาสากับหน่วยงานอื่น ผลการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ อีกทั้งยังขาดความรู้เรื่องสุขภาพและอนามัย การดูแลตนเอง รวมไปถึงการออกจากการเรียนกลางคัน ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ให้ข้อมูลที่สอดคล้องไปในแนวเดียวกันว่า ทางโรงเรียนมีนักเรียนที่เป็นชาวเมียนมาร์ เข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก ทั้งในระดับอนุบาล และระดับประถมศึกษา นักเรียนที่เป็นชาวเมียนมาร์ ส่วนมากยังไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ นับว่าเป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปค่อนข้างลำบาก ตลอดจนนักเรียนยังขาดทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ เมื่อเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น นักเรียนกลุ่มนี้จะมีจำนวนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากว่าเมื่อผู้เรียนกลุ่มนี้มีอายุมากขึ้น ผู้ปกครองจะให้ออกจากการศึกษาไปประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวและนอกจากนี้ในการบริหารงานแนะแนวของทางโรงเรียนยังไม่มีแบบแผนที่ชัดเจน

ไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่าสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนว ที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย มีดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน กล่าวคือ ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น สามารถบอกข้อมูล และเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ มองเห็นความสามารถของตนเอง ยอมรับความจริงของตนเอง และยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น เชื่อว่าตนเองสำคัญและตระหนักถึงความสำคัญ of ผู้อื่น มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนมี และทำตนเองให้เป็นประโยชน์ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างยอมรับและเห็นคุณค่า ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ คัดสินใจ แก้ปัญหา และวางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งปัญหาที่พบคือ กลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่ม ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อีกทั้งยังไม่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน ไม่กล้าแสดงออก ยังพบอีกว่า แนวโน้มของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่เรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นมีจำนวนลดลง และมีการเลิกเรียนกลางคัน เพราะเด็กเหล่านี้ต้องกลับไปช่วยผู้ปกครอง ประกอบอาชีพ ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว เพราะทางบ้านยากจน และมีสมาชิกในครอบครัวหลายคน ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

2. ด้านคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว คือ ครูมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานแนะแนวตามปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมายการแนะแนว มีการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการอย่างเป็นระบบ และมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลผู้บริหารและคณะครู โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ทำงานอยู่ในระหว่าง 5 – 10 และไม่มีความรู้ด้านหรือผ่านการอบรมด้านการแนะแนวเลย

3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว กล่าวคือ ผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของการแนะแนว กำหนดนโยบายให้มีการแนะแนวในสถานศึกษา เอื้ออำนวยให้มีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษา บริหารงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการแนะแนว มีคณะกรรมการรับผิดชอบ กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนจัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน มีการนิเทศกำกับติดตามงานและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวหรือส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเพิ่มความรู้ในการแนะแนว และมีการประสานงานเครือข่ายความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลหรือองค์กรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สรุปดังนี้ ทางโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยขาด

บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการแนะแนว ประกอบกับนักเรียนส่วนมากของโรงเรียนเป็นนักเรียนชาติพันธุ์ การดำเนินการแนะแนวจึงเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยาก เนื่องจากครูไม่มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชาติพันธุ์เหล่านั้น และครูคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน อีกทั้งทางโรงเรียนยังไม่มีการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจและสร้างข้อตกลงในการเข้ามาอยู่ร่วมกันในโรงเรียน ดังข้อมูลจากบทสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ๋นน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

จากการศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 1 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. เป็นโรงเรียนแกนนำการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของโรงเรียนอื่น
2. เป็นโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. เป็นโรงเรียนดีประจำตำบลและเป็นต้นแบบของการบริหารบนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้แก่เยาวชน

โดยโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว คือ 1) โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) 2) โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย 3) โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา ซึ่งจากการศึกษา พบว่ามีรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว)

พบว่ามีแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ดังนี้

โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) เป็นโรงเรียนที่แนวปฏิบัติที่ดีด้วยหลักวิถีพุทธ ในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โรงเรียน ตามโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โรงเรียนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเป็นโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชนเผ่าในเขตพื้นที่ 5 อำเภอชายแดน นักเรียนที่รับเข้ามาเรียนมีความหลากหลายทางชนเผ่า มีทั้ง ชนเผ่าเมียนมาร์ กะเหรี่ยง ม้ง และปกากะญอ นักเรียนที่มาเรียนมีทั้งแบบไป-กลับ และแบบพักนอน จากการสัมภาษณ์ตามกรอบมาตรฐานการแนะแนว มีรายละเอียดดังนี้

“ดิฉัน นางขวัญเรือน สุวรรณจันทร์ มีประสบการณ์ทำงานรับข้าราชการครู 33 ปี และมีประสบการณ์บริหารงานโรงเรียนมาแล้วเป็นเวลา 12 ปี ในการบริหารงานโรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดคอนแก้ว) ได้ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาเป็นหลักในการบริหารจัดการ เนื่องจากว่าโรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดคอนแก้ว) เป็นโรงเรียนกัลยาณมิตรของวัดในพระพุทธศาสนา และมีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชนเผ่า มีทั้ง พม่า กะเหรี่ยง ม้ง ปกากะญอ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันเกิดขึ้น มีการทะเลาะ ชกต่อยกันเป็นประจำในช่วงแรก ๆ ที่เข้ามาเรียน เนื่องจากยังปรับตัวเข้าหากันไม่ได้ เพราะภาษา ศาสนา ประเพณี และการดำเนินชีวิตที่ต่างกัน ดังนั้นฝ่ายบริหาร ผอ.และผู้รับใบอนุญาตจึงเล็งเห็นว่า ทางโรงเรียนควรมีแนวทางในการบริหารงานเพื่อให้นักเรียนเกิดความรัก สามัคคี ประองคอง หลอมรวมกันเป็นหนึ่ง จึงดำเนินการประชุมกำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีการกำหนดโครงการเข้าค่ายคุณธรรมเพื่อปรับทัศนคติและละลายพฤติกรรมของนักเรียนให้ไปในแนวเดียวกัน สร้างความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยมีการดำเนินการต่อเนื่องทุกในปีการศึกษา และมีโครงการเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารี เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตร่วมกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้เกิดความรักและสามัคคีเกิดขึ้น และนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกผ่านโครงการ “ราตรีศรีอนุกุล” โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนแต่ละชนเผ่าได้นำเสนอขนบประเพณี วัฒนธรรม การแสดง ภาษาของแต่ละชนเผ่า เพื่อให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งทางโรงเรียนยังมีเครือข่ายของผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า และตัวแทนองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอีกด้วย”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดคอนแก้ว), สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2562)

“นางนิสรา เกิดมยา หัวหน้างานฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) ประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และได้บรรจุภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดให้มีการส่งเสริมทักษะอาชีพตามความชอบ และความถนัดของนักเรียน ในรายวิชาการงานอาชีพ และกิจกรรมชุมนุม นอกจากนี้ยังมีโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน มีการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ทำแปลงเกษตร การทอดผ้า เป็นต้น ในการสร้างความตระหนักให้เห็นคุณค่าในตัวเองนั้นทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมแนะแนวในทุกห้องเรียน มีการเก็บข้อมูลรายบุคคลเพื่อเป็นฐานข้อมูลของนักเรียน ทางโรงเรียนยังจัดหาช่องทางให้นักเรียนที่ยากจนได้มีรายได้เสริม จากการจำหน่ายงานฝีมืออีกด้วย” (หัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว), สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2562)

ตารางที่ 4.2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

การบริหารงานแนะแนว	วิธีการดำเนินงาน
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	1. มีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้กับนักเรียนทุกสัปดาห์ 2. มีการจัดงานประจำปี “งานราตรีศรีอนุกุล” เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกตามความชอบและความถนัดของนักเรียน 3. มีกิจกรรมแต่งกายประจำชนเผ่าทุกวันอังคาร 4. มีการจัดนิทรรศการงานสัปดาห์วิชาการเพื่อแสดงผลงานนักเรียน 5. ส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทักษะวิชาการ 6. มีร้านค้าสหกรณ์ให้นักเรียนเป็นสมาชิกและเป็นเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน 7. ครูจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีปัญหา 8. ครูแนะนำอาชีพที่สร้างรายได้ระหว่างเรียนให้กับนักเรียน

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

การบริหารงานแนะแนว	วิธีการดำเนินงาน
2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว	1. มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว 2. ครูสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและบุคลิกภาพของนักเรียน 3. ให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ทั้งด้านส่วนตัว การเรียน การทำงานและครอบครัว 4. ครูให้คำปรึกษาในการวางแผนการศึกษาต่อและการทำงานในอนาคต 5. มีแบบประเมิน (SDQ) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในติดตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6. ครูและผู้บริหารให้ข้อมูลด้านต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อใช้ในการปรับตัวอยู่ในโรงเรียนได้ 7. ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมให้คำปรึกษาและส่งครูเข้ารับการอบรมด้านการจิตวิทยาการแนะแนว และการให้คำปรึกษา
3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว	1. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น 2. โรงเรียนมีการประสานกับหน่วยงานอื่น เพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียน 3. ครูติดตามข้อมูลศิษย์เก่าในด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ 4. มีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน กรรมการสถานศึกษาเพื่อสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน

จากตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนวที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านคุณภาพนักเรียน โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) ได้มีการจัดกิจกรรมการแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมการแนะแนวทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างครูกับนักเรียน และเก็บข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนรายบุคคลและยังมีการ

จัดกิจกรรมที่หลากหลายเช่น กิจกรรมแนะนำอาชีพ นิทรรศการงานวิชาการ งานประจำปีในชื่องาน “ราตรีศรีอนุกุล” เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความถนัด และยังมีร้านค้าสหกรณ์ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอาชีพ และจัดให้มีการแต่งกายประจำชนเผ่าของนักเรียนเพื่อให้เกิดความภูมิใจในตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นอีกด้วย

2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว โรงเรียนได้มีการส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมทั้งด้านจิตวิทยา การแนะแนว และแนวทางการให้คำปรึกษา เพื่อนำมาปรับใช้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม และยังจัดวางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว ผู้บริหารมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเข้ามาให้ความรู้กับนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมทำกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้ นักเรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และมีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และคณะครูเพื่อสร้างความเข้าใจและข้อตกลงในการมาอยู่ร่วมกันของนักเรียนหลายชนเผ่า สร้างกฎ ระเบียบ ข้อตกลงร่วมกัน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย

พบว่ามีความต้องการบริหารจัดการงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ดังนี้

โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 163 หมู่ 8 ตำบลชะเนงือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เปิดทำการสอนในระดับชั้นปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้จัดการศึกษาในเขตพื้นที่สูงและชายแดน มีเขตพื้นที่บริการ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านแพะ ตำบลชะเนงือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก, หมู่ที่ 5 บ้านห้วยปูลิง ตำบลชะเนงือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก, และหมู่ที่ 8 บ้านแม่ระมาดน้อย ตำบลชะเนงือ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โรงเรียนแม่ระมาดน้อย เป็นโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง และยังได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนดีประจำตำบล และจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารแนะแนว ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“โรงเรียนของเรามีนักเรียนส่วนมากเป็นชนเผ่า หลากหลายเชื้อชาติ จึงมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และอุปนิสัยที่แตกต่างกัน โรงเรียนจึงได้ให้ครูเข้าไปศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนและดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียนเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น การทำอาหาร เล่นดนตรี ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้นักเรียนมีการปรับตัวซึ่งกันและกัน จนสามารถอยู่ร่วมกันได้ มีการออกกฎ

กติกา ของการอยู่ร่วมกัน นอกจากนี้ทั้งด้านการเรียนทางโรงเรียนยังมีการ ประเมินผลการอ่านเขียน คำนวณเป็นประจำ และได้มีการสอนเสริมให้กับ นักเรียนที่ผลการเรียนต่ำ และจัด โครงการคลินิกภาษาไทย และ โครงการ เด็กเรียนดีที่สอนน้อง และยังมีการส่งเสริมอาชีพเนื่องจากนักเรียนส่วนมาก มีฐานะยากจน ไม่สามารถส่งนักเรียนเรียนต่อทางโรงเรียนจึงได้จัด หลักสูตรการสอนอาชีพให้กับนักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบ อาชีพผ่าน โครงการสถานศึกษาพอเพียง และสำหรับนักเรียนที่อยากเรียน ต่อทางโรงเรียนก็จัดการแนะแนวการศึกษาต่อโดยการติดต่อประสานงาน กับสถานศึกษาต่างๆ ให้เข้ามาแนะแนว คือ 1. โรงเรียนไฮเทคเทคโนโลยี จังหวัดตาก ซึ่งจัดการศึกษาแบบทวิภาคีร่วมกับเซเว่น อีเลฟเว่น ให้นักเรียน ได้ฝึกงานในเครือ CP All 2. วิทยาลัยการอาชีพเนินขาม จังหวัดชัยนาท 3. วิทยาลัยการเกษตร จังหวัดอุทัยธานี 4. กาญจนานิเทศวิทยาลัยช่างทอง หลวง 5. วิทยาลัยหัตถกรรม กรุงเทพมหานคร และ 6. วิทยาลัยนอร์ท ฝาง ” และยังมีการทำข้อตกลง MOU กับ กาญจนานิเทศวิทยาลัยช่างทองหลวง และ วิทยาลัยหัตถกรรม กรุงเทพมหานคร และมีการนิเทศติดตามดูแลอย่าง ใกล้ชิด คือเข้าไปดูแลการอยู่หอพัก และการเดินทางการขึ้นรถเพื่อไป วิทยาลัยในช่วงแรก รวมถึงติดตามผลการเรียนของนักเรียนอีกด้วย”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2562)

“โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย มีนักเรียนที่รับเข้ามาเรียนส่วนมาก เป็นกลุ่มชนเผ่า มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ จึงมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ทางโรงเรียนได้ให้ครูเข้าไปศึกษา พฤติกรรมของนักเรียนและดำเนินการปรับพฤติกรรมนักเรียนเพื่อให้ สามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การทำ อาหาร เล่นดนตรี ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ส่งผลให้นักเรียนมีการปรับตัวซึ่งกัน และกัน จนสามารถอยู่ร่วมกันได้ และยังมีการจัดกิจกรรมสอนเสริมให้กับ นักเรียนที่เรียนอ่อน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้กับนักเรียนที่มีความ ต้องการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ไป ทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่ หลากหลายเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้หลังจากเรียนจบออกไป สามารถนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนไปประกอบอาชีพได้”

(ครูแนะแนวโรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2562)

ตารางที่ 4.3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

การบริหารงานแนะแนว	วิธีการดำเนินงาน
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	1. โรงเรียนมีนโยบายการแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อให้กับนักเรียน 2. มีการแนะนำการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3. มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน 4. จัดโครงการคลินิกภาษาไทย 5. จัดโครงการเด็กเรียนดีที่สอนน้อง 6. มีโครงการสถานศึกษาพอเพียง 7. มีหอพักสำหรับนักเรียนบ้านไกล
2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว	1. ให้ครูศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนเผ่าและร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติของนักเรียน 2. จัดให้มีครูหอพักนอนเพื่อดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด 3. ครูให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ทั้งด้านส่วนตัว การเรียน การทำงานและครอบครัว 4. ครูให้คำปรึกษาในด้านการวางแผนการศึกษาต่อและการทำงานในอนาคต 5. จัดให้มีครูติดตามดูแลนักเรียนและให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนในด้านการศึกษาต่อ และด้านอาชีพ 6. ครูและผู้บริหารให้ข้อมูลด้านต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อใช้ในการปรับตัวอยู่ในโรงเรียนได้ 7. ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมให้คำปรึกษาและส่งครูเข้ารับการอบรมด้านการจิตวิทยาการแนะแนว และการให้คำปรึกษา

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

การบริหารงานแนะแนว	วิธีการดำเนินงาน
3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว	1. มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเข้ามาช่วยในการจัดหาทุนสร้างหอพัก เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับนักเรียน 2. มีการจัดให้มีสถานศึกษาเข้ามาแนะแนวการศึกษาต่อเพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับนักเรียน 3. มีการลงนามทำข้อตกลง (MOU) กับกาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงและวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพมหานคร ในการส่งนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จากตารางที่ 4.3 สรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนวที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านคุณภาพนักเรียน โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อยมีนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชนเผ่า มีฐานะยากจน และอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมากทางโรงเรียนจึงจัดหอพักสำหรับนักเรียนบ้านไกล และมีบริการรับ-ส่งนักเรียนกลับบ้านในช่วงวันหยุด จัดให้ครูเข้าไปแนะแนวการดำเนินชีวิตในด้านสุขอนามัยด้านร่างกาย เครื่องแต่งกาย ให้รู้จักรักษาความสะอาด และมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีให้กับนักเรียนชนเผ่าโดยการจัดกิจกรรมการทำอาหาร เล่นดนตรี ปลูกผัก เล่นกีฬา เพื่อให้นักเรียนปรับตัวเข้าหากัน และมีการออกกฏ กติกาการอยู่ร่วมกัน มีการส่งเสริมให้เล่นกีฬาเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี จัดให้มีโครงการคลินิกภาษาไทยและโครงการเด็กเรียนดีที่สอนน้อง ส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพผ่านโครงการสถานศึกษาพอเพียง และมีการจัดการแนะแนวการศึกษาต่อให้กับนักเรียนอีกด้วย

2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชนเผ่าหลายเชื้อชาติ จึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและทัศนคติที่ต่างกัน จึงให้ครูเข้าไปศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน และวางแผนปรับทัศนคติให้กับนักเรียน จัดให้ครูเข้าเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อติดตามและดูแลช่วยเหลือในลำดับต่อไป

3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว ทางโรงเรียนได้มีการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมผู้ปกครอง เครือข่ายชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาสร้างความรู้และความเข้าใจให้เป็นไปในแนวเดียวกัน มีการจัดการแนะแนวอย่างครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านการศึกษา มีการการแนะแนว

การศึกษาต่อให้กับนักเรียน ด้านอาชีพ ได้ดำเนินการจัดหลักสูตรการสอนอาชีพให้กับนักเรียนอีก ทั้งได้เชิญปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาให้ความรู้กับนักเรียนในแต่ละอาชีพ และด้านส่วนและสังคม ก็ได้ จัดครูเข้าแนะแนวการใช้ชีวิตในสังคม การอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา

โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 149 หมู่ 4 ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ปัจจุบันโรงเรียนห้วย น้ำนักวิทยา เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยาได้รับ คัดเลือกให้เป็นโรงเรียนเครือข่ายแกนนำการแนะแนวสำหรับนักเรียนชนเผ่า ในเขตอำเภอพบพระ จากการสัมมนาการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของ นักเรียน ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยาของเราเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเปิดสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนของที่นี่เป็น นักเรียนชนเผ่า 100% เอกลักษณ์ของโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยาคือ “วิถีไทยใน วัฒนธรรมชนเผ่า” เน้นการสอนภาษาไทยควบคู่ไปกับภาษาพม่า มีการบรรจุ วิชาภาษาพม่า เข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อสาร กันได้เข้าใจมากขึ้น สามารถสื่อสารเข้าใจทั้งภาษาพม่าและภาษาไทย และทาง โรงเรียนยังมีการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียน โดยการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ และการปลูกผัก เพาะเห็ด ฯลฯ เพราะประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพ เกษตรกร ทางโรงเรียนจึงเสริมสร้างความรู้ให้กับนักเรียนเพื่อนำไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวัน โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมสืบทอดวัฒนธรรมชนเผ่า โดย ให้นักเรียนแต่งกายด้วยชุดชนเผ่ามาเรียนทุกวันศุกร์ และมีการละเล่นที่ สอดแทรกการดำเนินชีวิตของชาวชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้มีการ ยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ การละเล่นนี้ มีชื่อว่า “ระบำเกรียวเชือก” โดยใช้เชือกสำหรับทอผ้าเป็นตัวแทนเรื่อง คือจะมี เชือกยาว 3 สี คือ แดง ขาว และน้ำเงิน เป็นตัวแทนของธงชาติไทย มีผู้เล่นทั้ง หญิงและชายฝั่งละ 9 คน จับเชือกแผ่ออกเป็นวงกลม และเดินเดินหน้าตาม จังหวะของเสียงเพลง เชือกแต่ละเส้นจะเป็นเกรียวอยู่ด้านบน และรวบเป็น เส้นใหญ่แบ่งออกเป็น 2 เส้นใหญ่ และแบ่งจาก 2 สายใหญ่เป็น 6 เกรียวเชือก ย่อยที่สื่อความหมายถึงความหลากหลายของชนเผ่าที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ แผ่นดินไทยแต่มีความรักความสามัคคีกัน โดยทุกคนจะต้องทำตามกติกา

โดยไม่เดินล้ำเส้นกัน ไม่ก้าวแซ่งกัน ไม่เช่นนั้นเกรียวเชือกที่ม้วนมันจะพันเข้าหากันมันจะติดขัดกัน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องความสามัคคีที่ผ่านการละเล่นของวัฒนธรรมท้องถิ่น”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2562)

“โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนของชนเผ่าปะกาเกอะญอ ทางโรงเรียนจึงมีเอกลักษณ์ของโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยาคือ “วิถีไทยในวัฒนธรรมชนเผ่า” ในการดำเนินงานด้านการมุ่งเน้นทักษะด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม โรงเรียนได้มีการเข้าร่วมกับชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น และมีการเชิญชวนให้ผู้มีความรู้ในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน เช่น การทอผ้า ทางโรงเรียนได้เชิญคนในชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรสอนให้กับนักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐาน เมื่อจบการศึกษาออกไปแล้วสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ นอกจากนี้ยังมีที่แปลงเกษตร ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และยังมีกิจกรรมการละเล่นประจำปีของชาวชนเผ่าที่สอดคล้องการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วย ส่วนในเรื่องภาษาถือว่าเป็นอุปสรรคสำหรับการจัดกิจกรรมแต่ทางโรงเรียนก็ได้ดำเนินการ สอน เน้น ย้ำ ซ้ำ ทวน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี และสามารถสื่อสารกันได้เข้าใจมากขึ้น ในการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนทางโรงเรียนจะเน้นให้ครูทุกคนได้ศึกษาและทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมที่แตกต่างนี้ เพื่อให้ครู นักเรียน และคนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้ โดยไม่เกิดความขัดแย้ง ทางโรงเรียนยังส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายด้วยชุดชนเผ่าของตนมาโรงเรียนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง”

(ครูแนะแนวโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา, สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2562)

ตารางที่ 4.4 ผลการสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การบริหารงานแนะแนว	วิธีการดำเนินงาน
1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	1. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษา อาชีพ และการดำเนินชีวิต 2. มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาพม่าเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา 3. สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น “ระบำเกรี้ยวเชือก” ของชนเผ่ากะเหรี่ยง ปกาเกอะญอ 4. มีการนำเสนอภาษาถิ่นประจำวันหน้าเสาธง 5. จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมชนเผ่า 6. จัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนยากจน 7. ส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียนทุกปี 8. ส่งนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันกีฬา 9. ส่งเสริมทักษะอาชีพ โดยการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ 10. จัดกิจกรรมออกค่ายจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน 11. จัดกิจกรรมตลาดนัดอาชีพให้กับนักเรียน
2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว	1. มีกระบวนการพัฒนาครูตามกระบวนการ PLC 2. จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเป็นการภายในทุกปีการศึกษาและส่งครูเข้ารับการอบรมให้ครบทุกคนอย่างสม่ำเสมอ 3. จัดให้ทุกห้องเรียนมีกิจกรรมโฮมรูมก่อนเข้าเรียน 15 นาที 4. จัดคลินิกรับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาเบื้องต้น 5. มีระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด
3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว	1. ทางโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย เครือข่ายผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา 2. มีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานแนะแนวอย่างชัดเจน 3. มีแผนปฏิบัติงานแนะแนวเพื่อเป็นแนวทางให้กับครู 4. จัดโครงสร้างการบริหารงานแนะแนว และแต่งตั้ง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การบริหารงานแนะแนว	วิธีการดำเนินงาน
	4. จัดโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่และภาระงานอย่างชัดเจน 5. มีการประชุมติดตามงานอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

จากตารางที่ 4.4 สรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนวที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ด้านคุณภาพนักเรียน โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยาได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการแนะแนวนักเรียนให้เกิดทักษะในการเรียน การปรับตัวเข้าสู่สังคม และทักษะอาชีพ โดยทางโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมมากมายดังนี้ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมแนะแนว การสืบสานวัฒนธรรม การละเล่นของชนเผ่า การแต่งกายด้วยชุดชนเผ่า กิจกรรมพัฒนาอาชีพ จัดหลักสูตรภาษาถิ่น

2. ด้านการดำเนินงานแนะแนว โรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยามีการจัดอบรมเพิ่มความรู้ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในการแนะนำการใช้ชีวิตในสังคมให้กับนักเรียน มีการพัฒนาครูด้วยกระบวนการ PLC และมีการจัดกิจกรรมโฮมรูมเพื่อให้ครูพบปะพูดคุยกับนักเรียนและยังมีโครงการคลินิกให้คำปรึกษานักเรียนรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีระบบติดตามช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย

3. ด้านการบริหารจัดการแนะแนว ทางโรงเรียนได้ดำเนินงาน จัดตั้งเครือข่ายในการช่วยเหลือและติดตามนักเรียน มีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานแนะแนว กำหนดบทบาทหน้าที่ครูในการปฏิบัติงาน และมีการติดตามผลการดำเนินงาน และสรุปผลการดำเนินงานในทุกปีการศึกษาเพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย และโรงเรียนห้วยน้ำนักวิทยา จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาตามกรอบมาตรฐานการแนะแนว 3 ด้านคือ

1) ด้านคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว และ 3) ด้านคุณภาพการบริการจัดการแนะแนว มาจัดร่างเป็นแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น

1.1.1 จัดกิจกรรมพื้รับน้อง เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับนักเรียน และเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนที่มาจากต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา ให้เกิดความรัก และสามัคคีกัน

1.1.2 จัดกิจกรรมแต่งกายประจำวันอังคารเพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง

1.1.3 จัดงานนิทรรศการสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.1.4 จัดสัปดาห์วิชาการ ให้นักเรียนได้แสดงผลงานตามความชอบและความถนัดของนักเรียน

1.1.5 ส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทักษะวิชาการ

1.1.6 จัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาพม่าเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.7 มีโครงการเสนอภาษาถิ่นประจำวันหน้าเสาธงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.1.8 จัดโครงการคลินิกภาษาไทย

1.1.9 จัดโครงการเด็กเรียนดีพี่สอนน้อง

1.1.10 จัดกิจกรรมออกค่ายจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน

1.2 ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

1.2.1 จัดหาข้อมูลและโครงการแนะแนวทางการศึกษาต่อ

1.2.2 จัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ให้นักเรียนเป็นสมาชิกและเป็นเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อเป็นการฝึกทักษะอาชีพ

1.2.3 จัดกิจกรรมการแนะนำการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1.2.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

1.2.5 จัดกิจกรรมตลาดนัดอาชีพให้กับนักเรียน เป็นการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และแนะนำอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว

2.1 ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ ปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมาย และจรรยาบรรณทางการแนะแนว

2.1.1 จัดอบรมความรู้แก่ครูและบุคลากรเป็นการภายในทุกปีการศึกษา

2.1.2 ส่งครูเข้ารับการอบรมด้านจิตวิทยา การแนะแนว การให้คำปรึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวให้กับนักเรียนกับหน่วยงานต่าง ๆ

2.1.3 ครูมีการพัฒนา ตามกระบวนการ PLC

2.1.4 ครูจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

2.1.5 ครูศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนเผ่าและร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติของนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

2.1.6 จัดคลินิกรับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาเบื้องต้น

2.2 สถานศึกษาจัดบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.1 จัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว

2.2.2 ครูสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและบุคลิกภาพของนักเรียน

2.2.3 ครูและผู้บริหารให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อใช้ในการปรับตัวอยู่ในโรงเรียนได้

2.2.4 ผู้บริหารและครูติดต่อประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญในการจัดกิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจและความสามารถแก่ผู้เรียนทุกคน

2.2.5 มีแบบประเมิน (SDQ) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในติดตามการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

2.2.6 จัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนยากจน

2.3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

2.3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งครูรับผิดชอบดำเนินการกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

2.3.2 จัดให้มีครูติดตามดูแลนักเรียนและให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนในด้านการศึกษาต่อและด้านอาชีพ

3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว

3.1 กำหนดนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

3.2 จัดโครงสร้างการบริหารจัดการแนะแนว

3.3 แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ และภารกิจที่ชัดเจน

3.4 จัดทำแผนปฏิบัติงานแนะแนว

3.5 จัดให้ครูเข้ารับการอบรมทางจิตวิทยา และการแนะแนวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6 จัดครูและบุคลากรให้เพียงพอกับการดำเนินงานแนะแนว

3.7 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานมีความรู้ความสามารถ และมีความชำนาญในการจัดกิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถแก่ผู้เรียนทุกคน

3.8 นิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่บุญน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวทางการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เกี่ยวกับการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน มีข้อสรุปดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน

1.1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น

1.1.1 จัดกิจกรรมพื้รับน้อง เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับนักเรียน และเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนที่มาจากต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา ให้เกิดความรัก และสามัคคีกัน

1.1.2 จัดกิจกรรมแต่งกายประจำวันอังคารเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง

1.1.3 จัดงานนิทรรศการสืบสานวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.1.4 จัดสัปดาห์วิชาการ ให้นักเรียนได้แสดงผลงานตามความชอบและความถนัดของนักเรียน

1.1.5 ส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันทักษะวิชาการ

1.1.6 จัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาพม่าเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.7 มีโครงการเสนอวิทยานิพนธ์ประจำวันน้ำสาขงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

1.1.8 จัดโครงการคลินิกภาษาไทย

1.1.9 จัดโครงการเด็กเรียนดีที่สอนน้อง

1.1.10 จัดกิจกรรมออกค่ายจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน

1.2 ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

1.2.1 จัดหาข้อมูล และโครงการแนะแนวทางการศึกษาต่อ

1.2.2 จัดตั้งร้านค้าสหกรณ์ให้นักเรียนเป็นสมาชิกและเป็นเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อเป็นการฝึกทักษะอาชีพ

1.2.3 จัดกิจกรรมการแนะนำการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

1.2.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้กับนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

1.2.5 จัดกิจกรรมตลาดนัดอาชีพให้กับนักเรียน เป็นการดึงดูดชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และแนะนำอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านคุณภาพการดำเนินงานแนะแนว

2.1 ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนวดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ ปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมาย และจรรยาบรรณทางการแนะแนว

2.1.1 จัดอบรมความรู้แก่ครูและบุคลากรเป็นการภายในทุกปีการศึกษา

2.1.2 ส่งครูเข้ารับการอบรมด้านจิตวิทยา การแนะแนว การให้คำปรึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวให้กับนักเรียนกับหน่วยงานต่างๆ

2.1.3 ครูมีการพัฒนา ตามกระบวนการ PLC

2.1.4 ครูจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

2.1.5 ครูศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนเฝ้า และร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติของนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้

2.1.6 จัดคลินิกรับฟังปัญหา และให้คำปรึกษาเบื้องต้น

2.2 สถานศึกษาจัดบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.1 จัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ทราบข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนและครอบครัว

2.2.2 ครูสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและบุคลิกภาพของนักเรียน

2.2.3 ครูและผู้บริหารให้ข้อมูลด้านต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อใช้ในการปรับตัวอยู่ในโรงเรียนได้

2.2.4 ผู้บริหารและครูติดต่อประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการจัดกิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถแก่ผู้เรียนทุกคน

2.2.5 มีแบบประเมิน (SDQ) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในติดตามการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ทั้งนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

2.2.6 จัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนยากจน

2.3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

2.3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งครูรับผิดชอบดำเนินการกิจกรรมแนะแนวตาม
หลักสูตรสถานศึกษา ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

2.3.2 จัดให้มีครูติดตามดูแลนักเรียน และให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนใน
ด้านการศึกษาต่อ และด้านอาชีพ

3. ด้านคุณภาพการบริหารจัดการแนะแนว

3.1 กำหนดนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

3.2 จัดโครงสร้างการบริหารจัดการแนะแนว

3.3 แต่งตั้งคณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ และภารกิจที่ชัดเจน

3.4 จัดทำแผนปฏิบัติงานแนะแนว

3.5 จัดให้ครูเข้ารับการอบรมทางจิตวิทยา และการแนะแนวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6 จัดครูและบุคลากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงานแนะแนว

3.7 ติดตามประสานงานกับหน่วยงานมีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญใน
การจัดกิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถแก่ผู้เรียนทุกคน

3.8 นิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและนำผลการประเมินมาใช้
ในการปรับปรุงและพัฒนางานแนะแนวอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ (มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน
16 คน วันที่ 2 มิถุนายน 2562) ได้ข้อสรุปการสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะ
ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด
จังหวัดตาก มีองค์ประกอบดังนี้

คำนำ เป็นการอธิบายถึงที่มาของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ
ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัด
ตาก ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

สารบัญ เป็นส่วนที่บอกรายชื่อเรื่องในคู่มือ

คำแนะนำการใช้คู่มือ เป็นส่วนที่ให้ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากร ได้ศึกษา

1. บทนำ เป็นส่วนที่อธิบายถึงความเป็นมาของการจัดทำคู่มือ ความมุ่งหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของคู่มือ วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือ ชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย

2. ความรู้พื้นฐาน อธิบาย โครงสร้างการบริหารงานแนะแนว บทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งครอบคลุมไปถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ ขอบข่ายของการแนะแนว ลักษณะของงานที่ต้องปฏิบัติ

3. แนวทางการดำเนินงาน ที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อธิบายกรอบของการดำเนินงานทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านผู้เรียน 2) ด้านการดำเนินการแนะแนว และ 3) ด้านการบริหารจัดการแนะแนว

4. แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย กลยุทธ์ การวางแผนการดำเนินงาน กิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่ต้องดำเนินการ รวมไปถึงจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน

5. ข้อควรคำนึง อธิบายถึง ข้อควรคำนึงในการบริหารงานบริการแนะแนว พฤติกรรมของครูเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน (รายละเอียดดังแสดงในภาคผนวก จ)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยใช้แบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์การบริหารงานแนะแนวในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการประเมินโดยภาพรวมและแยกเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5 – 4.9

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนา
คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม
ของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยภาพรวม

ที่	ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความถูกต้อง/ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/และความเป็นประโยชน์
1.	ความถูกต้อง	4.72	0.13	มากที่สุด
2.	ความเหมาะสม	4.80	0.11	มากที่สุด
3.	ความเป็นไปได้	4.67	0.15	มากที่สุด
4.	ความเป็นประโยชน์	4.59	0.19	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.70	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 ผลการหาประสิทธิภาพของการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่
มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย
อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ส่วนด้านที่มีระดับมาก
ที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.72$) ลำดับต่อมา คือ
ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.67$) และ ด้านที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์
($\bar{X} = 4.59$)

ตารางที่ 4.6 ระดับความถูกต้องของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก

ที่	ด้านความถูกต้อง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความถูกต้อง
1.	ความเป็นมาของกลุ่มนี้มีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	วัตถุประสงค์ของกลุ่มนี้มีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมีความชัดเจน	4.67	0.11	มากที่สุด
4.	แนวทางการดำเนินงานแต่ละด้านมีความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา	4.33	0.44	มากที่สุด
5.	ขั้นตอนการดำเนินงานมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้	4.67	0.11	มากที่สุด
6.	เนื้อหาของกลุ่มมีความครอบคลุมทุกด้าน เข้าใจง่าย ชัดเจน	4.67	0.11	มากที่สุด
ภาพรวม		4.72	0.13	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 ด้านความถูกต้องของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) ส่วนประเด็นที่มีระดับสูงสุด คือ ความเป็นมาของกลุ่มนี้มีความชัดเจน และวัตถุประสงค์ของกลุ่มนี้มีความชัดเจน ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบมีความชัดเจน ขั้นตอนการดำเนินงานมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ และเนื้อหาของกลุ่มมีความครอบคลุมทุกด้าน เข้าใจง่าย ชัดเจน ($\bar{X} = 4.67$) ประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุด คือ แนวทางการดำเนินงานแต่ละด้านมีความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 4.7 ระดับความเหมาะสมของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ที่	ด้านความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความถูกต้อง
1.	คู่มือนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา	4.67	0.11	มากที่สุด
2.	คู่มือนี้มีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา	4.33	0.44	มากที่สุด
3.	คู่มือนี้มีองค์ประกอบของรูปแบบชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
4.	ภารกิจและขอบข่ายงานตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคู่มือนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
5.	รูปเล่มของคู่มือนี้มีความเหมาะสมต่อการใช้งาน	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาพรวม		4.80	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 ด้านเหมาะสมของคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) ส่วนประเด็นที่มีระดับสูงสุดคือ คู่มือนี้มีองค์ประกอบของรูปแบบชัดเจน ภารกิจและขอบข่ายงานตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคู่มือนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ และรูปเล่มของคู่มือนี้มีความเหมาะสมต่อการใช้งาน ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ คู่มือนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.67$) ประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุด คือ คู่มือนี้มีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 4.8 ระดับความเป็นไปได้ของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ที่	ด้านความเป็นไปได้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความถูกต้อง
1.	คู่มือนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.33	0.44	มากที่สุด
2.	คู่มือนี้สามารถยอมรับได้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.	มีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือนี้ไปใช้เป็นแบบอย่าง	4.67	0.11	มากที่สุด
4.	คู่มือนี้เป็นไปได้อาจใช้เป็นแนวปฏิบัติให้สามารถทำงานได้ตามขั้นตอน และมีประสิทธิภาพ	4.67	0.11	มากที่สุด
5.	คู่มือนี้มีความเป็นไปได้ที่สถานศึกษาจะนำไปใช้อย่างเหมาะสม เป็นระบบ ระเบียบเรียบร้อย	4.67	0.11	มากที่สุด
ภาพรวม		4.67	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.8 ด้านความเป็นไปได้ของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนประเด็นที่มีระดับสูงสุด คือ คู่มือนี้สามารถยอมรับได้ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ มีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือนี้ไปใช้เป็นแบบอย่าง คู่มือนี้เป็นไปได้อาจใช้เป็นแนวปฏิบัติให้สามารถทำงานได้ตามขั้นตอน และมีประสิทธิภาพ และ คู่มือนี้มีความเป็นไปได้ที่สถานศึกษาจะนำไปใช้อย่างเหมาะสม เป็นระบบ ระเบียบเรียบร้อย ($\bar{X} = 4.67$) ประเด็นที่มีระดับน้อยที่สุด คือ คู่มือนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = 4.33$)

ตารางที่ 4.9 ระดับความเป็นประโยชน์ของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ที่	ด้านความเป็นประโยชน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความถูกต้อง
1.	การดำเนินงานตามคู่มือนี้มีประโยชน์ต่อการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก	4.67	0.11	มากที่สุด
2.	การนำคู่มือนี้ไปใช้ จะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจในดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก	4.33	0.44	มากที่สุด
3.	การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะทำให้นักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ได้รับประโยชน์มากที่สุด	4.67	0.11	มากที่สุด
4.	การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก	4.67	0.11	มากที่สุด
ภาพรวม		4.59	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.9 ด้านความเป็นประโยชน์ของกลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนประเด็นที่มีระดับสูงสุด คือ การดำเนินงานตามคู่มือนี้มีประโยชน์ต่อการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะทำให้นักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ได้รับประโยชน์มากที่สุด และ การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ($\bar{X} = 4.67$) ประเด็นที่มีระดับ

น้อยที่สุด คือ การนำคู่มือนี้ไปใช้ จะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจในดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ($\bar{X} = 4.33$)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ควรมีการนำคู่มือไปทดสอบหรือทดลองใช้จริง เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จากนั้น ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และจัดพิมพ์คู่มือออกมาเป็นฉบับสมบูรณ์ต่อไป
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์คู่มือผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียนให้แก่ผู้สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนในกลุ่มโรงเรียนที่มีบริบทเหมือนหรือคล้ายกันต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย 2) หาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก 3) สร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก และ 4) ตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก สรุปผลดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก พบปัญหาประกอบไปด้วย ด้านคุณภาพผู้เรียน นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ซึ่งเป็นนักเรียนชาติพันธุ์เกินกว่าครึ่งของนักเรียนทั้งหมดและขาดทักษะสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้คือ 1) ทักษะพื้นฐาน (Core Skills) ด้านการสื่อสาร การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน (Personal Learning & Development Skill) ในด้านการเห็นคุณค่าและความเชื่อมั่นในตนเอง การตระหนักรู้ในตนและรู้จักตนเอง ทักษะเชิงบวกต่อการเรียนรู้ จัดการ/ควบคุมตนเอง และคิด/วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล 3) ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม (Citizenship Skills) คือ การมีส่วนร่วมกับชุมชน/สังคม เคารพความหลากหลาย เห็นบทบาท/มีส่วนร่วมในการสร้างให้เกิดความเท่าเทียมความยุติธรรมในสังคม เข้าใจว่าสิทธิมาพร้อมความรับผิดชอบ และปฏิบัติตาม 4) ทักษะการทำงาน (Employability Skills) การวางแผนการทำงาน การจัดการตนเองและผู้อื่น มีวินัย สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีจริยธรรมในการทำงาน ด้านการดำเนินงานแนะแนว ครูและบุคลากร โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ขาดความรู้ความชำนาญในระบบงานแนะแนว และกระบวนการในการให้บริการทั้ง 5 บริการ ด้านการบริหารจัดการแนะแนว นั่นคือโรงเรียนไม่มีการบริหารจัดการงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

2. การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยแนวทางในการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก คือการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียน โดยการเสริมทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต 4 ทักษะดังนี้ คือ 1) ทักษะพื้นฐาน (Core Skills) 2) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน (Personal Learning & Development Skill) 3) ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม (Citizenship Skills) 4) ทักษะการทำงาน (Employability Skills) เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัว และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การสร้างคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก โดยคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ใช้กระบวนการสร้างดังนี้ 1) ประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์งานที่ปฏิบัติ มีอะไรเป็นปัจจัย มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขอย่างไร 2) ทบทวนสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา/สาเหตุในการปฏิบัติงาน 3) วิเคราะห์แนวทาง โครงสร้างการบริหารงาน และความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา 4) วางแผนกำหนดโครงสร้าง ทำสารบัญ เนื้อหา รายละเอียดของงาน 5) กำหนดบทบาท หน้าที่ ภารกิจ ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน 6) ระบบการติดตามและประเมินผล 7) จัดทำเป็นคู่มือและคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว 2) ความคาดหวัง 3) แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย 4) แนวทางการบริหารงานแนะแนว และ 5) ข้อควรคำนึงในการบริหารงาน

4. ผลการตรวจสอบคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.15) ส่วนด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.11) รองลงมา คือ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.13) ลำดับต่อมา คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.15) และด้านที่มีระดับน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.19)

อภิปรายผล

สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนเป็นชาวไทย เมียนมาร์ และกะเหรี่ยง ปัญหาที่พบของโรงเรียน คือ 1) ด้านผู้เรียน เนื่องด้วยนักเรียนที่เข้ามาับการศึกษาเป็นนักเรียนชาติพันธุ์ มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม นั่นคือ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวิถีชีวิต ที่มีความแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความลำบากต่อการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวิทย์ เศษวนากร (2559) วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านร่องสำน ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ว่าโรงเรียนที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพราะประกอบไปด้วยนักเรียนชาวไทยอีสาน ชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง ศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกันอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นภายในโรงเรียน อีกทั้งครูและผู้บริหารไม่เข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ และมุ่งจัดการศึกษาเพื่อเด็กไทย โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่าง ทำให้กลุ่มนักเรียนชาติพันธุ์ถูกกดทับทางวัฒนธรรม ทั้งในด้านภาษาที่ไม่สามารถสื่อสารกับเพื่อนและครูได้ การแต่งกายที่แตกต่างไปจากเดิมต้องแต่งกายด้วยชุดนักเรียน และชุดไทยในการมาเรียน ต้องเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนไม่ได้นับถือ จึงส่งผลให้เด็กนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก จนก่อให้เกิดการสูญหายทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ ลิปิยะและมุกดาพรรณ ศักดิ์บุญ (2559) ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญและช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงวัฒนธรรม ประเพณีของตนและวัฒนธรรมประเพณีของผู้อื่น โดยการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ให้นักเรียนได้เรียนรู้ plugged จิตสำนึกและสอนให้รู้ถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมโรงเรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการยอมรับและความเคารพซึ่งกันและกัน โดยต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ผ่านทักษะในการดำเนินชีวิต ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness Skill) คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเคารพยอมรับตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตลอดจนเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะด้านการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Skills) คือการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความสามารถสื่อสารภาษาอื่นได้นอกจากภาษาของตน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมของตนเอง

พร้อมเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนในสังคมที่มีความหลากหลาย และทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skills) คือมีความสามารถในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น คิดวิเคราะห์ วางแผน หาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับตนเองได้ ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข 2) ด้านการดำเนินงานแนะแนว คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานแนะแนว ซึ่งสอดคล้องกับ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ โดยโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยได้มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้คือ ครูได้รับการอบรมด้านการแนะแนว จิตวิทยาการแนะแนว การให้คำปรึกษา และครูจัดกิจกรรมแนะแนวโดยจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีและอาชีพของท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน ครูเข้าเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา และ 3) ด้านการบริหารจัดการแนะแนว คือสถานศึกษาไม่มี การบริหารจัดการงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ ซึ่งทางโรงเรียนได้มีแนวทาง ดังนี้ คือโรงเรียนต้องร่วมมือกับชุมชนเป็นแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษาในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมวิชาการ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยการจัดประชุม อบรมสัมมนาทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ จัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นวิชาชีพที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและท้องถิ่นของเด็กชาติพันธุ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการนำผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2557) ; กิตติวัฒน์ เดชชวนากร (2559) ; ชนานาด ลุ่มมาตย์ และงามสมัย ผิวเหลือง (2559)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแนะแนวอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความตระหนัก ยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกัน ซึ่งปัจจุบันพบปัญหาเหล่านี้้อย่างแพร่หลาย
2. สถานศึกษาควรรณรงค์และให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนที่ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3. สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของนักเรียนชาติพันธุ์ที่เข้ามารับการศึกษาในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน และนำมาประเมินผล และพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาต่อไป

2. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต

บรรณานุกรม

- กิตติวินท์ เดชชวนกร. (2559). *บทความวิชาการเรื่อง การจัดการศึกษาใน โรงเรียนพหุวัฒนธรรม*
กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านร่องสำน ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา.
 (คุุณิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
- กีฬะห์ มาโซ. (2555). *ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวทฤษฎีสรคินิยมที่มีต่อ*
ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ และความพึงพอใจต่อ
การจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
- เกศรา นื่องคณิง. (2560). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน*
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 20. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.*
 (วิทยานิพนธ์คุุณิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)
- จินตนา สุขสมแดน. (2541). *การศึกษากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ*
ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- จุฑาทพรรค์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2550). *วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ:*
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนานาถ สุ่มมาตย์ (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมพหุวัฒนธรรม*
ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. (วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (มกราคม – มิถุนายน 2557). *การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรม*
สำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนือ. วารสารศิลปการ
ศึกษาศาสตร์วิจัย, 6(1), 7-14.
- ทรงคุณ จันทจร. (2553). *การวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม. ภาพลันธุ์: ประสานการพิมพ์.*
- ธนวิษญ์ จินดาประดิษฐ์ และจารุวรรณ ยอดระฆัง. (2552). *การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน.*
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

นิรนาท แสนสา. (2557). การแนะแนวกับการเข้าเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.

สืบค้นจาก <http://www.edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/การแนะแนว.pdf>

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บัญญัติ ขง่วน และชัชวรัตน์ ผดุงพงษ์. (2550). การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 8(1), 171-199.

ปวีณ์กร คลังข้อง. (2556). วัฒนธรรมวิจัยของครูในจังหวัดปัตตานี. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานระดับชาติ “ผลงานบัณฑิตศึกษา งานวิจัยและงานสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา” วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ณ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.

ปราณี ดันติตระกูล. (2556). ปัจจัยการควบคุมงานแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)

พัชรพร สันติวิจิตรกุล. (2553). การพัฒนาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทย). (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี)

พิเศษ ปันรัตน์. (2556). หลักและวิธีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน. สืบค้นจาก http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/361.pdf

พรวลัย อริยะศรีมิตรย์. (2554). การศึกษาปัญหาและความต้องการบริการแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

โพธิพันธ์ พานิช. (2558). ศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว. (ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

ไพบูรณ์ ช่างเรียน. (2532). วัฒนธรรมกับการบริหาร. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์

มาลีณี จุโทปะมา. (2552). จิตวิทยาการแนะแนว. บุรีรัมย์: เรวัตการพิมพ์.

มินตรี อินตา, สุพัตรา สกฤตศรีประเสริฐ และมนทกานต์ เมฆรา. (2561). การแนะแนวกับส่งเสริมคุณภาพชีวิตของวัยรุ่น. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 11(2), 2513-2530.

ราชบัณฑิตสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

- รังสรรค์ โฉมยา. (2553). เอกสารประกอบการสอนวิชาการแนะแนวและการให้คำปรึกษาใน
โรงเรียน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรียม ศรีทอง. (2535). ผลของการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการวางแผนชีวิตและอาชีพ ที่
มีต่อทัศนคติในการวางแผนชีวิตและอาชีพ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนปี 3
ในสภวิทยาลัยรัตน โกสินทร์. (รายงานการวิจัย) ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุ
ศาสตร์สถาบัน ราชภัฏสวนดุสิต.
- รัตนพร บรรจง. (2554). ปัญหาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสระแก้ว. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหา
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา)
- เรืองชัย จรุงศิริวัฒน์. (2554). เทคนิคการเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน. ขอนแก่น: ศูนย์ผลิตเอกสาร
สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2558). ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อสร้างเสริมความเชื่อส่วนตัวต่อส่วนรวม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านอาบช้าง ตำบลกุดคด จ. อำเภอนากลาง
จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี, 28(3), 72-82.
- วัฒนา ภูมิประเสริฐ. (2554). การพัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)
- วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ. (2548). วิถีไทย. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วิยะดา ชนสรวานิช. (2558). การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน. สืบค้นจาก <http://www.ubu.ac.th>.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
(2559). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่ม 39/โครงการสารานุกรมไทยสำหรับ
เยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โครงการ
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ
- สมพร วงศ์วิบูล. (2555). การบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.
(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพระยา)
- สรณัฐ จินตภักต์. (2557). การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual Development).
สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th>.

- สิริกร ประสบสุข. (2555). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
ภาษาอังกฤษสำหรับครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
อุบลราชธานี)
- สุณัฐวิทย์ น้อยโสภณ. (2557). บทบาทการค้าระหว่างประเทศผ่านชายแดนทางบกของประเทศ.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรัสวดี จินดาเนตร. (2553). การพัฒนาคู่มือการสอน โครงการคณิตศาสตร์สา หรับครูในช่วงชั้นที่ 4
โรงเรียนคาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
- เสถียร คามิศักดิ์. (2553). การเขียนคู่มือปฏิบัติงาน. สืบค้นจาก <http://medinfo.psu.ac.th>
- แสงรุณีย์ มีพร. (2552). การวิจัยและพัฒนาคู่มือการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตร
สถานศึกษา. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). ปฏิญญาชะอำ-หัวหิน
ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา. สืบค้นจาก
<https://nenenantana.wordpress.com>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2557). เอกสารประกอบการประชุม
คณะกรรมการกำกับทิศทางเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การทำงานด้านวิชาการของแผน
สุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว ครั้งที่ 2/2557.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ. (2557). คู่มือการปฏิบัติงาน (Work Manual).
สืบค้นจาก <http://www.km.thaicyberu.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สกยบู้กส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). การแนะแนวแบบมุ่ง
อนาคต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559).
มาตรฐานการแนะแนว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). หลักการบริการ
แนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *ระบบการแนะแนวในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกศ.
- ศุภวดี บุญญวงศ์. (2539). *การแนะแนวเบื้องต้น*. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Appadurai, A. (1993). *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*. Minneapolis: Univesity of Minnesota Press.
- อकिन รพีพัทธ์, ม.ร.ว. (2551). *วัฒนธรรมคือความหมาย: ทฤษฎีและวิธีการของคลีฟฟอร์ด เกียร์ซ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2555). “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม: การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ”. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์*. 20(1),
- Dash, B. N. (2003). *Guidance seevices in schools*. New Delh: Dominant Publishers and Distributors.
- Gibson, R. L. (2003). *Introduction to counselling and guidance*. New Delhi: Pear Education Publishers.
- Heyden, S. M. (2011). *Counseling children and adolescents*. Belmont, CA: Brooks/Cole.
- Odeleye, D. A. (2017). “Overview of school guidance and counseling service”. *European Journal of Education Studies*, 3(7), 346-361.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวกิตติยา ตู่ยั้ง	
วัน เดือน ปีเกิด	9 มกราคม 2529	
ที่อยู่ปัจจุบัน	201/47 ถนนบ้านทุ่ง ตำบลแม่สวด อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก รหัสไปรษณีย์ 63110	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2552	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	พ.ศ. 2554	หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (ศูนย์แม่สวด)
	พ.ศ. 2557- ปัจจุบัน	หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2552	ครูอัตราจ้างโรงเรียนแม่ปะวิทยาคม อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก
	พ.ศ. 2553 – 2556	ครูเอกชน โรงเรียนอนุกุลวิทยา (วัดดอนแก้ว) อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก
	พ.ศ. 2557 – 2559	ครูเอกชน โรงเรียนสอนภาษาและกวดวิชา ปราชญ์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2560	ครูเอกชน โรงเรียนพัฒนวิทย์ศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน	บุคลากรวิทยาศาสตร์ โรงเรียนชุมชน บ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือในการวิจัย
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนากลุ่มการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้เพื่อสัมภาษณ์ ผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวของ โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย และหาแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย
3. ผู้วิจัย เป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึก
4. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบให้ตอบตามความคิดเห็น มี 3 ตอนดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนว ที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ อื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ () หญิง () ชาย
2. ตำแหน่ง () ผู้บริหารสถานศึกษา () ครู () บุคลากร
3. วุฒิการศึกษา: _____
4. ประสบการณ์การทำงาน: _____
5. ความรู้ด้านการแนะแนว
 - () มี _____
 - () ไม่มี _____
 - () อื่นๆ _____

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัญหา การบริหารงานแนะแนว และแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

1. ปัญหาที่พบจากการดำเนินการให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม ได้รู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คืออะไร

.....

สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขอย่างไร

.....

2. ปัญหาที่พบจากการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม คืออะไร

.....

สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขอย่างไร

.....

3. ปัญหาที่พบจากการดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ ปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมายและจรรยาบรรณทางการแนะแนว คืออะไร
-

สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขอย่างไร

4. ปัญหาที่พบจากการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ และส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคืออะไร

สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขอย่างไร

5. ปัญหาที่พบของสถานศึกษาจากการจัดกิจกรรมแนะแนวสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครอบคลุมขอบข่ายการแนะแนว คืออะไร

สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขอย่างไร

6. ปัญหาที่พบจากการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพคือ

สถานศึกษามีแนวทางแก้ไขอย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ อื่นๆ

ภาคผนวก ข

บันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ

หัวข้อ : การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่าง
ทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ณ ห้องประชุม โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

ผู้เข้าร่วมประชุม

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ระเบียบวาระที่ 2 รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่ผ่านมา

ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

รายละเอียดการประชุม

4.1 เรื่องการพัฒนาคู่มือทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ
ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

4.1.1 ความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว

4.1.2 ความคาดหวัง

4.1.3 แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทาง
วัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

4.1.4 แนวทางการปฏิบัติงานแนะแนว

4.1.5 ข้อควรคำนึงในการปฏิบัติงาน

ระเบียบวาระที่ 5 เรื่องอื่นๆ

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บันทึกรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ภาคผนวก ค

แบบตรวจสอบคู่มือ

เรื่อง การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

.....

คำชี้แจง

แบบตรวจสอบนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสอบถาม ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขคู่มือดังกล่าวให้มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของคู่มือ แบบตรวจสอบฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลจากแบบตรวจสอบนี้จะใช้เฉพาะในการวิจัยเท่านั้นและขอรับรองว่าผลจากการตอบแบบตรวจสอบของการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานที่ท่านสังกัด

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่าน

นางสาวกิตติยา ด้อยทั้ง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบการพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ระดับการปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละระดับมีความหมายดังต่อไปนี้

ระดับคะแนน 5 = มีระดับความถูกต้อง/ความเหมาะสม/เป็นไปได้/มีประโยชน์มากที่สุด

ระดับคะแนน 4 = มีระดับความถูกต้อง/ความเหมาะสม/เป็นไปได้/มีประโยชน์มาก

ระดับคะแนน 3 = มีระดับความถูกต้อง/ความเหมาะสม/เป็นไปได้/มีประโยชน์ปานกลาง

ระดับคะแนน 2 = มีระดับความถูกต้อง/ความเหมาะสม/เป็นไปได้/มีประโยชน์น้อย

ระดับคะแนน 1 = มีระดับความถูกต้อง/ความเหมาะสม/เป็นไปได้/มีประโยชน์น้อยที่สุด

ที่	รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านความถูกต้อง						
1	ความเป็นมาของคู่มือนี้มีความชัดเจน					
2	วัตถุประสงค์ของคู่มือนี้มีความชัดเจน					
3	การกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมีความชัดเจน					
4	แนวทางการดำเนินงานแต่ละด้านมีความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา					
5	ขั้นตอนการดำเนินงานมีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้					
6	เนื้อหาของคู่มือมีความครอบคลุมทุกด้าน เข้าใจง่ายชัดเจน					
ด้านความเหมาะสม						
7	คู่มือนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา					
8	คู่มือนี้มีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา					
9	คู่มือนี้มีองค์ประกอบของรูปแบบชัดเจน					
10	ภารกิจและขอบข่ายงานตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในคู่มือนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้					
11	รูปแบบของคู่มือนี้มีความเหมาะสมต่อการใช้งาน					

ด้านความเป็นไปได้						
12	คู่มือนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง					
13	คู่มือนี้สามารถยอมรับได้					
14	มีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือนี้ไปใช้เป็นแบบอย่าง					
15	คู่มือนี้เป็นไปได้ที่จะใช้เป็นแนวปฏิบัติให้สามารถทำงานได้ตามขั้นตอน และมีประสิทธิภาพ					
16	คู่มือนี้มีความเป็นไปได้ที่สถานศึกษาจะนำไปใช้อย่างเหมาะสม เป็นระบบ ระเบียบเรียบร้อย					
ด้านความเป็นประโยชน์						
17	การดำเนินงานตามคู่มือนี้มีประโยชน์ต่อการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก					
18	การนำคู่มือนี้ไปใช้ จะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจในดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก					
19	การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะทำให้นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย ได้รับประโยชน์มากที่สุด					
20	การดำเนินงานตามคู่มือนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง โปรดระบุข้อเสนอแนะในการพัฒนาคู่มือ ตามความคิดเห็นหรือตามข้อเท็จจริง

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก ง

ตัวอย่าง หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์
รายชื่อโรงเรียนที่ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

1. โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย
2. โรงเรียนบ้านห้วยน้ำนักวิทยา
3. โรงเรียนอนุกุลวิทยา(วัดคอนแก้ว)
4. โรงเรียนบ้านแม่ระมาดน้อย

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓/๖๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายเกษม อุ่นใจ
ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวกิตติยา ด้อยทั้ง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านกุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” โดยมี อาจารย์ ดร.สนธิ หาจตุรัส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ในระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐๕๓-๔๔๕๙๙๙

โทรสาร ๐๕๓-๔๔๕๙๙๙

ภาคผนวก จ

ตัวอย่าง หนังสือขอความอนุเคราะห์
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.จักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. นางขวัญเรือน สุวรรณจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวิทยา(วัดดอนแก้ว)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
3. นางจันทนา ทองอ่วมศึกษานเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ที่ ศธ ๐๕๓๓.๑๓/ว.๖๒๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓๐ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางจันทนา ทองอ่วม
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นางสาวกิตติยา ด้อยทัง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” โดยมี อาจารย์ ดร.สนธิ หาจตุรัส เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนรินทร์ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ภาคผนวก ฉ

คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน
โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การบริการแนะแนว (Guidance Service) ในสถานศึกษาถือเป็นภารกิจทางการศึกษาที่สำคัญ มุ่งช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถนำตน พึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านชีวิตส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษา และการพัฒนาทางอาชีพ ซึ่งการแนะแนวในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โรงเรียนชุมชนบ้านแมกน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างความเข้าใจให้เกิดการยอมรับและเคารพในความแตกต่างของกลุ่มชนที่มีหลากหลายวัฒนธรรม นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ดังกล่าวดังนั้นจึงได้จัดทำ “คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแมกน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก” ขึ้นเพื่อให้ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรศึกษาแนวทางการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแมกน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เล่มนี้ จะเป็นแนวทางการดำเนินงานให้กับผู้บริหาร คณะครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือเล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กิตติยา คู้ยั้ง

สารบัญ

หน้า	
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำแนะนำการใช้คู่มือ	ค
บทนำ	
ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว	1
ตอนที่ 2 ความคาดหวัง	8
ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย	10
ตอนที่ 4 แนวทางการบริหารงานแนะแนว	16
ตอนที่ 5 ข้อควรคำนึงในการบริหารงาน	19
บรรณานุกรม	20

คำแนะนำการใช้คู่มือ

เพื่อให้คู่มือการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก เกิดประโยชน์สูงสุด จึงควรให้ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ศึกษาถึงเนื้อหาสาระของคู่มือ และนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุความคาดหวังที่กำหนดไว้

1. ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องศึกษาคู่มือเล่มนี้ให้เข้าใจถึงหลักการ ขอบข่าย และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อ
2. ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษาและดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือเล่มนี้ หรืออาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

การศึกษาเป็นสิทธิพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2560)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 1 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กในการเข้ารับการศึกษาของประเทศ อีกทั้ง ปฏิญญาจอมเทียน (Tomtitan Declaration 1999) ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้ประเทศสมาชิกจัดการศึกษาตลอดชีวิต (Education For All) แก่พลเมืองในประเทศอย่างเท่าเทียมกัน พร้อมทั้งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ให้สถานศึกษารับเด็กนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนและมีสิทธิได้รับเงินอุดหนุนรายหัวเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไป โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การรับเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรเข้าเรียนในปี พ.ศ.2548 ได้เปิดโอกาสให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ ได้อย่างกว้างขวาง และได้รับการสนับสนุนเงินค่าใช้จ่ายรายหัวเช่นเดียวกัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีพื้นที่บริการทางการศึกษา ครอบคลุม 5 อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก คือ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและมีแนวเขตติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) ทำให้นักเรียนที่เข้ามาเรียน ในสถานศึกษาเป็นกลุ่มเด็กไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น เมียนมาร์ กะเหรี่ยง ม้ง มอญ ลา

หมู่ ลีซู ฯลฯ รวมทั้งนักเรียนต่างด้าวที่เป็นสัญชาติเมียนมาร์หรือไม่มีสัญชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 2561, 69)

ปัญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประกอบด้วยการกำหนดบทบาทให้ภาคการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2552) โดยบทบาทของภาคการศึกษาในเสาสังคมและวัฒนธรรม ได้ให้คำปฏิญาณว่า ความมุ่งมั่น และข้อผูกพันของผู้นำอาเซียนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดประชาคมอาเซียนที่มีความเชื่อมโยง ประชาคมอาเซียนและเพื่อประชาชนอาเซียน ซึ่งกล่าวได้ว่า “การศึกษา” เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของผู้นำอาเซียนทั้ง 10 ประเทศที่กล่าวว่า “ความร่วมมือด้านการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของประเทศสมาชิก และเป็นมิติที่สำคัญของเสาหลักทั้งสามด้านของประชาคมอาเซียน และได้ย้ำถึงบทบาทของการศึกษาในการเพิ่มความตระหนักในความเป็นอาเซียนและอัตลักษณ์ของอาเซียน รวมทั้งการส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมในอาเซียนด้วย” จากความสำคัญของภาคการศึกษาดังกล่าว “การแนะแนว” ถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 เพื่อสนองตอบนโยบาย ดังนั้นการสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวท่ามกลางความหลากหลาย และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ คือ การสร้างทักษะทางสังคม และการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) ซึ่งถือเป็นทักษะที่จะช่วยให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้บนความแตกต่าง เข้าใจความต่างทางความคิด วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา ประเพณี วิถีชีวิต การเมือง การปกครอง ภูมิหลัง ประสบการณ์ เพื่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพโดยไม่มีการแบ่งแยกทางชาติพันธุ์ และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2559)

ตอนที่ 1

ความรู้พื้นฐานด้านการแนะแนว

ความหมายของการแนะแนว

การแนะแนว เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่มีเป้าหมายให้บุคคลรู้จัก เข้าใจรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างชาญฉลาด มีเหตุผล รู้จักป้องกันปัญหา สามารถวางแผน และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ความสำคัญของการแนะแนว

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มุ่งสนับสนุนให้เครือข่ายทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ ในการดูแลสถานะความเป็นอยู่ของเด็กทุกคนในสังคม ให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดี และมุ่งเน้นให้ปฏิบัติต่อเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และกระทรวงศึกษาธิการได้ตรากฎกระทรวงฯ ว่าด้วย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการจัดการระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง พ.ศ. 2548 ข้อ 2 บัญญัติว่า “ให้โรงเรียนและสถานศึกษา จัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครองตามระบบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา” ข้อ 3 บัญญัติว่า “ให้โรงเรียนและสถานศึกษา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พัฒนาระบบงานแนะแนวที่จะช่วยดูแลนักเรียนและนักศึกษาเป็นรายบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว รู้จักและเข้าใจนักเรียน สามารถค้นพบและจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและให้คำปรึกษาด้านการดำรงชีวิต การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การศึกษาต่อและการมีงานทำ ทั้งนี้ ให้มีระบบข้อมูลตั้งแต่แรกเข้า เพื่อติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องจนจบการศึกษา” (ราชกิจจานุเบกษา, 2549) จากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงฯ ว่าด้วย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการจัดการระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง พ.ศ. 2548 หมายถึงให้โรงเรียนพัฒนาระบบการแนะแนว ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนวเบื้องต้น มีระบบข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้ปกครอง

ระบบการแนะแนวในสถานศึกษา

เป้าหมายของการแนะแนว	ขอบข่ายของการแนะแนว	ภารกิจของการแนะแนว
การแนะแนว มีเป้าหมาย ดังนี้ 1. การส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้นักเรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น สามารถ ตัดสินใจ วางแผนชีวิตด้าน การศึกษาด้านอาชีพ ด้าน ส่วนตัวและสังคมได้ รวมทั้งการปรับตัวอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็น ประโยชน์ต่อสังคม 2. การป้องกัน เพื่อให้นักเรียนรู้เท่าทันปัญหา เลือกวิธีการปฏิบัติได้ เหมาะสมรู้จักยับยั้งชั่งใจ โดยเน้นการป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้น 3. การแก้ไขปัญหา เพื่อ แก้ไขปัญหาของนักเรียน รวมทั้งการประสาน ความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียน	ขอบข่ายของการแนะแนว มี 3 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการศึกษา 2. ด้านอาชีพ 3. ด้านส่วนตัวและสังคม	ภารกิจของการแนะแนว ประกอบด้วย 1. การจัดกิจกรรมแนะแนวตาม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ - เพื่อให้ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รัก และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น - เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ วางแผนด้านการศึกษา ด้านอาชีพ รวมทั้งด้านส่วนตัวและสังคม - เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว ได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 2 การจัดบริการแนะแนว ได้แก่ - บริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล - บริการสนเทศ - บริการให้คำปรึกษา - บริการจัดวางตัวบุคคล - บริการติดตามและประเมินผล 3. การจัดกิจกรรมและโครงการที่ สนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายการแนะ แนวและระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

ปรัชญาการแนะแนว – หลักการให้บริการ – แนวคิดสำคัญในการให้บริการ

ปรัชญาการแนะแนว	หลักการให้บริการ	แนวคิดสำคัญในการให้บริการ
1. ทุกคนมีค่าและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	1. ให้บริการทุกคนด้วยความเคารพในเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ	“บริการด้วยหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์”
2. ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน	2. ให้บริการตามความต้องการอย่างอิสระ	“คิด-พูด-ทำ แทนกันไม่ได้”
3. แต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้	3. ให้บริการโดยเปิดโอกาสหรือเปิดพื้นที่ให้บุคคลใช้ปัญญาเรียนรู้จัดการทุกซ์ด้วยตนเองและได้พัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน	“มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์”
4. บุคคลมีความต้องการพื้นฐานโดยรวมเหมือนกันแต่มีความแตกต่างกันรายละเอียด	4. ให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการที่แตกต่างกัน	“ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่”
5. พฤติกรรมมีสาเหตุเมื่อกำหนดเหตุใหม่ได้ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ได้	5. ให้บริการโดยอำนวยความสะดวกปัจจัยที่เหมาะสมในการพัฒนาตนด้านต่างๆ	“ไม่เชื่อว่าล้นด้นขาดไม่ได้”
6. มนุษย์แต่ละคนประสบปัญหาได้เสมอกัน แต่การที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมย่อมต้องการพึ่งพาอาศัยกัน	6. ให้บริการด้วยหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์ บนพื้นฐานของความเมตตา ความเข้าใจ และส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือ	“เมตตา คำจุนโลก” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ขอบข่ายการให้บริการแนะแนวในสถานศึกษา

การพัฒนาด้านส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Development)

เป้าหมาย ของการพัฒนาด้านส่วนตัวและสังคม เพื่อส่งเสริมพัฒนาป้องกันปัญหา และ
แก้ไขปัญหาส่วนตัวและสังคม

พื้นฐานสำคัญทางจิตวิทยา	ตัวแปรสำคัญที่นักเรียนพึงได้รับการพัฒนา
1. จิตวิทยาพัฒนาการ 2. การพัฒนาบุคลิกภาพ 3. จิตวิทยาทั่วไป 4. จิตวิทยาสังคม 5. สุขภาพจิต 6. หลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	1. อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) 2. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) 3. การพัฒนาบุคลิกภาพ (Personality Development) 4. วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Quotient) 5. สุขภาพจิตที่ดี 6. ทักษะการพัฒนาชีวิตส่วนตัวและสังคม 7. ความคิดสร้างสรรค์ 8. การมีจิตสาธารณะ 9. ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ

การพัฒนาทางการศึกษา (Academic Development)

เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาป้องกันปัญหาทางการศึกษา

พื้นฐานสำคัญทางจิตวิทยา	ตัวแปรสำคัญที่นักเรียนพึงได้รับการพัฒนา
1. จิตวิทยาทั่วไป 2. จิตวิทยาพัฒนาการ 3. จิตวิทยาการเรียนรู้ 4. หลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	1. เจตคติทางการเรียน 2. แรงจูงใจใฝ่รู้ 3. ทักษะการเรียนรู้ 4. ความคิดสร้างสรรค์ 5. การตัดสินใจทางการเรียน 6. นิสัยทางการเรียนที่ดี 7. ความมีวินัย 8. ความขยันหมั่นเพียร

การพัฒนาทางอาชีพ (Career Development)

เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาป้องกันปัญหาและแก้ไขปัญหาทางอาชีพ

พื้นฐานสำคัญทางจิตวิทยา	ตัวแปรสำคัญที่นักเรียนพึงได้รับการพัฒนา
1. ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ 2. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ 3. หลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4. ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligence)	1. เจตคติต่อการทำงานและอาชีพ 2. ความรับผิดชอบตนเองทางอาชีพ 3. วุฒิภาวะทางอาชีพ 4. ทักษะพื้นฐานการงานอาชีพ 5. การวางแผนชีวิตและอาชีพ 6. ความซื่อสัตย์ อุดม 7. ประสิทธิภาพในการทำงาน

แผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียน ครูแนะแนว ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนาศักยภาพผู้เรียน

แนวทางการดำเนินงาน

1.1.1 จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และบริบทของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.1.2 ดำเนินการใช้หลักการและกระบวนการแนะแนวในการรู้จักและดูแลผู้เรียน

- กำหนดขอบเขตภาระงานในการรู้จักและดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- สร้างความเข้าใจในการใช้หลักการและกระบวนการแนะแนว เพื่อการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- นำหลักการและกระบวนการแนะแนวไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคล

1.1.3 จัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ แก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง

1.1.4 จัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- กำหนดจุดประสงค์ชั้นปีดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

- จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวตามจุดประสงค์ชั้นปีดำเนินการจัดกิจกรรมแนะแนวตามแผน ติดตามและประเมินผลคุณภาพผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะแนว

1.1.5 บูรณาการทักษะชีวิตและแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ศึกษาทำความเข้าใจ และนำตัวชี้วัดของทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นองค์ประกอบในการจัดบริการและจัดกิจกรรมแนะแนว

- ประยุกต์ใช้แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนว

1.1.6 ติดตามคุณภาพผู้เรียนจากการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนว

กลยุทธ์ที่ 1.2 เร่งรัดพัฒนาครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว

แนวทางการดำเนินงาน

1.2.1 สนับสนุนให้ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว เข้ารับการพัฒนา เช่น การอบรม ศึกษาต่อ ฯลฯ เพื่อให้มีคุณวุฒิทางการแนะแนว

1.2.2 สนับสนุนให้ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม ศึกษาต่อ ศึกษาดูงานในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนให้มีบทบาทในกระบวนการแนะแนว

แนวทางการดำเนินงาน

1.3.1 พัฒนาครูทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการแนะแนว

1.3.2 กำหนดภาระงานให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนมีบทบาทในกระบวนการแนะแนวในสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการแนะแนว

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาการบริหารจัดการการแนะแนวทุกระดับ

แนวทางการดำเนินงาน

2.1.1 จัดให้มีงานแนะแนวในสถานศึกษา

2.1.2 จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานระบบสารสนเทศทางการแนะแนว

2.1.3 จัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ ทันสมัยและนำไปใช้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์

2.1.4 กำหนดให้มีอัตรากำลังครูแนะแนวและ/หรือแต่งตั้งครูที่มีคุณวุฒิทางการแนะแนว หรือจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว หรือครูที่มีคุณลักษณะเหมาะสมและผ่านการอบรมด้านการแนะแนว ให้ดำรงตำแหน่งครูแนะแนวอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน

2.1.5 ศึกษา วิจัยเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ตลอดจนนำผลงานวิจัยไปใช้พัฒนางานแนะแนวและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2.1.6 ให้ภาคีเครือข่ายการแนะแนวมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการแนะแนว

2.1.7 บริหารจัดการการแนะแนวให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการแนะแนว

กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาระบบการบริหารจัดการการแนะแนวในสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

2.2.1 จัดโครงสร้างระบบบริหารจัดการการแนะแนวที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

- 2.2.2 กำหนดให้บุคลากรทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามโครงสร้างแนวนอน
- 2.2.3 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานแนวนอนให้แก่ครูทุกคน
- 2.2.4 พัฒนา จัดหา และรวบรวมสื่อ เครื่องมือที่มีคุณภาพและทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดบริการแนวนอนทั้ง 5 บริการ และการจัดกิจกรรมแนวนอน
- 2.2.5 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศทางการแนวนอนให้มีคุณภาพและเป็นปัจจุบัน
- 2.2.6 จัดให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อ เครื่องมือ และระบบสารสนเทศทางการแนวนอนอย่างทั่วถึง
- 2.2.7 กำกับ ติดตาม นิเทศ การดำเนินการแนวนอนตามแผนปฏิบัติการการแนวนอนของสถานศึกษา
- 2.2.8 ประเมินตนเองตามมาตรฐานการแนวนอน
- 2.2.9 นำผลการประเมินมาพัฒนางานแนวนอนอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กลยุทธ์ที่ 3 ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการแนวนอนอย่างเข้มแข็ง

แนวทางการดำเนินงาน

- 3.1 ประชาสัมพันธ์ผลการจัดบริการแนวนอนทางด้านการศึกษาด้านอาชีพ ด้านส่วนตัว และสังคมของสถานศึกษาด้วยรูปแบบหลากหลาย ให้แก่ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญ
- 3.2 ประสานความร่วมมือสร้างภาคีเครือข่ายการแนวนอน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน
- 3.3 ทำความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการแนวนอนในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาผู้เรียน
- 3.4 จัดให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมการดำเนินงานแนวนอนในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสม
- 3.5 ประกาศ เชิดชูเกียรติภาคีเครือข่ายให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการแนวนอน
- 3.6 สร้างแรงจูงใจ โดยการให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ
- 3.7 จัดตั้งกลุ่ม ชมรม องค์กรภาคีเครือข่ายการแนวนอน
- 3.8 ให้โอกาสกลุ่ม ชมรม องค์กรภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมพัฒนาการแนวนอน

มาตรฐานการแนะแนว

มาตรฐานการแนะแนวที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็นแนวทางให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาคุณภาพการแนะแนวและงานแนะแนว ประกอบด้วย 3 ด้าน มี 6 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 คุณภาพผู้เรียน

2 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ผู้เรียนรู้จัก เข้าใจ รักและเห็นคุณค่าผู้อื่น และปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่าง

เหมาะสม

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนสามารถวางแผนชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวางแผนด้านการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวางแผนด้านอาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวางแผนด้านส่วนตัวและ

สังคม

ด้านที่ 2 คุณภาพการดำเนินงานแนะแนว

3 มาตรฐาน 5 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 3 ครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว ดำเนินงานแนะแนวตามหลักการ

ปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมาย และจรรยาบรรณทางการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานแนะแนวตามหลักการปรัชญา ขอบข่าย เป้าหมายการแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณการแนะแนว

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษาจัดบริการแนะแนวและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 จัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ครบคลุมขอบข่ายการแนะแนวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 จัดกิจกรรมแนะแนวสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และครอบคลุม ขอบข่ายการแนะแนว

ด้านที่ 3 คุณภาพการบริหารจัดการการแนะแนว

1 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้

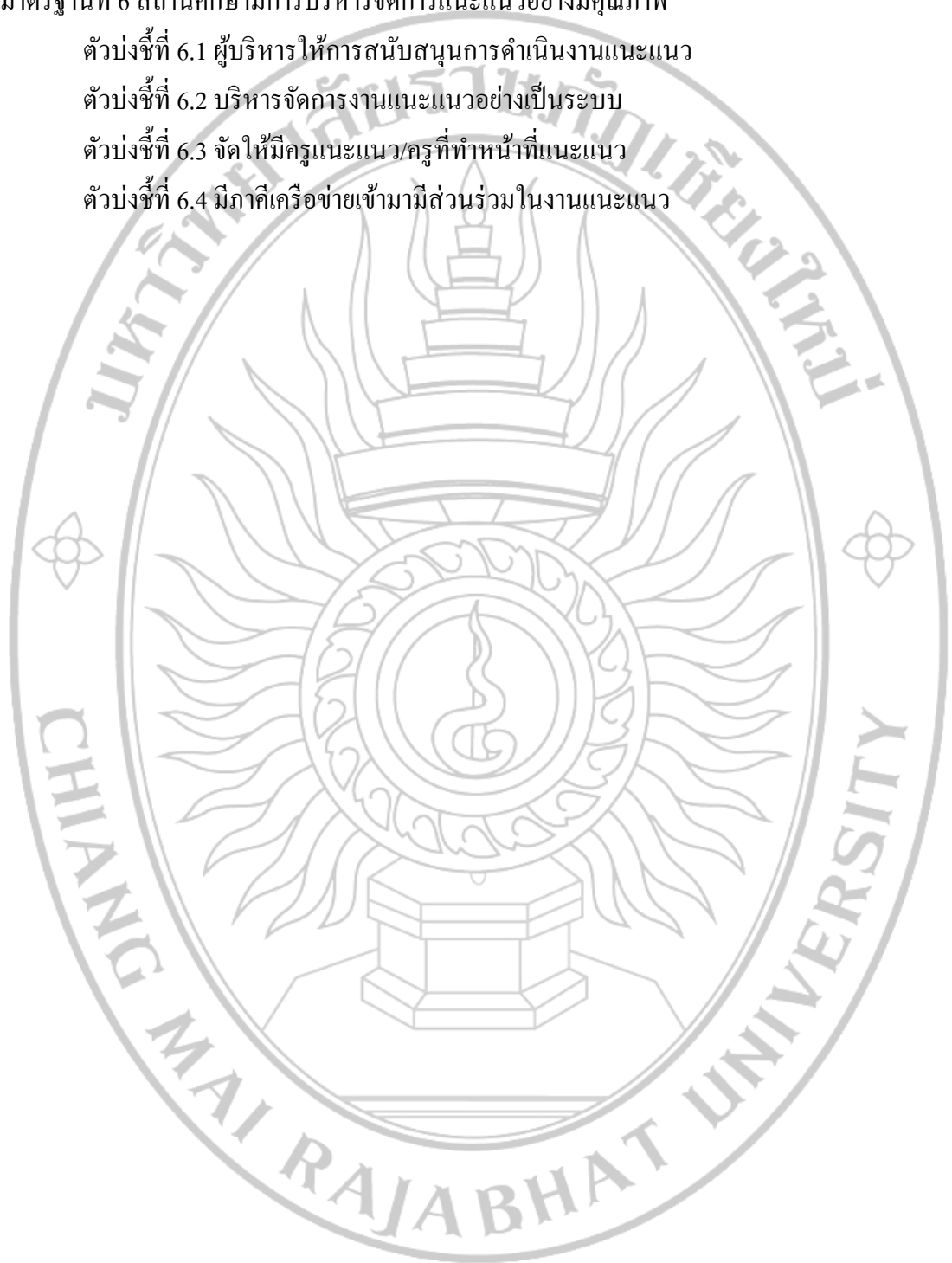
มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการบริหารจัดการแนะแนวอย่างมีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.2 บริหารจัดการงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 6.3 จัดให้มีครูแนะแนว/ครูที่ทำหน้าที่แนะแนว

ตัวบ่งชี้ที่ 6.4 มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนว

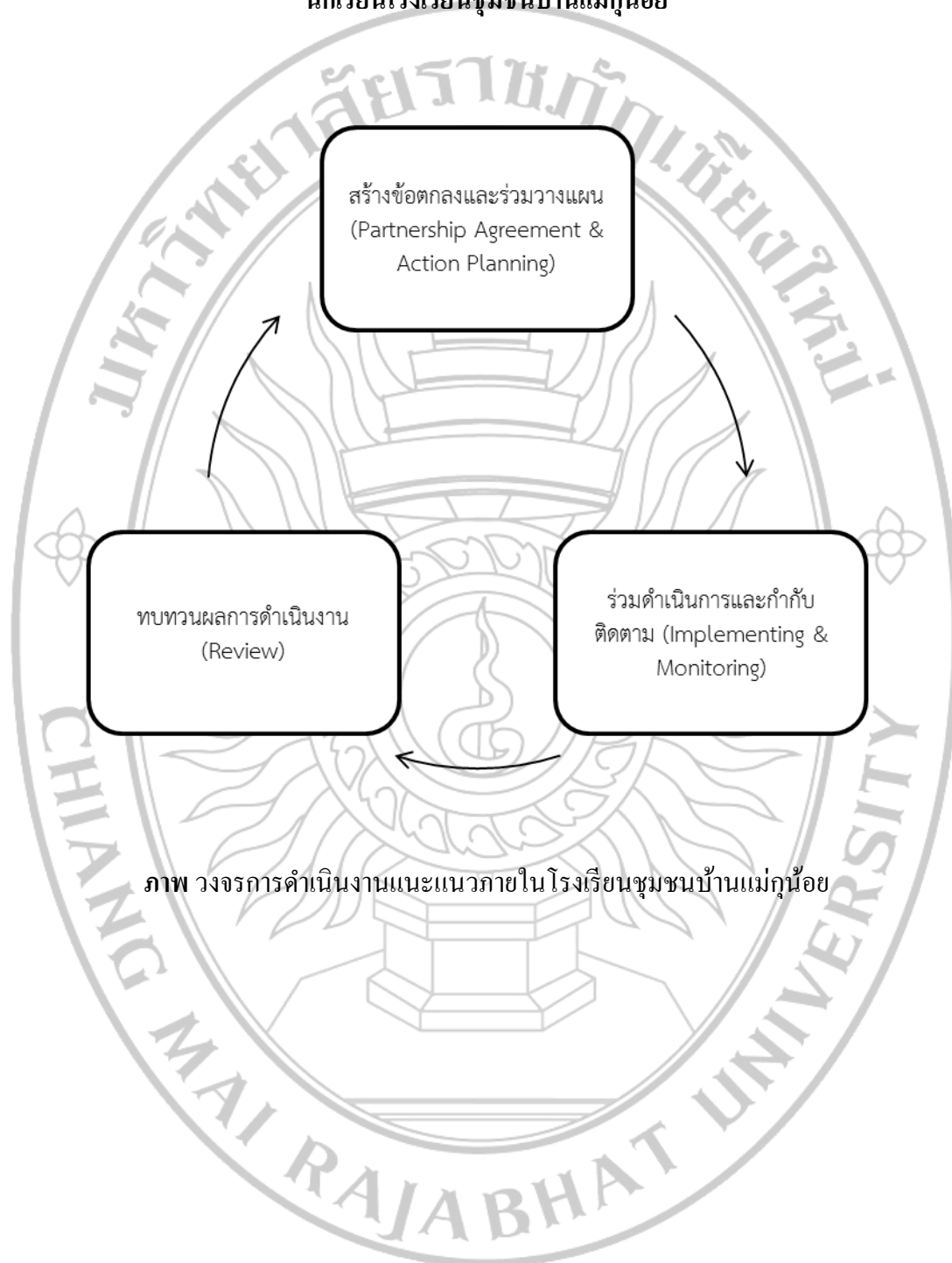
ตอนที่ 2

ความคาดหวัง

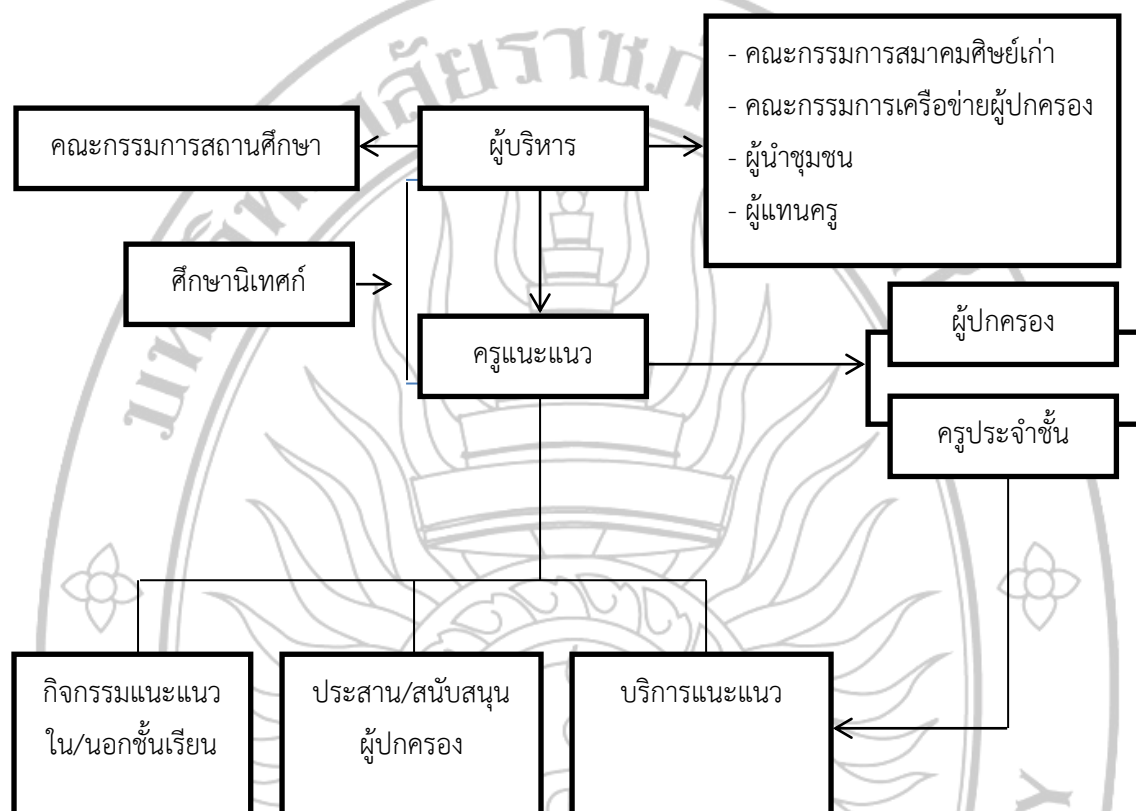
- 1 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยจัดการศึกษาและส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักเข้าใจตน เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถนำตน พึ่งตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านชีวิตส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษา และการพัฒนาทางอาชีพ
- 2 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยมีการวางแผนและจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนและองค์กร และสถาบันอื่นๆ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้
- 3 ครู บุคลากร และนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์วิชาชีพ และเปิดโลกทัศน์สู่การมีส่วนร่วมกับชุมชนที่หลากหลาย และกว้างขวางมากขึ้น
- 4 นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยได้สื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมเคารพความคิดเห็น ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่แตกต่าง หลากหลาย รวมถึงการมีจิตสำนึกร่วมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ตอนที่ 3

แนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของ
นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

โครงสร้างการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ภูน้อย

แผนภาพแสดงโครงสร้างการบริหารงานแนะแนวโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ภูน้อย
อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

แนวทางในการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน

ได้กำหนดกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยและกระบวนการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์และแผนพัฒนาระบบการแนะแนวในโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

1.1 ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันศึกษาวิเคราะห์นโยบาย มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน บริบทของโรงเรียน นำมากำหนดเป็นเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

1.2 จัดทำมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่เกิดจากระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

1.3 จัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานตามระบบการแนะแนว โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 จัดทำแผนงาน/ โครงการ/ กิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ของระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

2. การจัดระบบบริหารและระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย

2.1 จัดทำโครงสร้างการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวที่มีความคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบสม่ำเสมอ

2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนวและกำหนดบทบาทหน้าที่ ซึ่งอาจจัดทำเป็นคณะเดียวหรือหลายคณะขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน

2.2.1 คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้แทนชุมชน และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

- ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

- บูรณาการภารกิจการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

- ประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้มแข็ง สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

- นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2.2.2 คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย คณะครู บุคลากรทุกคน ตามที่โรงเรียนพิจารณาว่ามีความเหมาะสมเป็นกรรมการ

บทบาทหน้าที่

- จัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรสถานศึกษา

- จัดอบรม ทำเครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อการดำเนินงานแนะแนว และสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

- จัดกิจกรรม/โครงการ เพื่อพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งรับนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

- ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

- จัดกิจกรรม/โครงการที่สนับสนุนการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

- ประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนางานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

- สรุปรายงานผลการดำเนินงาน

2.3 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการแนะแนว เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ ประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถนำไปใช้ในการวางแผน ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในงานแนะแนวโดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.3.1 ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

โรงเรียน บุคลากร และนักเรียนโดยรวม เช่น สภาพเศรษฐกิจของชุมชน สภาพแวดล้อมโรงเรียน ความต้องการผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ

2.3.2 ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน ได้แก่

1) ข้อมูลสารสนเทศด้านครอบครัว เช่น สถานภาพของบิดามารดา เศรษฐกิจ อาชีพ เป็นต้น

2) ข้อมูลสารสนเทศด้านส่วนตัวของนักเรียน เช่น ความสนใจความถนัด ความสามารถ พฤติกรรมการแสดงออก สุขภาพ ผลการเรียนรู้ ผลการสำรวจคุณลักษณะต่าง ๆ การรับบริการต่าง ๆ จากโรงเรียน รายงานผลความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นต้น

3) ข้อมูลสารสนเทศด้านการเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาที่เรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งผลงาน รางวัล เป็นต้น

2.3.3 ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงาน เป็นการรายงานภาพรวมของนักเรียน ด้านต่าง ๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความก้าวหน้าของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ผลการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมโรงเรียน ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ฯลฯ เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้ผู้บริหารนำไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของเครื่องมือการแนะแนว สื่อนวัตกรรมการแนะแนว เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อนวัตกรรม จะช่วยให้การจัดกิจกรรมแนะแนว การบริการแนะแนว และการจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน

ในการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 สร้างความรู้ ความตระหนักให้แก่ ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3.2 จัดกิจกรรมแนะแนวในและนอกชั้นเรียน

3.3 จัดบริการแนะแนว

3.4 ดำเนินงานแนะแนวให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคลากรและงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น

3.4.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานแนะแนว ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ เป็นการประสานความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนงานแนะแนวให้บรรลุเป้าหมาย

3.4.2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การประสานความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การรับนักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษจากครู การสนับสนุนการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองระดับชั้นเรียน เป็นต้น

3.4.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนใช้ผลการสำรวจตนเองด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ไปพิจารณาการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมและ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

3.4.4 การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้ครู มีความรู้ทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล และนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษา วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ออกแบบและจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบท ธรรมชาติ รูปแบบการเรียนรู้และศักยภาพของนักเรียน รวมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ความถนัดความสนใจ ฯลฯ ของนักเรียน

3.5 จัดกิจกรรม/ โครงการที่ส่งเสริมที่มีความหลากหลาย เช่น การแต่งกายด้วยชุดชนเผ่า กีฬาสามัคคีพันธ์ การละเล่นของชนเผ่า ทักษะอาชีพ ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของการแนะแนว

4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยในโรงเรียน

4.2 วางแผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

4.3 นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้มีผลงานดีเด่น

4.4 ประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ตามตัวชี้วัดความสำเร็จ และประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

4.5 ประเมินผลความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

5. การรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

5.1 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการแนะแนวในโรงเรียนให้เห็นถึงผลของการบรรลุเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารระบบการแนะแนวในโรงเรียน รวมทั้งความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

5.2 จัดทำสารสนเทศที่แสดงถึงผลการบริหารจัดการในภาพรวมของระบบการแนะแนวในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนและโรงเรียน

5.3 จัดทำวารสาร/จุลสาร หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานระบบการแนะแนวในโรงเรียนไปสู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

6. การพัฒนาระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กลไกที่จะทำให้ระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย มีความต่อเนื่องและยั่งยืน เกิดผลต่อคุณภาพของนักเรียน และเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อคุณภาพของการศึกษา ได้แก่

6.1 การจัดให้มีการจัดการความรู้ (KM) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงการดำเนินงานระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย ของบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

6.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพระบบการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย

6.3 การดำเนินงานแนะแนวด้วยระบบคุณภาพ (PDCA)

6.4 การนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

6.5 การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูแนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทางวิชาการด้านการแนะแนว จิตวิทยา สุขภาพจิต ฯลฯ

ตารางแสดงบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานแนะแนวของโรงเรียน

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	บทบาทหน้าที่
1. ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการเป็นผู้นำ ในการกำหนดทิศทาง และสนับสนุนการทำงานแนะแนว	- จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียน - สนับสนุนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของนักเรียนให้สามารถใช้กระบวนการแนะแนวในการพัฒนานักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง - ประชุมวางแผนกลยุทธ์ วางโครงสร้างการบริหารงานแนะแนว กำหนดบทบาทและหน้าที่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง - การจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง - ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษา
2. ครูแนะแนว เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย เพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามเป้าหมายของกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษา	- เป็นคณะทำงานแนะแนว มีหน้าที่จัดกิจกรรมแนะแนว จัดบริการแนะแนว ดำเนินงานกิจกรรม/โครงการที่สนับสนุนให้งานแนะแนวบรรลุเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการอย่างทั่วถึง รวมทั้งติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการแนะแนวต่อคณะกรรมการแนะแนว - เป็นที่ปรึกษาแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการให้ความรู้ เทคนิคกระบวนการแนะแนวตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนว - สนับสนุนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของนักเรียนให้สามารถใช้กระบวนการแนะแนวในการพัฒนานักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง - เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป - สนับสนุนส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยประสานความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	บทบาทหน้าที่
3. ครู เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนและเป็นบุคคลสำคัญในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน	- จัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการความรู้ทางวัฒนธรรมความเชื่อประเพณีและอาชีพท้องถิ่น - จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายแนวทางทั้งการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม โดยเน้น 4 ทักษะ คือ 1) ทักษะพื้นฐาน 2) ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาดน 3) ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม (Citizenship Skills) 4) ทักษะการทำงาน (Employability Skills) - ผลิตสื่อ/อุปกรณ์ ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนที่สื่อความหมายและสร้างเข้าใจให้กับนักเรียน - สร้างร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในความหลากหลายทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมทางวิชาการ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน - จัดหาทุน/ทุนการศึกษา
4. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน	- มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมแนะแนว - เป็นที่ปรึกษาการดำเนินชีวิตและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่เด็กนักเรียน
5. ชุมชน ชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตามแนวทางที่เหมาะสม	- ร่วมมือกับครูแนะแนวในการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์แก่นักเรียน - สอดส่องดูแลด้านพฤติกรรม ความปลอดภัยของนักเรียน - เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งฝึกทักษะด้านการศึกษาและอาชีพ - ติดตามผลการดำเนินงาน สะท้อนปัญหา และแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียน

ตอนที่ 4

แนวทางการบริหารงานแนะแนว

จากแนวทางการบริหารงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนที่กำหนดขึ้น โรงเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรหลักและผู้เกี่ยวข้องหลักของโรงเรียนในการศึกษาแสวงหาเครือข่ายที่มีความเข้าใจ เหมาะสม สอดคล้อง นำไปสู่ความสัมพันธ์ความร่วมมือที่ดี และสามารถประสานผลประโยชน์ให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของบุคคลและองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมชี้แจง อภิปราย รับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการสร้างเครือข่ายและโรงเรียนร่วมพัฒนาสู่มาตรฐานสากลให้กับบุคลากรหลักของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องหลักเพื่อสร้างความตระหนักร่วมกัน

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้บริหารและบุคลากรหลักของโรงเรียน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ อาจจะเป็นศิษย์เก่าที่มีประสบการณ์หรือผู้นำองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกำหนดแผน เป้าหมาย และแหล่งร่วมพัฒนา ตลอดจนแนวทางการสนับสนุนจากชุมชน และองค์กรต่างๆ โดยคำนึงถึงความต้องการและโอกาสของนักเรียนว่าจะมีส่วนเข้าถึงกิจกรรมและบริการร่วมพัฒนาได้ทั่วถึงทุกคนหรือเฉพาะกลุ่ม ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ศึกษา ทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียน โดยคำนึงถึงคุณประโยชน์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.2.2 ผู้บริหาร โรงเรียนสำรวจ ทบทวน ว่ามีโรงเรียนสามารถเข้าร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ตามที่กำหนดเป้าหมายไว้หรือไม่

1.2.3 ผู้บริหาร โรงเรียน ประสานขอความร่วมมือจากครู บุคลากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อใช้ความในการดำเนินงานตรงตามความต้องการของโรงเรียน

2. ผู้บริหารสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน

เมื่อผู้นำและผู้บริหารเห็นความสำคัญและประโยชน์ร่วมกัน และตกลงเป็นการเบื้องต้นที่จะร่วมมือดำเนินงาน เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงาน จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน เพื่อให้เกิดแนวทาง มีการสร้างข้อตกลงและร่วมวางแผนต่อไป กำหนดผู้รับผิดชอบวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ และกิจกรรมและการประเมินผลให้มองเห็นภาพการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม

เพื่อสร้างความเข้มแข็ง และความต่อเนื่อง ดังนั้น ควรร่วมกันกำหนดแนวทางจัดทำแผนงาน โครงการเพื่อนำไปสู่การดำเนินการต่อไปสำหรับข้อมูล แนวคิด เพื่อประกอบการจัดทำแผนงาน โครงการในการโรงเรียน มีดังนี้

- การติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนสารสนเทศเพื่อการทำความรู้จักและร่วมทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และแนวทางการบริหารงาน

- มีการศึกษาหลักสูตรร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

- จัดให้ผู้แทนของโรงเรียนได้พบปะ เพื่อร่วมปรึกษาหารือในรายละเอียดการดำเนินการ

- จัดทำและสร้างข้อตกลงร่วมกัน

- ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

3. ขั้นตอนงานและกำกับ ติดตาม

เป็นขั้นตอนสำคัญในการนำแผนงาน/โครงการที่เตรียมการไว้มาปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

3.1 คณะทำงานของโรงเรียนศึกษารายละเอียดวิเคราะห์ตรวจสอบ ทบทวนแผนงาน โครงการประชุมชี้แจงเผยแพร่สร้างความเข้าใจผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจ มีความพร้อมที่จะปฏิบัติตามแผน

3.2 คณะกรรมการบริหาร/คณะทำงาน และผู้รับผิดชอบ นำข้อตกลง กิจกรรมนำมาปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนสู่เป้าหมาย

3.2.1 ร่วมจัดกิจกรรมหรือจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้กำหนดร่วมกัน

3.2.2 จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างนักเรียน

3.2.3 เชิญชวนผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

3.2.4 ร่วมกันติดตามการดำเนินงานและพัฒนาการของนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

3.2.5 จัดให้มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติและนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

3.2.6 การใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

3.2.7 ร่วมมือกันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3 การกำกับ ติดตาม และประเมินผล ในข้อตกลงควรกำหนดเรื่องของการกำกับ ติดตาม และประเมินผล กำหนดผู้รับผิดชอบ วัตถุประสงค์ เครื่องมือ วิธีการ และระยะเวลา เพื่อ ต้องการให้รู้ว่าผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ อย่างไร จะนำผลการประเมินให้ คณะกรรมการบริหารรับทราบ จะได้นำไปศึกษาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นต่อไป

4. ขัณฑ์บทวนผลการดำเนินงาน

เป็นขัณฑ์นำผลการประเมินมาใช้ในการทบทวนปรับปรุงพัฒนา

4.1 คณะกรรมการบริหาร ร่วมกันทบทวนผลการดำเนินงานว่ามีความก้าวหน้าหรือ ประสพผลสำเร็จตามที่ร่วมกันกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไรบ้าง มีผลกระทบต่อนื่องจากการดำเนินงาน อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ควรมีการแสดงข้อมูล หลักฐานร่องรอยผลการปฏิบัติงานมาใช้ประกอบการ พิจารณา

4.2 ทบทวนแผนการดำเนินงานและข้อตกลงร่วมกันเพื่อพิจารณาปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินการตามที่เห็นสมควรร่วมกันต่อไป

4.3 ผลการตรวจสอบทบทวนนำไปเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานหรือพัฒนาให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ถ้าหากเห็นว่าเป็นปัญหาอุปสรรคควรปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่

แนวทางการดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน

โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานการแนะแนว

มาตรฐานการแนะแนว	ประเภทของ ปัญหา	แนวทางแก้ไข
คุณภาพผู้เรียน	ความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ของนักเรียน	1. การจัดการเรียนการสอนควบคู่กับวิถีชีวิตที่เด็กเรียนรู้ 2. ให้สิทธิความเสมอภาคกับทุกคน 3. ส่งเสริมให้ยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมตนเองและ ผู้อื่น 4. จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ลดการแบ่งแยก 5. ใช้หลักสูตรที่เรียนรู้เกี่ยวกับทุกกลุ่มชน 6. ตอบสนองความสนใจ ความต้องการของเด็กทุกคน 7. ตระหนักตลอดเวลาว่าการจัดการศึกษามีเป้าหมายเพื่อ พัฒนาทุกกลุ่มชน

คุณภาพการดำเนินการ แนะแนว	การดำเนิน กิจกรรมการ เรียนการสอน	1. จัดอบรมครูเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องพหุวัฒนธรรมและนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน 2. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน ต้องสร้างสื่อเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเรื่องนามธรรมได้ง่ายเพราะผู้เรียนจะได้เข้าใจและรับรู้ถึงแก่นสาระในเรื่องนั้น ๆ 3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลายแนวทางทั้งการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม 4. จัดประสบการณ์ให้เกิดการเรียนรู้ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
คุณภาพการบริหาร จัดการแนะแนว	ระบบการบริหาร จัดการแนะแนว	1. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความจำเป็นต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม การจัดการศึกษาจึงต้องเตรียมให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ทักษะและเจตคติที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคม 2. สร้างร่วมมือกับชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในความหลากหลายทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมทางวิชาการ การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน 3. ผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรร่วมกันวางแผนกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยมีการจัดประชุมอบรม สัมมนาทางด้านวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ

**กระบวนการดำเนินงานแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของ
นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย**

ขั้นตอน	วิธีการ/กิจกรรม
1. สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย	• ดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม • ปกป้องสิทธิในการแสดงความคิดเห็น • ปรับระบบและขยายเวลาจัดกิจกรรมและบริการแนะแนว • สร้างและขยายเครือข่ายคุ้มครองเด็กนักเรียน • พัฒนาระบบแนะแนวและให้คำปรึกษาโดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เรียนรู้	• อบรม พัฒนา ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมของแต่ละคน • กำหนดแผนงาน และขั้นตอน วิธีปฏิบัติให้ชัดเจน
3. ดำเนินการ	• ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง • จัดกิจกรรมที่ฝึกทักษะให้กับนักเรียน • หนุนเสริมให้ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมกันดูแลสอดส่อง และร่วมกันสร้างความเข้าใจ • อบรมบุคลากรในการให้บริการแนะแนวอย่างถูกต้องและเข้าใจ
4. การติดตามและประเมินผล	• วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน • หาความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้น • พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 5

ข้อเสนอแนะ

ข้อควรคำนึงในการบริหารงานบริการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทาง

วัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยในสถานศึกษา

การบริหารงานบริการแนะแนวที่มุ่งเน้นทักษะความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อยสถานศึกษามีข้อควรคำนึงในภาพรวม รายละเอียดดังนี้

1. การบริหารงานบริการต้องมุ่งเน้นผู้รับบริการทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
2. การบริหารงานบริการต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น
3. การบริหารงานบริการต้องมุ่งเน้นการสร้างเสริมพัฒนาและการป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับเด็กและเยาวชนในสถานศึกษามากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว
4. การบริหารงานบริการจะต้องประสานเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น
5. การบริหารงานบริการจะต้องให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการแนะแนวภายใต้ระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง

พฤติกรรมของครูเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียน

1. ครูจะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับแนวคิดในเรื่องของความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย
2. ครูจะต้องมีความรู้ เจตคติและทักษะการสื่อสารในชั้นเรียนสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและจัดกิจกรรมในบทเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าใจและยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม
3. ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเจตคติในเรื่องของการยอมรับในบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างจากตนไม่ว่าความแตกต่างจากตน

4. ครู จะต้องปราศจากอคติความลำเอียงต่อนักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างจากตนและ
เรียนรู้นักเรียนกลุ่มต่างๆ เพื่อนำไปสู่การสื่อสารและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนให้
เหมาะสมและส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกัน

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). ชุดการศึกษาด้วยตนเอง : การแนะแนวกับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว ฉบับที่ 2 “ครูสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว”. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. (2557). การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษา พื้นที่ชายขอบภาคเหนือ. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2557)
- เรียบ ศรีทอง. (2548). จิตวิทยาการศึกษาเบื้องต้น : ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง ประดิษฐ์ อุปรมัน และ โกศล มีคุณ. (2554). “แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา”. ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุขอรุณ วงษ์ทิม. (2554). “สัมมนาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา”. ประมวลสาระชุดวิชาการสัมมนาทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). หลักการบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น สำหรับครูและผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

